

AD NOTAM

Č A S O P I S Č E S K É H O N O T Á Ř S T V Í

Z OBSAHU:

Články

**Ondřej Horák: Nabývání majetku zůstavitele
a nahodilá zkáza věci**

**David Kittel: Kmenový list – některé
zkušenosti z praxe**

O notářské praxi

Zápis do veřejného rejstříku notářem

Rozhovor

**JUDr. Jan Kotous, český právník, pedagog
a historik**

Aktuálně

Randova medaile 2015

Ze zahraničí

Notářství v Německu

Jistota a profesionalita ověřená časem

Kooperativa – stabilní pojišťovna založená před více jak 20 lety jako první komerční pojišťovna v tehdejším Československu. Až čas ověřil, že naše sázka na pojištění byla dobrou volbou. Během uplynulých let jsme se stali jednou z nejvýznamnějších pojišťoven v České republice, která poskytuje kompletní portfolio pojistných produktů. Vedle speciálních produktů pro notáře:

- **pojištění profesní odpovědnosti notářů – odpovědnost za škodu způsobenou poskytováním odborných služeb**

Vám tak můžeme nabídnout také pojištění Vašeho automobilu, života nebo majetku. Pojištění jsme schopni připravit přesně na míru Vaším potřebám, přičemž pojištění majetku – soukromého i pracovního – nabízíme členům notářské komory za zvýhodněné ceny.

Zjistěte si víc o speciální nabídce produktů pro členy notářské komory na ☎ 841 105 105.

Pro život jaký je

ČLÁNKY

- Ondřej Horák: Nabývání majetku zůstavitele a nahodilá zkáza věci 3
- David Kittel: Kmenový list – některé zkušenosti z praxe 8
- Eva Kolláriková: Několik poznámek k zástavním právům 12

O NOTÁŘSKÉ PRAXI

- Zápis do veřejného rejstříku notářem 15

IT

- Systém eNOTSERVIS 17
- Změny e-mailových adres 20

JUDIKATURA

- Zápočet daru na dědický podíl 22

ROZHOVOR

- JUDr. Jan Kotous, český právník, pedagog a historik 27

AKTUÁLNĚ

- Randova medaile 2015 30
- Setkání právníček 2015 32
- Podvanácté o historii advokacie 33

ZE ZAHRANIČÍ

- Zpráva z Generálního shromáždění Rady notářství
Evropské unie (CNUE) 34
- Notářství v Německu 36

STOJÍ ZA POZORNOST

- 40

MONITORING ZAHRANIČNÍHO TISKU

- 42

ZPRÁVY Z NK ČR

- Zahájení a ukončení činnosti notářů 44
- Konkurz na obsazení uvolněného notářského úřadu 45

STŘÍPKY Z HISTORIE

- Stanislav Balík: Střípky z historie 37 46

FEJETON

- Šimon Klein: Kvantová fyzika a soudní spisy 47

Vážené kolegyně a kolegové, milí čtenáři,

jsem velmi rád, že mohu navázat na dlouhou tradici tohoto časopisu, dle které úvodník k poslednímu číslu daného roku píše prezident Notářské komory České republiky. Chci této příležitosti využít k tomu, abych se krátce zamyslel nad prvními měsíci svého funkčního období a nastínil něco z toho, co nás čeká v roce 2016.

Bezpochyby nejvýznamnější událostí letošního roku z pohledu notářské praxe bylo dlouho (námi i veřejností) očekávané zahájení zápisů do veřejných rejstříků prováděných notáři. Přestože přišlo se zpožděním téměř jednoho a půl roku a dalo by se tedy čekat, že notáři budou mít dostatek času k seznámení se s danou aplikací a příslušnými postupy, nebylo tomu tak. V konečném důsledku uběhl od představení systému do jeho ostrého spuštění zhruba jeden měsíc. Chtěl bych tedy na tomto místě poděkovat v první řadě všem kolegům školitelům, kteří nad rámec svých pracovních povinností věnovali svůj čas proškolení notářů ve svých regionálních komorách a poskytují jim v této činnosti podporu i dosud. Všem notářům a jejich zaměstnancům chci poděkovat za jejich nasazení a pozornost, kterou této agendě věnují. Často totiž z justičních i politických kruhů slyším, že úspěch notářů v této oblasti může být odrazovým můstkem pro získání kompetencí dalších. Zápis do veřejných rejstříků notářem jsou vlastně logickým vyústěním historického vývoje, v němž díky posilování role notáře a notářského zápisu jako veřejné listiny postupně docházelo k zefektivnění a zprůhlednění rejstříkového řízení, které lze nově navíc nahradit zápisem provedeným notářem. Podnikatelé velmi vítají zrychlení zápisů, kdy v praxi je možné společnost založit a zapsat do obchodního rejstříku i během jediného dne. Ze strany Ministerstva spravedlnosti či rejstříkových soudů zaznívá, že by notáři tuto agendu mohli od soudů převzít zcela. Zde je však třeba připomenout základní podmínku, která by přitom musela být splněna, a sice, že veškeré zapisované skutečnosti budou mít podklad v notářském zápise.

Mgr. Radim Neubauer,
prezident Notářské
komory České
republiky

AD

NOTAM

ČASOPIS ČESKÉHO NOTÁŘSTVÍ

Vydává: Notářská komora ČR se sídlem Apolinářská 12, 120 00 Praha 2, tel. 224 921 126, 224 921 258, tel./fax 224 919 192, 224 919 266, e-mail:

prispevky.adnotam@nkcr.cz, reklamace.adnotam@nkcr.cz, www.nkcr.cz, ISSN 1211-0558, MK ČR E 7049. Vedoucí redaktor: JUDr. et Ing. Ondřej Klička.

Adresa redakce: Apolinářská 12, 120 00 Praha 2. Výroba a grafická úprava: IMPAX, spol. s r. o. Redakční rada: JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, JUDr. Kateřina Břejlová, prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc., JUDr. Roman Fiala, Mgr. Luboš Holík, JUDr. et Ing. Ondřej Klička, vedoucí redaktor, JUDr. Martina Kasíková,

doc. JUDr. Alena Macková, Ph.D., Mgr. Erik Mrzena, JUDr. Věra Sábliková. Cena časopisu: 720 Kč včetně DPH za ročník (cena jednoho čísla je 120 Kč vč. DPH),

předplatné je možno objednat na predplatne.adnotam@nkcr.cz, k dostání též v síti knihkupectví právnícké literatury Aleš Čeněk. Tisk: TISKAP, s. r. o.

Podarilo se též dosáhnout posílení významu seznamu listin o manželském majetkovém režimu, který vede Notářská komora České republiky. Manželé, kteří se rozhodnou svoji smlouvu v seznamu zveřejnit, se tím ochrání před dluhy druhého z manželů, a to již ve fázi případného nařízení exekuce. Soudní exekutoři jsou povinni v seznamu před nařízením exekuce ověřit, zda je v něm manželská smlouva evidována a tím je zajištěna plnohodnotná ochrana nedlužícího manžela.

I v uplynulém roce pokračovala velká generační obměna v našich řadách. Jsem rád, že notářství stále disponuje dostatečným počtem kvalitních kandidátů, kteří jsou na vysoké odborné i morální úrovni a kteří náš stav dále posilují. Velmi si cením spolupráce se zástupci Ministerstva spravedlnosti a justice, kteří jsou nám u výběru nových notářů nápomocni. Jsem rád, že rovněž vnímají konkurzní řízení jako důležitý aspekt pro zachování vysoké kvality notářského stavu.

Při hájení zájmů notářství navenek vůči politikům, státním úředníkům a dalším vlivným osobnostem mi moje úsilí vždy ulehčí pozitivní zkušenost těchto osob s konkrétním notářem či jeho zaměstnancem. Pokud se daný člověk setkal nejen s odborně zdatným, nýbrž i s trpělivým, chápavým a pokorným přístupem, není mu většinou třeba smysl a význam notářství dlouze vysvětlovat. Ale stejně tak i naopak platí, že i jen jediná nepříjemná zkušenost činí tohoto člověka nevstřícným vůči sebezpřesvědčivějším argumentům. Proto vás prosím, abyste toto měli na paměti při jednání s každým jednotlivým účastníkem, protože jak všichni víme, kritika se šíří mnohem rychleji než pochvala.

Další z věcí, která mi mé snažení ulehčuje, je jednota našeho stavu, kterou se prezentujeme navenek. Netřeba zmiňovat různé názorové frakce mezi jinými právníckými profesemi, díky kterým politici často ani neví, o co vlastně jejich představitelé usilují. Neznamená to ale, že nevnímám odlišné názory některých z vás na otázky, které rovněž cítím jako problematické. Jsem rád, že o nich mezi sebou diskutujeme, navrhuje možná řešení, avšak s prezentací navenek se neukvapujeme. Nechtěným výsledkem by totiž mohl být pravý opak požadovaného.

I v oblasti mezinárodní vnímám velký respekt, jakého se českému notářství dostává. Je považováno za spolehlivého partnera, jehož postavení je v národním

právním řádu pevně zakotveno. Je o nás známo, že vyznáváme a hájíme historické zásady notářství kontinentálního typu, jako je státem regulovaný počet notářských úřadů, omezené možnosti mediální prezentace, nepřípustnost jiné výdělečné činnosti, pevný tarif atd., a to mnohdy ještě důsledněji, než některá tradiční notářství v západní Evropě. Stále vnímáme jako stěžejní náplň notářské činnosti sepisování veřejných listin o právních jednáních a osvědčování právně významných skutečností. Neusilujeme o kompetence, které by nám sice mohly z krátkodobého hlediska přinést ekonomický efekt, avšak neměly by nic společného s výkonem notářství jako takovým. O uznání, které české notářství v zahraničí má, svědčí i dvě skutečnosti z nedávné minulosti. Tou první bylo zřízení pracovní skupiny Rady notářství Evropské unie (CNUE), která se zabývala aktuálními výzvami a útoky, kterým jednotlivá notářství v Evropě čelí. České notářství bylo v této pracovní skupině zastoupeno svým čestným prezidentem JUDr. Martinem Foukalem, který zcela v duchu výše uvedeného nabádal, aby jednotlivá notářství začala hledat příčiny spíš než zvenčí u sebe samých, a to, jak důsledně principy notářství dodržují a jak vstřícně a lidsky se jednotliví notáři chovají. České notářství bylo dokonce pověřeno, aby zpracovalo přehled zásad, na které by měl být opět kladen větší důraz. Druhou událostí ilustrující dobré jméno českého notářství v globálním měřítku byla skutečnost, že nám bylo svěřeno uspořádat v únoru 2016 zasedání Rady předsednictví Mezinárodní unie notářství, která sdružuje notářské komory jednotlivých zemí s notářstvím latinského typu, tj. založeným na principech římského práva. Čelní představitelé notářství těchto zemí budou v Praze diskutovat o současném a budoucím směřování světového notářství. O výsledku vás budeme samozřejmě informovat.

Naším nejdůležitějším cílem pro nadcházející rok bude spolupráce na novelizaci soukromého práva, zejména občanského zákoníku v části dědického práva a zákona o obchodních korporacích. Jsem přesvědčený, že notáři za uplynulá dva roky ve své každodenní praxi nashromáždili velké množství poznatků, jimiž mohou přispět k lepšímu fungování práva a zvýšení právní jistoty občanů. Coby praktici, kteří novou právní úpravu od začátku aplikují v první linii, jsme museli v případech řady těžce vyložitelných, nebo zcela protichůdných ustanovení hledat řešení spíše logická, praktická a obecně přirozenoprávní. Nyní je ale dle mého soudu na čase, abychom pomohli takto nastavené postupy promítnout do díkce zákona.

Přeji vám všem klidné prožití vánočních svátků v kruhu vašich blízkých a do nového roku především hodně zdraví a životního elánu. O štěstí se říká, že je příliš vzácné na to, abychom ho mohli přát každému a myslet to vážně. Proto vám přeji jen o něco méně mrzutostí, vždyť i to bohatě stačí.

Mgr. Radim Neubauer, prezident Notářské komory České republiky, notář v Praze

Nabývání majetku zůstavitele a nahodilá zkáza věci

JUDr. Ondřej Horák, Ph.D.

NÁHODA STÍHÁ ZÁSADNĚ VLASTNÍKA, V DĚDICKÉM PRÁVU SE VŠAK SETKÁVÁME S ŘADOU SPECIFIK. POZORNOST BUDE VĚNOVÁNA NÁSLEDKŮM NAHODILÉ ZKÁZY PRO ODKAZOVNÍKA, DĚDICE, NEPOMINUTELNÉHO DĚDICE I OBDAROVANÉHO.

I. ODPOVĚDNOST ZA NÁHODU – OHLÉDNUTÍ LITERÁRNÍ

Problematikou odpovědnosti za náhodu se zabývala řada našich předních právních vědců: za všechny jmenujme alespoň prof. Emila Svobodu (1878–1948), dlouholetého redaktora notářského časopisu *České právo* a referenta subkomitétu pro dědické právo v rámci meziválečné rekodifikace, nebo jeho učitele prof. Emanuela Tilsche (1866–1912), jednoho z našich nejinspirativnějších civilistů a mj. také autora pozoruhodné komparativní práce o dědickém právu.¹ Oba jejich články na uvedené téma byly psány (a spojitost to nebyla náhodná) s odstupem třiceti let pro Randovy jubilejní sborníky: zatímco Svoboda se zaměřil na výklad § 1311 ABGB (převzatého do § 2904 NOZ), Tilsch se zamýšlel

nad náhodou v právu komplexně; ani jeden z autorů se však nevěnoval speciálně oblasti dědického práva.² V návaznosti na širěji vymezený příspěvek srovnávající postavení dědice a odkazovníka³ se proto budeme blíže zabývat nahodilou zkázou v případech odkázané, děděné a darované věci.

II. NABÝVATELÉ PRO PŘÍPAD SMRTI – OHLÉDNUTÍ HISTORICKO-KOMPARATIVNÍ

Vlastnímu výkladu je nutné předeslat několik terminologických poznámek: z romanistické perspektivy byl dědic (a zejména ten „nepominutelný“) chápán primárně jako nástupce zůstavitele, zatímco odkazovník (resp. obdarovaný pro případ smrti) jako nabyvatel majetku. Postupně

- 1 Tilsch, E. *Dědické právo rakouské se stanoviska srovnávací právní vědy*. Část I. Praha: Bursík & Kohout, 1905. Její reprint byl v roce 2014 vydán v rámci edice *Klasická právnícká díla* nakladatelství Wolters Kluwer ČR.
- 2 Tilsch, E. O příčinném spojení v právu soukromém. In *Pocta podaná českou fakultou právnickou panu Dr. Ant. rytíři Randovi k sedmdesátým narozeninám dne 8. července 1904*. Praha: Bursík & Kohout, 1904, s. 277–298; Svoboda, E. K otázce ručení za náhodu. In *Randův jubilejní památník: k stému výročí narození Antonína Randy* vydala Právnická fakulta Univerzity Karlovy. Praha: PF UK, 1934, s. 469–485.

s tím, jak dědické právo získávalo převážně majetkový charakter, docházelo také ke sblíživání postavení dědice a odkazovніка.

Pojem „dědic“ se užívá v různých významech – v *ABGB* či meziválečných osnovách se o něm mluví v souvislosti 1) s dědickým nápadem (v zásadě od smrti zůstavitele), 2) s přijetím dědictví (podáním dědické přihlášky), a 3) s přikázáním pozůstalosti (vydáním odevzdávací listiny);⁴ v *NOZ* se dědicem rozumí 1) ten, komu náleží právo na dědictví (§ 1475) nebo úžeji 2) ten, kdo nabude dědictví (§ 1670nn.).

Odkazovníkem je podle *ABGB* (§ 535), meziválečných osnov i *NOZ* (§ 1477) ten, komu byla zůstavena jen jednotlivá věc, případně několik věcí určitého druhu, přičemž odkazovník není dědicem. Z důvodové zprávy u § 1594–1596 *NOZ* však vyplývá, že pro posouzení úmyslu zůstavitele, zda chtěl ustanovit dědice nebo zřídit odkaz, by nemělo být rozhodující, zda se pořizuje o konkrétní věci, ale hodnota věci (věcí) v poměru k hodnotě pozůstalosti (u nižší jako odkaz, u vyšší jako dědění).⁵ Toto pojetí navazuje nejen na *OZ 1950*, ale je i v souladu se současnou rakouskou literaturou a judikaturou⁶. Ještě připomeňme, že se také odkazovníci mohou v poměru hodnoty svých odkazů stát dědici (§ 1633 *NOZ* a § 185 odst. 2 *ZŘS*), což

bylo převzato přímo z § 726 *ABGB* (v meziválečných osnovách to bylo vypuštěno).

Obdarovaný pro případ smrti by měl mít (po smrti dárce) obdobné postavení jako odkazovník (*NOZ* § 1594 odst. 2 a § 2063), a to i v případě „pravého“ darování pro případ smrti (tj. darování, kdy se dárce vzdal práva dar odvolat a vydal o tom obdarovanému listinu). K tomuto řešení dospělo po dlouhém vývoji římské právo (podle Justiniána se mělo *donatio mortis causa* posuzovat „téměř ve všech ohledech“ jako odkaz), výslovně to je upraveno v německém či švýcarském právu, kde je *Schenkungsversprechen von Todes wegen* podřazeno režimu dědických smluv (srov. § 2301 *BGB* a čl. 245 odst. 2 *ZGB-OR*), a má to být také převažující názor současné rakouské civilistiky (neboli za života dárce posuzovat *Schenkung auf den Todesfall* jako smlouvu a po jeho smrti jako odkaz).⁷

JUDr. Ondřej Horák, Ph.D.

■ Autor působí na katedře teorie práva a právních dějin Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci.

Nepominutelným dědicem je ten, komu náleží povinný díl (§ 1642nn.): nemá však právo na podíl z pozůstalosti, ale pouze na peněžní částku rovnající se hodnotě jeho povinného dílu (§ 1654 odst. 1). Z právního hlediska proto nejde o dědice, ale spíše o „zákonné odkazovníky“ (na nepřítomnost označování „nepominutelný dědic“ upozorňovala už meziválečná právní věda, např. E. Svoboda mluvil o „nepominutelných čekatelích“).⁸

III. NABÝVÁNÍ MAJETKU ZŮSTAVITELE

Pro řešení problematiky jsou určující dvě zásady vyvozené z římskoprávních pramenů: 1) náhoda stíhá vlastníka (*casum sentit dominus*) a 2) dědické poměry se posuzují k době dědického nápadu, resp. smrti zůstavitele (*mortis tempore spectatur*). První zásada se týká nahodilých situací, kdy za vzniklou škodu nikdo neodpovídá (jde pochopitelně o zjednodušení, protože římské právo, založené na propracované kazuistice, rozlišovalo různé druhy náhod s rozdílnými následky⁹); ke druhé zásadě můžeme doplnit, že v rámci dědického práva mohou být zohledněny i jiné časové okamžiky, jako výjimka by však měly být upraveny výslovně (např. v případě kolace neboli započtení darování se má jeho hodnota určit zpravidla podle doby odevzdání, viz § 1659). Pokud máme ověřit, do jaké míry se výše uvedené zásady v dědickém právu skutečně uplatňují, musíme nejdříve určit (již tradičně sporný) okamžik nabývání majetku zůstavitele.

Nový občanský zákoník se u problematiky nabývání *mortis causa* odchýlil od římsko-rakouské tradice spočívající na tzv. ležící pozůstalosti (*hereditas iacens*) a naopak navázal na dosavadní občanský zákoník. Dále nebyla z *ABGB* převzata dvoufázovost nabývání věcných práv (*titulus a modus*), kdy se kromě právního důvodu vyžaduje také odevzdání a převzetí (§ 425), což odpovídá i dosavadnímu občanskému zákoníku. *NOZ* naopak vychází ze zásady konsenzuální, kdy k převodu vlastnického práva dochází již účinností smlouvy (§ 1099) s výjimkou případů stanovených zákonem (zvl. u věcí zapisovaných do veřejných seznamů).

3 Srov. Horák, O. Dědictví a odkaz (k přechodu majetkových práv a povinností pro případ smrti). *Právní rozhledy*, 2015, roč. 23, č. 9, s. 305–310.

4 Srov. Rouček, F. Komentář k § 532. In Rouček, F., Sedláček, J. (edd.). *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Díl III. Praha: V. Linhart, 1936, s. 16–17.

5 Eliáš, K. a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 653–654.

6 Srov. Werkusch-Christ, C. Komentář k § 535. In Kletečka, A., Schauer, M. (edd.). *ABGB-ON*. Wien: Manz, 2012, marg. 3.

7 Bliže: Längle, M. *Schenkung auf den Todesfall*. Wien; Graz: NWV – Neuer Wiss. Verl., 2009 zvl. s. 60nn. (její recenze vyšla v *Ad Notam*, 2015, roč. 21, č. 4, s. 42–43). V tomto roce proběhla v Rakousku rozsáhlá (nikoli však zásadní) rekonstrukce dědického práva (*Erbrechts-Änderungsgesetz 2015* – BGBl. I Nr. 87/2015, s účinností od 1. 1. 2017), která dosavadní úpravu (pravého) darování pro případ smrti sblížila s dědickou smlouvou (z hlediska systematiky i svými účinky): v novelizovaném § 603 *ABGB* je výslovně zakotveno, že se má neodvolatelné darování pro případ smrti považovat za smlouvu i po smrti dárce; dosavadní § 956 *ABGB*, upravující darování pro případ smrti v rámci obligací (darovací smlouvy), byl zrušen.

8 Srov. mj. Kittel, D. Nepominutelný dědic není dědicem. *Ad Notam*, 2011, roč. 17, č. 2, s. 14–16, a Horák, O. Tzv. nepominutelný dědic v novém občanském zákoníku. *Právní rozhledy*, 2014, roč. 22, č. 11, s. 381–386.

9 Nověji srov. Vlček, K. Vliv římského práva na současný občanský zákoník – přechod rizik ve smluvním právu. *Bulletin advokacie online*, 18. 1. 2013 (dostupné z: www.bulletin-advokacie.cz), a Dostálík, P. *Relativní majetková práva z historicko-srovnávací perspektivy*. Olomouc: Iuridicum Olomoucense, 2014, zvl. s. 47nn.

V *ABGB* vzniká dědické právo i právo na odkaz po smrti zůstavitele (§ 536, 684), zpravidla však již jeho smrtí, pokud není podmíněno (§ 695nn., zvl. § 703); dědictví se nabývá na základě dědické přihlášky (§ 799) a odevzdání soudem (§ 819). V *NOZ* vzniká dědické právo i právo na odkaz smrti zůstavitele (§ 1479, 1620)¹⁰, dědictví se tak jako dosud nabývá již smrtí zůstavitele s možností dědictví odmítnout (§ 1485)¹¹. Odkázaná věc se nabývá v *ABGB* (§ 684) i *NOZ* (§ 1621) stejně jako vlastnické právo.

V *ABGB* bylo sporné, zda dědic nabývá zděděný majetek (a zvl. nemovitost) již dědickou přihláškou, odevzdáním nebo až intabulací (§ 819 a 436). V domácí meziválečné literatuře a judikatuře se (mj. také pod Randovým vlivem) ustálil názor, že se zděděná movitá i nemovitá věc nabývá již soudním příkázáním (vydáním odevzdávací listiny); odkázaná movitost se nabývala také odevzdáním, nemovitost však až intabulací (§ 684, 426nn. a 437).

V *NOZ* je sporné, zda dědicové nabývají dědictví již smrtí zůstavitele a rozhodnutí soudu má pouze deklaratorní účinky (což zřejmě bude dosud převažující mínění), nebo (jak někteří autoři přesvědčivě oponují¹²) smrtí zůstavitele nabývá dědictví společenství dědiců a konkrétní dědic až rozhodnutím soudu (s konstitutivními účinky k jeho právní moci, přičemž deklaratorní účinky ke dni vzniku dědického práva pouze v případě jediného dědice). Toto druhé pojetí se svými účinky více blíží rakouské tradici.

Úprava nabývání odkazu *NOZ* (§ 1620nn.) vychází z vládního návrhu 1936/37 (§ 495nn.) navazujícího na *ABGB*, přičemž předmět odkazu se nabývá stejným způsobem jako vlastnické právo (tedy podle § 1099nn.). V důvodové zprávě se k tomu uvádí, že „vlastnickým titulem pro odkazovníka je pořízení pro případ smrti“ a „dědic má pouze povinnost odkazovníku vydat, na co mu již vlastnické právo vzniklo“¹³. Vzhledem ke konsenzuální zásadě však může být sporné, kdy se nabývají movité věci nezapsané ve veřejných seznamech.¹⁴

Ve výše uvedeném příspěvku o dědictví a odkazu jsme dospěli k tomu, že u jednotlivě určených věcí (§ 1099) by k nabytí vlastnického práva mělo dojít *ipso iure* splatností odkazu, tj. většinou již smrtí zůstavitele (§ 1624), u druhově určených věcí (§ 1101) okamžikem individualizace, nejpозději předáním. S tím mj. koresponduje, že dědic s výhradou soupisu má k odkázaným předmětům zadržovací právo (§ 1630 odst. 1). Do splatnosti odkazu by náleželo vlastnické právo k odkázané věci dědici, resp. společenství dědiců.¹⁵

V případě věcí zapsaných ve veřejných seznamech (zvl. nemovitosti) dochází sice k nabývání odkazu až zápisem do takového seznamu (§ 1102nn.), ale již od splatnosti má odkazovník postavení naturálního vlastníka: má právo věc držet, resp. se domáhat vydání odkázané věci (§ 1621 odst. 2), má právo věc užívat, resp. na plody a užitky (§ 1625), může s ní také (nepřímo) nakládat (§ 1622), proti třetím osobám je chráněn obdobou vlastnických žalob (§ 1044) a ve veřejném seznamu se zapisuje přímo po zůstaviteli (§ 1621 odst. 2).

Pojetí odkazu v *NOZ* mělo zřejmě podle původního záměru navazovat na česko-rakouskou tradici damnačního („obligčního“) legátu, ve skutečnosti se však přiblížilo justiniánské úpravě, která sloučila výhody vindikačního („věcného“) legátu s damnačním (odkazovníku náležela kromě obligčního žaloby také vlastnická žaloba, pokud byla odkázaná věc ve vlastnictví zůstavitele). Nutno však zdůraznit, že nejde o nic překvapivého: v právních řádech s konsenzuálním nabytím vlastnictví mají naopak odkazy pravidelně věcně-právní účinky (typicky v *Code civil*, u nás v *OZ 1950*), což s sebou přináší řadu výhod (jednou z nich je zvýšená ochrana odkazovníka, protože dědic není oprávněn odkázanou věc zcizit);¹⁶ jiným důsledkem by mělo být širší chápání pozůstalosti.¹⁷

IV. NAHODILÁ ZKÁZA ODKÁZANÉ, DĚDĚNÉ A DAROVANÉ VĚCI

Někdejší zásadní rozdílnost v postavení dědice a odkazovníka se v novějším právu výrazně odráží právě v problematice nahodilé zkázy, resp. právních či faktických vad pozůstalostního majetku. Níže představená řešení (zejména u dědice *ex re certa* – dědice ustanoveného ke konkrétní věci) je nutné chápat jako modelová, vždy bude určující vůle zůstavitele, kterou je nutné komplexně vyložit. V následujících případech budeme rozlišovat situace před a po dědickém nápadu, resp. po smrti zůstavitele.¹⁸

- 10 Specifická bude situace při svěřenském nástupnictví (§ 1512nn.), v němž se odráží teorie tzv. děleného vlastnictví, resp. uživatelská koncepce vlastnictví. I v tomto případě však vzniká svěřenskému nástupci (podmíněně) dědické právo, které se odráží v omezení předního dědice, již smrtí zůstavitele. Blíže: Šešina, M. Komentář k § 1512. In *Občanský zákoník. Komentář. Sv. IV. (§1475–1720)*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 99n.
- 11 Případ odkládací podmínky (§ 1567) by měl být řešen svěřenským nástupnictvím zákonných dědiců (§ 1513).
- 12 Spáčil, J., Šešina, M. Nabývání dědictví a vlastnické žaloby dědiců v novém občanském zákoníku. *Právní rozhledy*, 2015, roč. 23, č. 2, s. 39–44.
- 13 Eliáš, K. Op. cit. sub 5, s. 661.
- 14 Bílek, P. Komentář k § 1620. In *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475–1720). Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2015, zvl. s. 348–349.
- 15 Srov. Horák, O. Op. cit. sub 3, s. 307–308.
- 16 Srov. Kegel, G. Erbfolge und Vermächtnis: Heres ex re certa und Vindikationslegat. In *Liber Amicorum: Professor Ignaz Seidl-Hohenveldern: in honour of his 80th birthday*. The Hague; London; Boston: Kluwer Law International, 1998, s. 339–364. Dostupné též z *Google books*.
- 17 Otázku, zda je určitý majetek součástí pozůstalosti a projednává se v dědickém řízení, musíme řešit vlastně u všech nabývání *mortis causa*, která nastávají smrtí zůstavitele: jak u darování pro případ smrti, tak u odkazů nezapisovaných do veřejných seznamů či uřízení svěřenského fondu. Všechny uvedené dispozice je nutné v dědickém řízení zohlednit, a to jak z důvodu ochrany (nepominutelných) dědiců (zvl. kvůli výpočtu povinného dílu či falcidiánské kvarty), tak i věřitelů. K tomu se blíže vrátíme v samostatném příspěvku.
- 18 *NOZ* na rozdíl od *ABGB* nezná tzv. ležící pozůstalost: i když je dědické právo či právo na odkaz podmíněno, resp. vázáno na odkládací podmínku (§ 1513), vždy dochází k dědickému nápadu i nabytí pozůstalostního majetku smrtí zůstavitele, dědic či společenství dědiců však budou jako tzv. přední dědic výrazně omezeni ve prospěch následného dědice (§ 1567); obdobně to platí i pro odkazovníka (§ 1568).

1) *Odkazovník*: Řešení souvisí s problematikou odvolání odkazu, v níž se výrazně odráží respekt k vůli zůstavitele i snaha předejít zatajování odkázaného majetku dědici. Pokud k nahodilé zkáze (resp. pozbytí mimo vůli zůstavitele) dojde a) před smrtí zůstavitele, tak se má za to, že odkaz nebyl odvolán (§ 1603) a má být poskytnuto náhradní plnění (důvodová zpráva se zmiňuje o peněžitě náhradě, což však není výslovně upraveno); domníváme se, že by se v této situaci měla analogicky aplikovat zvláštní pravidla o jednotlivých druhích odkazů: zastupitelná věc se opatří v odpovídající jakosti (§ 1605 odst. 2), za nezastupitelnou věc se vyplatí obvyklá cena (§ 1609 a 1610 odst. 2)¹⁹. Pokud k nahodilé zkáze dojde b) po smrti zůstavitele, tak před splatností odkazu zaniká právo na odkaz (nezastupitelné věci) pro nemožnost plnění (§ 2006) a po splatnosti postihuje zkáza či vady přímo odkazovníka (§ 1625).

Ustanovení o odvolání odkazu, navazující na meziválečné osnovy a ty na *ABGB*, presumují určitou vůli zůstavitele. Zásada je taková, že se má na odkaz hledět spíše jako na platný než neplatný. Pokud se odkázaná věc v pozůstalosti nenachází vlivem okolností mimo vůli zůstavitele, tak se má za to, že odkaz nebyl odvolán a dědici ho jsou povinni splnit. Domněnku neodvolání (trvání) odkazu (§ 1603) musíme vůči následné nemožnosti plnění (§ 2006) chápat jako *lex specialis*. Problematický se však může zdát vztah ustanovení o odvolání odkazu (§ 1602 a 1603) a zvláštních pravidel o jednotlivých druhích odkazů (§ 1604nn.). Půjde o vztah obecného a speciálního, jak by napovídala systematika, nebo uvedená ustanovení řeší odlišné situace a uplatní se více méně autonomně (např. že se odvolání odkazu bude týkat pouze určitých věcí, nebo že se zvláštní odkazová pravidla uplatní pouze v případě, že nebude prokázáno, proč se odkázaná věc nenachází v pozůstalosti)?

ABGB i meziválečné osnovy mají ustanovení obdobná, poněkud odlišná je pouze systematika (problematika odvolání odkazu je řazena k „obmezení a zrušení poslední vůle“). Komentář Rouček-Sedláček chápe „předpokládané odvolání odkazu“ (§ 724 a 725 *ABGB*) a „zvláštní předpisy o odkazu“ (§ 656nn. *ABGB*) do značné míry jako autonomní, např. nehraje roli důvod, proč se odkázaná zastupitelná věc nenachází v pozůstalosti, resp. zda zanikla z vůle nebo mimo vůli zůstavitele (§ 657 *ABGB*, resp. § 1605 *NOZ*), a platnost odkazu cizí určité věci se vztahuje k době posledního pořízení (§ 662 *ABGB*, resp. 1610 *NOZ*). Uvedené závěry jsou

využitelné i pro novou úpravu. Můžeme shrnout, že se ustanovení o odvolání odkazu (§ 1602 a 1603) se zvláštními odkazovými pravidly (§ 1604nn.) vzájemně doplňují: některá z nich jsou autonomní (§ 1605, 1607 a 1610), jiná speciální (§ 1609).

Sporné se však může stát chápání důkazního břemene u odvolání odkazu. Výslovně to sice není upraveno, ale vychází se z předpokladu existence odkazu ke dni úmrtí zůstavitele. Pokud dědic prokáže, že se odkázaná věc nenachází v pozůstalosti z vůle zůstavitele, tak se má za to, že odkaz byl odvolán (§ 1602); pokud se zjistí, že k tomu došlo mimo vůli zůstavitele, tak se má za to, že odkaz odvolán nebyl, ale dědic má možnost prokázat opak (§ 1603). Pokud se však dědici nepodaří prokázat, z jakého důvodu není odkázaná věc v pozůstalosti, tak by se měl odkaz považovat za platný (vlastní plnění sice nebude fakticky možné, ale měla by se poskytnout náhrada jako by k pozbytí došlo mimo vůli zůstavitele). Neuplatní se ani liberační důvody (§ 2913), osvobozuje pouze krajní nouze (§ 2906) s případným upotřebením věci k prospěchu jiného (§ 3014).

Pokud se odkázaná věc nebude nacházet v pozůstalosti, tak z toho můžeme pro praxi vyvodit následující postup: a) u zastupitelné věci bude odkaz platný, pokud zůstavitel neodkázal věc výslovně ze svého vlastnictví (§ 1605), v případě peněz bude platný bez dalšího (§ 1607); b) v případě určité věci (obraz, auto) bude odkaz platný, pokud dědic neprokáže, že zůstavitel odkaz odvolal nebo že k zániku došlo z vůle zůstavitele (§ 1602, 1603 a 1610).

2) *Dědic*: U dědictví stíhá ztráta na majetku poměrně všechny dědice (resp. společenství dědiců), interpretační obtíže však mohou nastat u dědice *ex re certa* (ke konkrétní věci), resp. u přikázaného rozdělení pozůstalosti (§ 1694). Pokud k nahodilé zkáze dojde a) před smrtí zůstavitele, tak by se mělo uplatnit analogické řešení jako u odkazů (striktně vzato sice není možné zdědit neexistující věc, tzv. dědic *ex re certa* by se však mohl považovat za odkazovníka²⁰), b) po smrti zůstavitele (do rozhodnutí o dědictví) by měl mít dědic vůči ostatním spoludědicům nárok na náhradu. Tato situace sice není v *NOZ* výslovně upravena, mohlo by se však postupovat analogicky podle § 1699 odst. 2: pokud platí pro vady, tím spíše by měl platit pro nahodilé zničení věci (*argumentum a fortiori*), resp. právní vada v podobě vlastnického práva třetí osoby může mít za následek pozbytí věci; nepřímo můžeme takový nárok vyvodit také z § 1656. Především to však vyplývá z charakteru společenství dědiců (§ 1236nn.), jehož členové jsou do právní moci rozhodnutí o dědictví povinni a oprávněni společně a nerozdílně.²¹

3) *Nepominutelný dědic*: Až do určení povinného dílu [§ 185 odst. 3 písm. b) z. ř. s.] se nepominutelný dědic poměrně účastní na zisku a ztrátě pozůstalosti (§ 1656), takže v tomto směru se jeho postavení blíží „skutečným“ dědicům, jinak však spíše odkazovníkům.

V této souvislosti vyvstává otázka, zda by neměl (*de lege ferenda*) také odkazovník, jemuž byla odkázaná peněžní

19 Pracovní verze návrhu novely *NOZ* v § 1603 výslovně zakotvovala právo na peněžitou náhradu ve výši obvyklé ceny, její určení však může v praxi činit problém (dostupné z: http://www.ceska-justice.cz/wp-content/uploads/2014/08/Navrh_zmen_NOZ.pdf, cit. 22. 2. 2015).

20 Zda se jedná o dědice či odkazovníka je nutné posuzovat podle okolností daného případu. Při výkladu posledního pořízení by mohlo hrát roli, zda se jedná o nepominutelného dědice, zda dědic získal ještě nějaký další majetek z pozůstalosti, jaká byla hodnota zničené věci, kdy a jak došlo k jejímu zničení apod.

21 Srov. obdobně u spoluvlastnictví a společenství jiných věcných práv v *ABGB* (§ 361 a 825nn., zvl. § 829 a 839).

částka, pociťovat nahodilou zkázu pozůstalosti, resp. se obdobně jako nepominutelný dědic podílet na zisku a ztrátě pozůstalosti. Jinými slovy řečeno, zda by se falcidiánská kvarta zaručující dědicům (uplatňujícím výhradu soupisu) alespoň čtvrtinu dědictví nezatíženou odkazy (§ 1598), neměla určovat až k právní moci rozhodnutí soudu o dědictví. Odpovídalo by to česko-rakouské tradici (kde až do soudního přikázání byla zavázána pouze pozůstalost) i směřování NOZ, který ve srovnání s ABGB upřednostňuje dědice před odkazovníky. Paradoxnost odlišného přístupu k nepominutelným dědicům a odkazovníkům vynikne v situaci, když by byl nepominutelnému dědici zanechán jeho povinný díl ve formě odkazu (§ 1644 odst. 1).

4) *Obdarovaný*: Darování (zejména nedlouho před smrtí dárce-zůstavitele) se blíží faktickými důsledky pořízení pro případ smrti, na což soukromé právo pamatuje tradičními instituty kolace (započtení na povinný díl či dědický podíl) a vrácení daru na povinný díl.²²

Pro řešení nahodilé zkázy darů podléhajících kolaci jsou stěžejní pravidla pro určení jejich hodnoty: podle ABGB (§ 794) se má počítat u nemovitých věcí podle doby přijetí a movitých věcí podle doby dědického nápadu (*Komentář Rouček-Sedláček* to vysvětluje tak, že u movitostí rozhoduje stav v době přijetí, ale hodnota v době dědického nápadu; podle novější rakouské judikatury by se naopak měla u movitých i nemovitých věcí posuzovat hodnota podle doby dědického nápadu²³); podle meziválečných osnov (§ 704 osnovy 1931 a § 607 vládního návrhu 1936/37) se u nemovitých i movitých věcí počítala podle doby odevzdání, v případech hodných zvláštního zřetele však mohl soudce rozhodnout jinak. V občanských zákonících z roku 1950 i 1964 výslovná úprava chyběla, většinou se však v praxi vycházelo z ceny daru v době jeho odevzdání. Meziválečnou úpravu sleduje také NOZ (§ 1659).

Pravidla však mohou být různá, např. se zohledňuje druh věci či osoba obdarovaného: v německém BGB se v případě obdarování spoludědice (§ 2055 odst. 2) či nepominutelného dědice (§ 2315 odst. 2) určuje hodnota podle doby poskytnutí, v případě obdarování třetích osob (§ 2325 odst. 2) se určuje hodnota užitelných věcí (tedy také peněz) podle doby poskytnutí, ostatních věcí pak podle doby dědického nápadu, pokud se však jejich hodnota zvýšila, tak se k tomu nepřihlíží; ve švýcarském ZGB je určující hodnota obdarování v době dědického nápadu, byla-li však věc prodána dříve, podle dosaženého příjmu; opotřebení a škody se řídí pravidly upravujícími držbu (čl. 630); v polském KC (čl. 995 § 1) se hodnota daru určuje podle stavu v době darování a podle cen v době určování povinného dílu.

Z výše uvedeného vyplývá, že podle NOZ sice nahodilá zkáza stíhá obdarovaného dědice (tak i v BGB či KC), pokud však půjde o mimořádné případy (např. o nahodilou zkázu, k níž nedal obdarovaný podnět podle § 2904 a věc nepojistil), tak by kolace měla být podle okolností soudem výrazně snížena nebo zcela vyloučena (v případě započte-

ní na povinný díl podle § 1660 a 1661 či v případě započtení na dědický podíl, ke které dal zůstavitel příkaz podle § 1663).

5) *Obdarovaný pro případ smrti*: Řešení nahodilé zkázy bude navazovat na řešení charakteru darování pro případ smrti, resp. tradičního sporu, zda jde spíše o odkaz nebo o darování. V návaznosti na výklad v bodě II. se domníváme, že by měly být následky nahodilé zkázy darování pro případ smrti, ať už je odvolatelné nebo neodvolatelné, v zásadě stejné jako u odkazu, což je pro „pravého“ (neodvolatelně) obdarovaného výhodnější, než kdyby se takové bezúplatné plnění posuzovalo jako darování za života. Pokud by totiž došlo k nahodilé zkáze darované věci před smrtí zůstavitele, tak se má za to, že odkaz nebyl odvolán a za zastupitelnou věc se vyplatí obvyklá cena (§ 1603, 1609 a 1610 odst. 2), zatímco v případě běžného darování nezastupitelné věci by právo na plnění zaniklo pro nemožnost plnění (§ 2006).

V. ZÁVĚREM

Zásada, že náhoda stíhá vlastníka, se v novém občanském zákoníku uplatňuje důsledně u dědiců, dále s výjimkou § 1603 (předpoklad neodvolání odkazu) u odkazovníků a obdarovaných pro případ smrti, a se zmírněním podle § 1659 u obdarovaných za života, kteří jsou povinni ke kolaci (započtení darování). U tzv. dědice *ex re certa* (ke konkrétní věci), který může být podle okolností považován za dědice nebo odkazovníka, pak existuje poměrně velký prostor zohlednit specifika jednotlivých případů a dospět k dobrému uspořádání práv a povinností. ■

Článek je dílčím výstupem z projektu GAČR č. 15-08294S „Dělené vlastnictví a jeho středoevropské konotace a perspektivy“.

- 22 Srov. Eliáš, K. Darování (Pohled na zdejší zákonnou úpravu pod zorným úhlem některých historických a komparativních aspektů). In *Sborník příspěvků z konference Monseho olomoucké právnické dny*. Olomouc: UP, 2006, s. 94–120. Nověji: Horák, O. Tzv. nepominutelný dědic v novém občanském zákoníku. *Právní rozhledy*, 2014, roč. 22, č. 11, zvl. s. 384n.
- 23 Srov. Rouček, F. Komentář k § 794. In *Op. cit.* sub 4, s. 478–482, a mj. Tades, H. et al. *Das Allgemeine bürgerliche Gesetzbuch*. 37. Aufl. Wien: Manz, 2009, s. 819.

Kmenový list – některé zkušenosti z praxe

Mgr. David Kittel

DÍKY KMENOVÉMU LISTU MOHOU KONEČNĚ I SPOLEČNÍCI SPOLEČNOSTI S RUČENÍM OMEZENÝM DRŽET SVÉ PODÍLY PEVNĚ VE SVÝCH RUKOU, SNADNĚJI JE PŘEVÁDĚT I PROKAZOVAT JEJICH VLASTNICTVÍ. ZKUŠENOSTÍ S VYDÁVÁNÍM TAKOVÉHO CENNÉHO PAPÍRU POMALU PŘIBÝVÁ A S NIMI I PRAKTICKÉ PROBLÉMY, KTERÉ JE TŘEBA ŘEŠIT.

Co je kmenový list, co představuje, jaké jsou jeho výhody a limity? Jak se kmenový list převádí nebo zastavuje a může být jako zástava zapsán do rejstříku zástav? Jaké jsou předpoklady pro vydání kmenového listu a co by měla obsahovat společenská smlouva společnosti, která hodlá kmenové listy vydat? Co se stane, pokud vlastník tohoto cenného papíru zemře? A jaký vliv má kmenový list na prokazování vlastnictví podílu ve společnosti? To jsou hlavní otázky, které si klade za cíl zodpovědět tento článek.

1 § 31 ZOK.

2 § 514 NOZ.

3 § 137 odst. 3 ZOK.

4 Imobilizací cenného papíru podle § 2413 NOZ rozumí uschování cenného papíru do hromadné úschovy jejich emitentem.

5 § 137 odst. 3 ZOK.

6 Náležitosti rubropisu stanoví zákon č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový.

7 § 1103 odst. 2 NOZ.

8 § 210 odst. 2 ZOK.

9 § 139 odst. 4 ZOK.

KMENOVÝ LIST JAKO CENNÝ PAPÍR

Kmenový list je druh cenného papíru stanovený zákonem č. 90/2012 Sb., zákonem o obchodních korporacích (dále též jen „**ZOK**“), který představuje podíl společníka ve společnosti s ručením omezeným. Představuje tedy účast společníka ve společnosti s ručením omezeným a práva a povinnosti z této účasti plynoucí.¹ Cenným papírem je podle § 514 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále též jen „**NOZ**“), listina, se kterou je právo spojeno takovým způsobem, že je po vydání cenného papíru nelze bez této listiny uplatnit, ani převést.² Po vydání kmenového listu tak může společník vykonávat práva vyplývající z účasti ve společnosti (společnická práva), nebo svůj podíl převést či zatížit pouze skrze kmenový list. Kmenový list nelze vydat jako zaknihovaný cenný papír,³ imobilizaci listinného kmenového listu ale zákon nezakazuje;⁴ tento článek ji však úmyslně opomíjí.

PŘEVOD KMENOVÉHO LISTU

Kmenový list je cenným papírem na řad⁵ a vlastnické právo k němu se převádí rubropisem,⁶ smlouvou (uzavřenou uzavřenou v libovolné formě, i ústní) a jeho předáním nabyvateli, a to k okamžiku předání.⁷ Nabytím kmenového listu přistupuje nabyvatel ke společenské smlouvě. K účinnosti převodu kmenového listu vůči společnosti se vyžaduje navíc i oznámení změny osoby společníka a předložení kmenového listu společnosti.⁸ Po prokázání změny v osobě společníka má společnost (jednatel) povinnost zapsat tuto změnu bez zbytečného odkladu do seznamu společníků.⁹ Dokud nabyvatel kmenového listu kmenový list společnosti nepředloží, nemůže s ním společnost jako se společníkem jednat, a takový nabyvatel se pak vystavuje rizikům, jakými jsou nepozvání na valnou hromadu či neoslovení s návrhem na rozhodnutí per rollam, ale i neumožnění účasti na valné hromadě či neúčinnost jeho rozhodnutí jako jediného společníka.

Obchodování s kmenovým listem je omezené, neboť § 134 odst. 4 ZOK zapovídá jeho veřejné nabízení nebo přijetí k obchodování na evropském regulovaném trhu, nebo jiném veřejném trhu.

ZASTAVENÍ KMENOVÉHO LISTU

Vydáním kmenového listu přestává být podíl způsobilou zástavou a zástavní právo lze zřídit jen ke kmenovému listu.¹⁰ Ustanovení § 1320 odst. 1 a § 1321 až 1327 NOZ o zastavení podílu v korporaci se v případě, že je podíl představován kmenovým listem, nepoužijí.¹¹ Zatímco zástavní právo k podílu, který kmenovým listem představován není, lze zřídit pouze za podmínek, za nichž lze podíl převést,¹² a zástavní právo vznikne zápisem do obchodního rejstříku, kmenový list je zastavitelný neomezeně a nepodmíněně (neboť může být vydán pouze k podílu, který je volně převoditelný) a zástavní právo ke kmenovému listu se do obchodního rejstříku nijak nezapisuje.¹³ Podle § 1328 odst. 1 a 2 NOZ stanoví jeho postup zastavení cenného papíru vznikne zástavní právo odevzdáním kmenového listu zástavnímu věřiteli (nebo třetí osobě k opatrování) po uzavření zástavní smlouvy (v libovolné formě, i ústní; v případě odevzdání kmenového listu třetí osobě k opatrování pak ve formě písemné) a po vyznačení zástavního rubopisu¹⁴ na kmenovém listu.¹⁵ Zástavní právo ke kmenovému listu tudíž není veřejně zjistitelné.

Protože je kmenový list movitou věcí,¹⁶ s níž lze obchodovat, nabízí se otázka, zda lze, jako u ostatních takových věcí, vznik zástavního práva odevzdáním kmenového listu zástavnímu věřiteli (nebo třetí osobě k opatrování) nahradit zápisem do rejstříku zástav vedeného Notářskou komorou České republiky, pokud to bude ujednáno v zástavní smlouvě sepsané ve formě notářského zápisu, a tím i zlepšit publicitu zástavního práva? Odpověď je nutno hledat ve vztahu úpravy vzniku zástavního práva k movitým věcem v § 1317 až 1319 NOZ a úpravy vzniku zástavního práva k cenným papírům v § 1328 NOZ, které jsou obě kogentní.¹⁷ Pokud by § 1328 NOZ pouze doplňoval obecnou úpravu vzniku zástavního práva k movitým věcem, vznik zástavního práva ke kmenovému listu zápisem do rejstříku zástav by možný byl. Jestliže by však § 1328 NOZ byl speciální úpravou vzniku zástavního práva k movitým věcem, jimiž jsou cenné papíry (nahrazující § 1317 až 1319 NOZ), potom by byl možný vznik zástavního práva zápisem do rejstříku zástav pouze v případě cenného papíru na doručitele, kterým ale kmenový list není. Domnívám se, že platí druhá možnost, a tudíž vznik zástavního práva ke kmenovému listu zápisem do rejstříku zástav možný není,¹⁸ neboť byl-li by úmysl zákonodárce opačný, doplnil by do ustanovení § 1328 odst. 1 NOZ obdobnou větu, jakou je poslední věta § 1335 odst. 2 NOZ v případě zastavení movité věci, již je pohledávka, výslovně umožňující stranám zástavní smlouvy ujednat si vznik zástavního práva zápisem do rejstříku zástav.¹⁹

VYDÁNÍ KMENOVÉHO LISTU

Emitentem kmenového listu může být pouze společnost s ručením omezeným. Právní jednání činí za společnost jed-

natel nebo jednatelé způsobem, jakým jednají za společnost navenek.

Společnost může vydat kmenový list k podílu pouze tehdy, určí-li její společenská smlouva,²⁰ že podíl může být představován kmenovým listem, a zároveň pokud je podíl, k němuž má být kmenový list vydán, neomezeně a nepodmíněně převoditelný. Vzhledem k současné podobě zákona o obchodních korporacích je proto jedním z nutných předpokladů vydání kmenového listu náležitá zvláštní výslovná úprava ve společenské smlouvě, o níž rozhodují zakladatelé (při založení společnosti), společníci nebo valná hromada.

Vydání kmenového listu může být připuštěno obecně pro všechny podíly ve společnosti (např. ustanovením „Podíl společníka může být představován kmenovým listem.“), či jen pro konkrétní druhy podílů (např. ustanovením „Podíl s pevným podílem na zisku může být představován kmenovým listem.“),²¹ nebo jen pro konkrétní podíly bez ohledu na jejich druh (např. ustanovením „Podíl číslo 1 může být představován kmenovým listem.“ či „Volně převoditelný podíl může být představován kmenovým listem.“).

Neomezenost a nepodmíněnost podílu, který může být představován kmenovým listem, musí být ve společenské smlouvě zvlášť výslovně vyjádřena. Dispozitivně totiž § 208 ZOK podmiňuje převod podílu na jiné osoby než společníky souhlasem valné hromady. Jakkoli ZOK v § 137 odst. 2 rozlišuje pojmy „neomezenost“ a „nepodmíněnost“ převodu podílu, praxe (a ani ZOK na jiných místech) tak striktně většinou nečiní a vystačí si s různými pojmy vyjadřujícími volnou převoditelnost podílu, tedy kvalitu podílu určující možnosti jeho volního převodu mezi živými (*inter vivos*). K požadavku

10 § 1320 odst. 2 NOZ.

11 Spáčil, J. a kol.: Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1083.

12 § 32 odst. 3 ZOK, § 1320 odst. 1 NOZ.

13 § 48 odst. 1 písm. f) zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob (dále jen „ZVRO“).

14 Zástavní rubopis musí obsahovat doložku „k zastavení“ nebo jiná slova stejného významu, označení zástavního věřitele a podpis zástavce.

15 § 1328 odst. 1 a 2 NOZ.

16 § 498 NOZ.

17 § 978 NOZ.

18 Obdobně se k této variantě se kloní i V. Ježek (Marek, R., Ježek, V.: Cenné papíry v novém občanském zákoníku. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 199). Naopak B. Havel zápis zástavního práva ke kmenovému listu do rejstříku zástav připouští, aniž svůj názor nějak zdůvodňuje (Štenglová, I., Havel, B., Čileček, F., Kuhn, P., Šuk, P.: Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 277).

19 „To neplatí, pokud si strany ujednaly zápis zástavního práva do rejstříku zástav.“

20 Co platí pro společenskou smlouvu, platí i pro zakladatelskou listinu.

21 Označení druhu podílu je povinnou náležitostí společenské smlouvy, připouští-li smlouva vznik různých druhů podílů (§ 136 ZOK).

na neomezenost přechodu podílu na dědice nebo právního nástupce společníka, který zemřel (fyzická osoba) nebo zanikl (právní osoba) s právním nástupcem, jako k dalšímu předpokladu vydání kmenového listu, zákon mlčí. Nabízí se proto otázka, zda lze vydat kmenový list i k podílu, který je sice volně převoditelný, ale jeho přechod na dědice nebo právního nástupce bude ve společenské smlouvě zakázán nebo omezen, což umožňuje § 42 odst. 1 ZOK? Z principu legální licence, kdy zákon vydání kmenového listu v takové situaci výslovně nezakazuje, by se dalo soudit, že zákaz nebo omezení přechodu podílu není pro vydání kmenového listu překážkou. Avšak již ne právě jasná úprava vypořádacího podílu v § 212 až 215 ZOK podporuje nevhodnost takového postupu. Zatímco po smrti vlastníka kmenového listu představujícího podíl, jehož přechod není zakázán ani omezen, by součástí pozůstalosti byl bezesporu kmenový list, který by jako dědictví přešel na dědice, po smrti vlastníka kmenového listu představujícího podíl, jehož přechod je zakázán nebo omezen a jehož účast ve společnosti by smrtí zanikla, by součástí pozůstalosti pravděpodobně byla namísto kmenového listu pohledávka za společností na vyplacení vypořádacího podílu. Osud kmenového listu v takovém případě je ale zcela nejasný. Zákon nestanoví žádnou povinnost dědiců odevzdat (vrátit) kmenový list společnosti poté, co společník společnosti zemřel a přechod jeho podílu byl zakázán nebo omezen, protože smrtí ztratil účast na společnosti. *De lege ferenda* by řešením mohlo být stanovení povinnosti dědiců odevzdat (vrátit) kmenový list společnosti (obdobně jako v jiných případech zániku účasti společníka ve společnosti, při nichž se podíl považuje za uvolněný) a následků prodlení se splněním takové povinnosti. Ještě lepší řešení ovšem shledávám v zákazu vydávat kmenové listy také v případě, že přechod podílu je zakázán nebo omezen. Výše napsané neplatí pro jednočlennou společnost, v níž se k omezení nebo zákazu přechodu podílu určeného v zakladatelské listině nepřihlíží, a tedy kmenový list bude součástí pozůstalosti po zemřelém společníkovi.²²

Kmenový list je vydán dnem, kdy splňuje náležitosti stanovené pro něj zákonem nebo jiným právním předpisem a kdy se stanoveným způsobem stane majetkem prvního nabyvatele.²³ Mezi náležitostmi kmenového listu patří jednak náležitosti podílu, k němuž má být kmenový list vydán (§ 137 ZOK), jednak obsahové náležitosti listiny, která má být kmenovým listem (§ 138 ZOK). Stanovený způsob vydání vyplývá z formy cenného papíru, kterým kmenový list je, a zahrnuje tak zejména uzavření smlouvy o vydání kme-

nového listu mezi společností a společníkem a odevzdání kmenového listu společníkovi. Jelikož kmenový list představuje podíl ve společnosti, prvním nabyvatelem kmenového listu může být jen společník mající účast ve společnosti, tedy podíl. Jsem proto toho názoru, že kmenový list může být vydán až po vzniku společnosti (tj. po zápisu společnosti do obchodního rejstříku). Splacení emisního kurzu podílu podmínkou pro vydání kmenového listu není.

Za problematickou obsahovou náležitostí listiny, která má být kmenovým listem, považuji „označení podílu, k němuž je kmenový list vydán“.²⁴ Mám za to, že tuto náležitost nelze zaměňovat s označením „druhu“ podílu,²⁵ byť jsem toho názoru, že také „označení druhu podílu“ by mělo být na kmenovém listu uvedeno. Kmenový list může představovat pouze jeden

podíl. Ve společnosti přitom může být více podílů stejného druhu, na které připadají stejné vklady, dokonce patřící stejnému společníkovi. Označení společníků, různých druhů jejich podílů i vkladů připadajících na jejich podíly je pak povinnou náležitostí společenské

smlouvy (na rozdíl od stanov akciové společnosti). Mezi kmenovým listem a podílem, proto musí být jednoznačné a trvalé spojení nedovolující žádné pochybnosti o tom, který konkrétní podíl kmenový list představuje. Označení podílu není povinnou náležitostí společenské smlouvy, pouze jednou z náležitostí seznamu společníků (zákon zde navíc rozlišuje „označení podílu“ a „označení druhu podílu“). Pokud společník může vlastnit pouze jeden podíl ve společnosti, lze jej označit přívlastňovacím způsobem jako podíl konkrétního společníka (např. podíl Jana Nováka). Takové označení je však pro potřeby kmenového listu nedostačující, neboť změní-li se převodem kmenového listu společník, změní se i označení podílu.

Dále považuji za problematickou skutečnost, že bez výslovné úpravy ve společenské smlouvě společník nemůže vlastnit více podílů ve společnosti,²⁶ a zároveň současná právní úprava neobsahuje pravidlo podobné tomu v § 114 odst. 2 věty druhé zrušeného obchodního zákoníku²⁷ o spojení podílů v případě, že společník nabude další podíl ve společnosti. Přesto praxe vyvozuje, že ke spojení podílů stejného druhu dojde i bez takového pravidla v zákoně nebo ve společenské smlouvě; u podílů různých druhů se ale na obdobné závěry spoléhat nelze. Současná právní úprava neobsahuje ani pravidlo pro případ, že kdy společník, jehož podíl je představován kmenovým listem, nabude další kmenový list, představující další podíl ve společnosti, aniž je společenskou smlouvou určeno, že společník může vlastnit více podílů ve společnosti.

Domnívám se proto, že má-li společenská smlouva umožnit, aby byl podíl společníka představován kmenovým listem, je namístě v ní také výslovně označit každý podíl (např. číslem nebo písmenem abecedy) a současně s tím odstranit zásadu jediného podílu určením, že „Společník může vlastnit více podílů“, popřípadě že „Společník může vlastnit více podílů, a to i různého druhu“, čímž majitelé kmenových listů i společnost předejdou uvedeným problémům. Zároveň se ve společnosti vytvoří pevná struktura podílů podobně jako

Mgr. David Kittel

■ notářský kandidát, trvalý zástupce
JUDr. Marie Kuželkové,
notářky se sídlem v Plzni

22 § 14 ZOK.

23 § 520 odst. 1 NOZ.

24 § 138 odst. 1 písm. e) NOZ.

25 Jak činí např. J. Pokorná (Lasák, J., Pokorná, J., Čáp, Z., Doležil, T. a kol.: Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I. díl. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 883.)

26 § 135 odst. 2 ZOK

27 Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

v akciové společnosti, kterou považují pro účely společnosti s ručením omezeným s kmenovými listy za vhodnější.

HROMADNÝ KMENOVÝ LIST

Kmenové listy, které lze považovat za zastupitelné cenné papíry,²⁷ mohou být nahrazeny hromadnou listinou. Náležitosti hromadného kmenového listu stanoví § 138 ZOK a § 524 odst. 1 NOZ. Jsem toho názoru, že společnost může vydat hromadné kmenové listy, aniž by před tím ve společenské smlouvě upravila možnost vydání hromadných kmenových listů či určila podmínky pro výměnu hromadného kmenového listu za jednotlivé kmenové listy nebo jiné hromadné kmenové listy,²⁸ neboť § 524 NOZ výslovně stanoví obecnou možnost nahradit zastupitelné cenné papíry hromadnou listinou, a zároveň právo vlastníka takové hromadné listiny na její výměnu za jednotlivé cenné papíry s tím, že emitent může určit bližší podmínky pro takovou výměnu (v případě společnosti s ručením omezeným například ve společenské smlouvě).

ZÁPIS KMENOVÉHO LISTU DO OBCHODNÍHO REJSTŘÍKU

Jedním ze zapisovaných údajů do obchodního rejstříku u společnosti s ručením omezeným je také údaj o tom, zda byl na podíl vydán kmenový list.²⁹ Znamená to tedy, že tento údaj se bude k podílu konkrétního společníka zapisovat vždy, buď jako „nebyl vydán“, či „byl vydán“.

PROKAZOVÁNÍ ÚČASTI NA SPOLEČNOSTI

V souvislosti s výkonem práv společníka je zásadní v konkrétním případě zjistit, zda osoba, jež je hodlá vykonávat, je skutečně společníkem společnosti. Obecně jsou údaje o společnících zjistitelné z výpisu z obchodního rejstříku, ze společenské smlouvy, ze seznamu společníků, z prohlášení společnosti (jednatele), z jiných právních skutečností a listin, anebo z kombinace některých těchto možností. Zápisy společníků do obchodního rejstříku, společenské smlouvy i do seznamu společníků jsou deklaratorní. Přeneseně řečeno i prohlášení společnosti (jednatele) o svých společnících je deklaratorní. Jinou právní skutečností či listinou pak může být smlouva o převodu podílu, rozhodnutí soudu, usnesení o udělení příklepu v dražbě apod. Byl-li vydán kmenový list, bez něhož nelze práva vyplývající z podílu uplatnit, ani převést, je zjištění společníka snazší. Je jím zpravidla ten, kdo je uveden na líci kmenového listu jako společník, a byl-li kmenový list indosován ten, komu svědčí poslední z nepřetržité řady rubopisů. Pokud osobě, která tvrdí, že je společníkem, žádný z těchto údajů na kmenovém listu nesvědčí, nebo řada rubopisů byla přerušena, musí dokázat, že ke změně vlastnictví kmenového listu došlo jinak než převodem (např. usnesením o dědictví), nebo že u této osoby došlo ke změně identifikačních údajů (např. listinou prokazující změnu jména či příjmení).

Zápis v obchodním rejstříku o tom, zda byl na podíl vydán kmenový list, je i přes svou deklaratorní povahu důležitým vodítkem k volbě způsobu zjišťování společníků společnosti. Je-li zapsán údaj „byl vydán“, je primárním důkazem

o vlastnictví podílu kmenový list, ledaže se prokáže, že zápis neodpovídá skutečnosti.

Ani předložení kmenového listu osobou, již svědčí údaje na tomto cenném papíru, nemusí být nezvratným důkazem o tom, že tato osoba je společníkem. Podle § 152 ZOK má totiž společník povinnost kmenový list odevzdat společnosti, buď stanoví-li tak zákon,³⁰ anebo po výzvě společnosti na základě rozhodnutí valné hromady.³¹ V případě prodlení s odevzdáním pak může být nevrácený kmenový list prohlášen společností (jednatelem) za neplatný. Kmenové listy, které mají být vydány namísto kmenových listů prohlášených za neplatné, následně společnost prodá, nebo o vklady připadající na dotčené podíly sníží základní kapitál. Zneplatnění kmenového listu je společnost povinna oznámit jeho držiteli a zveřejnit alespoň v Obchodním věstníku,³² do obchodního rejstříku se tato skutečnost ale nezapisuje.

SHRNUTÍ

Kmenové listy přibližují v některých ohledech společnost s ručením omezeným více společnosti akciové. Jejich vydání zjednodušuje převody podílů a usnadňuje prokazování jejich vlastnictví. Není však vhodné pro každý případ, a dovolím si soudit, že vzhledem k zákonnému požadavku na volnou převoditelnost podílu, který by měl kmenový list představovat, bude o vydání těchto cenných papírů uvažovat jen zlomek společností, a z nich spíše společnosti jednočlenné.

Z výše podaného výkladu pak plyne několik závěrů: Společnost, která hodlá vydat kmenový list, to musí ve své společenské smlouvě výslovně umožnit, stejně jako volnou převoditelnost podílů, a zároveň by měla zvážit zavedení výslovného označení podílů a umožnění společníkům vlastnit více podílů ve společnosti, případně i různého druhu. Zemře-li společník, potom je kmenový list součástí pozůstalosti a jako dědictví připadne dědicům, pokud není zakázáno nebo omezeno dědění podílu společenskou smlouvou. Zákaz nebo omezení přechodu podílu na dědice nebo právního nástupce je pak spojen nejen s praktickými problémy, ale i s otázkou, zda je vůbec možné v takovém případě kmenový list vydat. Po vydání kmenového listu nelze zřídit zástavní právo k podílu, nýbrž jen k tomuto cennému papíru. Takové zástavní právo se nezapisuje do obchodního rejstříku, a není tudíž veřejně zjistitelné. Zapsat kmenový list jako zástavu do rejstříku zástav vedeného Notářskou komorou České republiky není možné. ■

27 § 516 odst. 1 NOZ

28 Na rozdíl od závěrů dovozených pro obdobný případ v poměrech akciové společnosti Nejvyšším soudem České republiky v jeho rozhodnutí č. j. 29 Cdo 5293/2009, jež však činil na základě dřívější, odlišné právní úpravy, protože tyto závěry ani jejich odůvodnění nelze za současné právní úpravy použít.

29 § 48 odst. 1 písm. j) ZVRO.

30 Např. § 151 odst. 3 ZOK, § 165 ZOK, § 202 až 206 ZOK, § 226 ZOK, § 230, § 230 ZOK, § 235 ZOK a § 242 ZOK.

31 Obdobné použití § 542 ZOK na základě § 154 odst. 5 ZOK.

32 § 776 ZOK.

Několik poznámek k zástavnímu právu

Mgr. Eva Kolláriková

CÍLEM TOHOTO ČLÁNKU JE ZAZNAMENAT PÁR SVÝCH POSTŘEHŮ O ZÁSTAVNÍM PRÁVU JAKO ZAJIŠŤOVACÍM PROSTŘEDKU ZÁVAZKOVÉHO PRÁVA VČETNĚ ZASTAVENÍ PODÍLŮ V KORPORACÍCH.

Jelikož právní úprava zástavního práva doznala v souvislosti s rekodifikací soukromého práva řady změn, porovnáme rovněž některá ustanovení starých a nových právních předpisů a krátce zhodnotíme jejich využívání.

V učebnicích občanského práva hmotného jsme se všichni za svých studijních let učili, že zástavní právo jako právo

k cizí věci plní zajišťovací funkci pro případ, že dluh, který odpovídá zajištěné pohledávce nebude včas splněn, s tím, že v takovém případě se věřitel může uspokojit z výtěžku zpeněžení zástavy – zde se pak realizuje jeho uhrazovací-platební funkce – viz § 152 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku účinného do 31. 12. 2013 (dále také jen „obč. zák.“, nebo „starý občanský zákoník“).

Jedno z neplatných ujednání [§ 169 písm. e) obč.zák.] bylo, že při prodlení s plněním zajištěné pohledávky zástava propadne zástavnímu věřiteli, nebo že si ji může za určenou cenu ponechat. Nový občanský zákoník (zákon č. 89/2012 Sb., účinný od 1. 1. 2014, dále také jen „NOZ“) zde přinesl v § 1315 posun v tom, že takovéto ujednání je zakázané jen do té doby, než zajištěný dluh nedospěje. Najdou se jistě věřitelé, kteří tento institut po splatnosti své zajištěné pohledávky využijí, neboť při nuceném zpeněžování zástavy často nedocházelo k efektivnímu uspokojení jejich nároku (např. pokud v době realizace zástavního práva nebyla zá-

stava zajímavá pro soudní prodej či veřejnou dražbu). Dále lze sjednat, že věřitel může zástavu zpeněžit jakýmkoliv způsobem. Zmíněná, nyní zákonem dovolená, ujednání se pak nezřídka sjednávají již při uzavření zástavní smlouvy s odloženou účinností takové části smlouvy až do okamžiku prodlení se splněním zajištěného dluhu. Avšak i při sjednávání postupu při zrealizaci zástavního práva v zástavních smlouvách je nutné přihlížet také k základním zásadám, na kterých je občanský zákoník postaven, a počínat si tak, aby nedošlo k neodůvodněnému znevýhodnění slabší strany. Je-li zástavcem nebo zástavním dlužníkem spotřebitel, malý či střední podnikatel, platí zde totiž nadále absolutní zákaz takového ujednání.

Starý občanský zákoník definoval v § 153 předmět zástavy taxativně, zatímco nový občanský zákoník si vystačil s tím, že zástavou může být každá věc, s níž lze obchodovat včetně připuštění možnosti zřídit zástavní právo k věci, k níž zástavnímu dlužníku vznikne vlastnické právo teprve v budoucnu (§ 1310). Tato možnost se jevila jako praktická zejména při převodech nemovitostí zajišťovaných zástavním právem banky jako věřitele kupujícího, nicméně s ohledem na to, že u věcí podléhajících zápisu ve veřejném seznamu či rejstříku zástav se budoucí zástavní právo k věci zapíše jen se souhlasem vlastníka, dochází v praxi většinou ke „starému“ řešení, kdy se zástavní smlouva uzavírá nadále se zástavci jako zároveň zástavními dlužníky a obligační dlužníci zůstávají vedlejšími účastníky takové zástavní smlouvy.

Za zmínku stojí také novinka u vzniku zástavních práv k věcem movitým, které dle staré právní úpravy vznikalo odevzdáním zástavnímu věřiteli nebo předáním do úschovy/ke skladování u třetí osoby či zápisem do rejstříku zástav, bylo-li to ujednáno v zástavní smlouvě. Nová právní úprava umožňuje, aby bylo odevzdání nahrazeno znamením tak, že se věc označí jako zastavená. Z finančních důvodů (náklady na sepsání zástavní smlouvy ve formě notářského zápisu) dochází k takovému řešení značením čím dál častěji, ovšem nezdá se mi tato varianta pro zástavního věřitele dosti bezpečná. Jak zajistit, že ono „znamení“ na věci zůstane po celou dobu trvání zástavního práva a kde je pak pro něj dostatečná právní jistota v takovém případě? Zvláště pak v konkurenci s ustanovením § 1371 odst. 3 NOZ ve znění „*vázne-li na movité věci více zástavních práv, uspokojí se právo zástavního věřitele zapsané v rejstříku zástav nebo ve veřejném seznamu podle pořadí zápisu přednostně před právem vzniklým jiným způsobem. Právo vzniklé odevzdáním zástavy zástavnímu věřiteli nebo třetí osobě se uspokojí přednostně před právem vzniklým označením věci znamením.*“ V této souvislosti bych chtěla upozornit na časté tendence bankovních institucí z poslední doby, které v úmyslu ušetřit klientům peníze za sepsání zástavní smlouvy toto činí bez formy veřejné listiny, tj. bez oslovení notáře za účelem sepsání notářského zápisu o zástavní smlouvě s dohodou o vzniku zástavního práva zápisem do rejstříku zástav (samozřejmě v případech, kdy takovou formu zákon nevyžaduje). Do rejstříku zástav si pak pouze na základě žádosti nechají zapsat zákaz dalšího

zastavení věci, která není v rejstříku jako zástava evidována dle § 35f odst. e) notářského řádu (z. č. 358/1992 Sb.) – tzv. negative pledge. Zástavní věřitel oprávněný ze zástavní smlouvy ve formě soukromé listiny se však zvolením postupu, motivovaného krátkodobou úsporou peněz, může snadno ocitnout v nevýhodném postavení. Je třeba v této souvislosti nezapomínat na ustanovení § 35h notářského řádu v tomto znění „*zápisy údajů na základě rozhodnutí orgánů veřejné moci, kterými vzniklo zástavní právo, a změny takových zápisů provádí na základě písemné žádosti orgánu veřejné moci Komora. Orgány veřejné moci jsou povinny zaslat žádost s vykonatelným rozhodnutím, kterým vzniklo zástavní právo nebo u zapsaného zástavního práva došlo k jeho změně, do 30 dnů ode dne vzniku nebo změny zástavního práva*“ a na další ustanovení NOZ (§ 2016) ve znění „*zakládá-li se jistota různých věřitelů na různých právech k téže věci, uspokojí se v rozsahu těchto práv*

a v pořadí podle vzniku zajištění postupně v první skupině věřitelé zajištění věcným právem zapsaným ve veřejném seznamu nebo rejstříku zástav a ve druhé skupině věřitelé zajištění věcným právem nezapsaným ve veřejném seznamu nebo v rejstříku zástav. Poté se ve třetí skupině uspokojí věřitelé zajištění závazkovým právem.“ To znamená, že zástavní právo vzniklé z rozhodnutí orgánu veřejné moci, i když později než to vzniklé smluvně soukromou listinou, přeskóčí zástavní právo věřitele ze zástavní smlouvy nepsané notářským zápisem a jmenovaný „negative pledge“ přijde rázem vniveč!

Další změnou v novém soukromém právu je úprava zástavního práva k podílům v obchodních společnostech a družstvech (nově „obchodních korporacích“). Dříve obchodní zákoník (z. č. 513/1991 Sb., dále také jen „obch.zák“) upravoval pouze zástavní právo k obchodnímu podílu ve společnosti s ručením omezeným; zástavní právo k akciím jako cenným papírům bylo upraveno v zákoně o cenných papírech (z. č. 591/1992 Sb.). V současné právní úpravě tuto problematiku nenajdeme v zákoně o obchodních korporacích (z. č. 90/2012 Sb., dále také jen „ZOK“), ale v obecném předpise – v novém občanském zákoníku a jeho ustanoveních v § 1320 a násl. Na rozdíl od § 117a obchodního zákoníku, který stanovil, že pro zástavu podílu v s.r.o. je třeba písemná smlouva s úředně ověřenými podpisy smluvních stran, takové výslovné ustanovení v dnešním právním řádu nenajdeme a tuto povinnost lze dovodit pouze z ustanovení § 1320 odst. 1 věta druhá NOZ a § 32 odst. 3 věta první ZOK, které říkají, že lze-li podíl převést jen za určitých podmínek, vyžaduje se splnění těchto podmínek při jeho zastavení, resp., že zastavit podíl společníka v obchodní korporaci lze za stejných podmínek, za nichž ho lze převést. Praxe rejstříkových soudů je zatím v tomto směru ovšem nejednotná; někdy je ověření podpisů na zástavní smlouvě vyžadováno, jindy nikoliv. Častěji je ale z mých zkušeností ověření podpisů vyžadováno. Já sama jiný postup za správný nepovažuji a proto také, když zápis provádím do rejstříku přímo na podkladě mnou sepsaného notářského zápisu a předložené zástavní smlouvy, na tomto požadavku trvám.

Mgr. Eva Kolláriková

■ notářská kandidátka, zástupkyně
JUDr. Jitky Holcmanové, notářky
ve Zlíně

Často diskutovanou a problémovou je druhá věta § 32 odst. 3 ZOK o tom, že zastavení podílu v bytovém družstvu lze stanovami podmínit nebo vyloučit. Není tedy pochyb o tom, že zákonodárce měl v úmyslu umožnit zřízení zástavního práva k družstevnímu podílu. Jak může ale fakticky takové zástavní právo vzniknout, když družstevní podíly, stejně jako členové družstev, se nezapisují do obchodního rejstříku a § 1322 odst. 1 NOZ uvádí, že zástavní právo k podílu vzniká zápisem do veřejného rejstříku, ve kterém je korporace zapsána? V praxi se tedy setkáváme s požadavky klientů o zřízení takového zástavního práva a musíme je bohužel upozorňovat na nedokonalost právní úpravy v tomto směru.

Zajímavou novinkou v právu obchodních společností je, jak všichni už dobře víme, možnost, aby podíl v s.r.o., jehož převoditelnost není omezena ani podmíněna, byl představován kmenovým listem jako cenným papírem na řad. Ustanovení § 1328 odst. 2 NOZ pak říká, že ke vzniku zástavního práva k cennému papíru na řad je potřebný kromě odevzdání zástavnímu věřiteli i zástavní rubopis obsahující doložku „k zastavení“ nebo jiná slova stejného významu a označení zástavního věřitele. V této souvislosti je třeba upozornit na ustanovení § 48 odst. 1 písm. f) o tom, že se do obchodního rejstříku o obchodní korporaci zapíše zástavní právo k podílu, ledaže je ten představován cenným papírem nebo nesplacenou akcií. To znamená, že údaj o zástavě kmenového listu nebude veřejnosti pouhým náhledem do obchodního rejstříku zřejmý.

Výslovně zůstává neupravenou otázkou legitimace k podání návrhu na zápis zástavního práva k podílu do veřejného rejstříku.¹ Jelikož § 1322 NOZ normuje, že zástavce nebo zástavní věřitel oznámí korporaci vznik zástavního práva, může být navrhovatelem zástavce (společník), zástavní věřitel, případně také korporace sama. Stejně tak mohou jmenovaní podat návrh na výmaz zástavního práva z veřejného rejstříku.²

Posledním bodem, kterým bych se chtěla v tomto článku zabývat, je promlčitelnost zástavního práva. Ta byla předmětem diskusí již za předchozí právní úpravy občanského, resp. obchodního zákoníku, a je potvrzována výslovnou úpravou NOZ. Tak, jak platí pro promlčovaná práva obecně, i zde platí, že promlčením (nikoliv zánikem – zde akcesorita trvá) zajišťované pohledávky zástavní právo nezaniká (viz dříve výslovně § 170 odst. 2 obč.zák.); pro případ zástavních práv zapsaných do veřejného seznamu nebo rejstříku zástav obsahuje ustanovení § 618 NOZ úpravu, z níž vyplývá, že

promlčení zástavního práva je předpokladem jeho výmazu z veřejného seznamu či rejstříku zástav (a zástavní právo pak zanikne až teprve takovým výmazem). Účinky promlčení zástavního práva nastanou bez ohledu na to, zda je zástavním dlužníkem obligační dlužník nebo osoba od obligačního dlužníka odlišná.³ Ustanovení § 618 NOZ zní „promlčí-li se právo zapsané ve veřejném seznamu nebo v rejstříku zástav, vymaže z něj promlčené právo ten, kdo veřejný seznam nebo rejstřík zástav vede, na návrh osoby, která má na výmazu právní zájem“. Zde se mi jeví jako vhodné pozastavit se nad dvěma možná trochu problematickými body této zákonné dikce, a sice za první, kdo bude oprávněnou osobou k výmazu a za druhé, kdo tím, který o výmaz může žádat. Rejstřík zástav nepochybně vede Notářská komora České republiky (dále také jako „Komora“), jejíž sněm přijal, k provedení § 37 odst. 3 písm. t) notářského řádu, předpis o rejstříku zástav. V jeho § 37 jsou právě výmazy promlčených zástavních práv upraveny tak, že výmaz promlčeného práva zapsaného v Rejstříku zástav provede kterýkoli notář na žádost osoby, která má na provedení výmazu právní zájem. Tedy ne přímo Komora, jak říká NOZ. A osobou, která bude mít právní zájem na takovém výmazu je nepochybně zástavní věřitel a zástavní dlužník, přičemž předpis o rejstříku zástav na tomto místě odkazuje na § 36g odst. 6 notářského řádu ohledně listin přikládaných k žádosti o výmaz podle toho, kdo o takový úkon notáře žádá.

Pokud jde o počátek promlčení zástavního práva, je sjednocen s počátkem promlčení zajištěné pohledávky; pokud zástavní právo vznikne až po dospělosti zajištěné pohledávky, začíná běžet promlčecí lhůta zároveň se vznikem zástavního práva.⁴ Ustanovení § 644 NOZ pamatuje na situaci, kdy „splní-li věřiteli dluh za dlužníka zástavní dlužník, nepromlčí se jeho právo vůči dlužníku dříve než za šest měsíců po splnění dluhu.“ Je třeba dbát také na situace přetržení a stavení promlčecí lhůty, a na § 3073 NOZ, který stanoví, že „práva ze zajištění závazku vzniklá přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, byť byla zřízena i jako práva věcná, se posuzují až do svého zániku podle dosavadních právních předpisů. To nebrání ujednání stran, že se tato jejich práva a povinnosti budou řídit tímto zákonem ode dne nabytí jeho účinnosti“.

Závěrem bych chtěla popřát všem, kteří notářskou praxi provozují, aby při požadavcích na zápisy a výmazy zástavních práv, ať už do/z katastru nemovitostí, rejstříku zástav či obchodního rejstříku, dovedli každý jednotlivý případ správně vyhodnotit, a klientovi co nejlépe poradit tak, aby rád služby notáře opět vyhledal. ■

- 1 Srovnej k tomu § 117a odst. 3 věta druhá ObchZ: Návrh na zápis zástavního práva k obchodnímu podílu do obchodního rejstříku a na jeho výmaz je oprávněn podat zástavní věřitel nebo zástavce.
- 2 Hampel, P.; Walder, I. Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 155.
- 3 Weinhold, D.: Promlčení a prekluze v soukromém právu. Vydání první. Praha: C. H. Beck, 2015, 170, 171 s.
- 4 Tamtéž, 172 s.

Ilustrační foto: Shutterstock.com

Zápis do veřejného rejstříku notářem

STÁLE JEŠTĚ RELATIVNĚ NOVOU KOMPETENCÍ NOTÁŘE JE MOŽNOST ZAPISOVAT DO VEŘEJNÝCH REJSTŘÍKŮ. PŮVODNĚ SE PŘEDPOKLÁDALO JEJÍ ZAVEDENÍ JIŽ V SOUVISLOSTI S REKODIFIKACÍ CIVILNÍHO PRÁVA A VEŘEJNOST TAK O TÉTO KOMPETENCI BYLA INFORMOVÁNA DLOUHO PŘED TÍM, NEŽ SE PŘÍMÉ ZÁPISY DO OBCHODNÍHO REJSTŘÍKU SKUTEČNĚ ROZBĚHLY, A TO DOKONCE VE DVOU (PŘEDČASNÝCH) VLNÁCH. TAKŽE SE ZDÁ, ŽE SKUTEČNÉ SPUŠTĚNÍ PŘÍMÝCH ZÁPISŮ DO VEŘEJNÝCH REJSTŘÍKŮ PROVÁZELA V MÉDIÍCH PODSTATNĚ MENŠÍ POMPA.

Notář v rámci této činnosti může pomocí dálkového přístupu zapisovat do všech veřejných rejstříků, zejména pak do rejstříku obchodního, může měnit stávající zápisy, ale i nové subjekty zapisovat, případně stávající vymazávat.

Podmínkou pro tuto činnost je, že notář provádí zápis do veřejného rejstříku na základě vlastního, tzv. podkladového notářského zápisu. Tímto podkladovým notářským zápisem může být i listina, která jinak formu veřejné listiny nevyžaduje. Klient si v tom případě v podstatě připlácí za možnost

rychlejšího a flexibilnějšího přímého zápisu, spojenou s vyšší formou příslušné listiny.

Ne všechny zápisy do veřejných rejstříků se však provádějí na základě právních jednání, nebo rozhodnutí orgánů právnické osoby, které mohou mít formu (být osvědčeny ve formě) notářského zápisu. Takovým případem je např. skončení funkčního období uplynutím času, nebo změny, které je třeba zapsat na základě rozhodnutí soudu. Vzhledem k tomu, že o těchto skutečnostech nelze sepsat podkladový notářský zápis, nemohou být notářem do veřejného rejstříku přímo zapsány. Z toho je patrné, že notář svou činností nesupluje činnost rejstříkového soudu, pouze jej doplňuje.

V některých případech je možné provést zápis do rejstříku výhradně na základě podkladového notářského zápisu, jako např. při změně firmy, nebo např. podřízení společnosti zákonu o obchodních korporacích.

Zpravidla je však k přímému zápisu doložit ještě další listiny. Půjde o listiny, které by jinak zpravidla tvořily přílohy návrhu na zápis do veřejného rejstříku. Přiložit je však třeba i ty listiny, které jsou výstupem z informačních systémů veřejné správy, do nichž má rejstříkový soud přístup a které tedy v zásadě není třeba rejstříkovému soudu předkládat, neboť si je může vyhotovit sám. Zejména je to výpis z katastru nemovitostí, nebo výpis z rejstříku trestů.

seznamuje veřejně
**TATO
RUBRIKA**
s prací n

Typickým příkladem je založení obchodní společnosti. Kromě podkladového notářského zápisu musí zpravidla zakladatelé předložit

- k zápisu sídla společnosti souhlas vlastníka s umístěním sídla, výpis z katastru nemovitostí, prokazující, že skutečně jde o vlastníka nemovitosti na příslušné adrese, a v ideálním případě též rozhodnutí jednatele společnosti o umístění sídla na danou konkrétní adresu,
- k zápisu statutárního orgánu souhlas osoby, která se má stát statutárním orgánem/členem kolektivního orgánu se zápisem do veřejného rejstříku, čestné prohlášení této osoby a výpis z rejstříku trestů prokazující její způsobilost být jednatelem,
- k zápisu předmětu podnikání zpravidla výpis z živnostenského rejstříku,
- a dále ještě k zápisu základního kapitálu a podílů jednotlivých společníků prohlášení správce vkladu a příslušné potvrzení banky.

Některé, nebo dokonce všechny tyto listiny, bude moci klient předložit notáři až po sepsání podkladového notářského zápisu. V tom případě sepíše notář podle § 80h notářského řádu notářský zápis osvědčující předložení těchto listin.

Tato dichotomie, kdy některé podklady pro zápis do veřejného rejstříku jsou ve formě soukromé a některé ve formě veřejné listiny v praxi vede ke komplikacím s určením, co má v konkrétním případě být podkladovým notářským zápisem a kterou listinu je tedy nutné vyhotovit ve formě veřejné listiny.

Typickým příkladem je změna v osobě společníka ve společnosti s ručením omezeným. Není totiž zřejmé, zda může být podkladovým zápisem notářský zápis o rozhodnutí valné hromady o souhlasu s převodem podílu (s tím, že samotná smlouva o převodu podílu by notáři byla doložena ve formě soukromé listiny), nebo zda má být podkladovým notářským zápisem vždy smlouva o převodu podílu.

Praktičtější řešením by zřejmě byla první varianta, nejen proto, že požadavek na smlouvy o převodu podílu ve formě veřejné listiny by mohl přímý zápis do veřejného rejstříku značně prodražit ve srovnání se zápisem prostřednictvím obchodního rejstříku, ale zejména proto, že smlouva o převodu podílu by se jako podkladový notářský zápis nutně dostala do sbírky listin. Účastníci přitom mohou mít legitimní zájem na tom, aby taková smlouva nebyla zveřejněna, neboť může obsahovat mnohé citlivé údaje – kromě kupní ceny též mnohdy podrobné garance informující o stavu společnosti. Praktický dopad přímých zápisů by tak mohl být značně okleštěn, neboť podle významné části notářských zápisů podle § 80a notářského řádu by nebyly přímé zápisy vůbec prováděny, ledaže by informační systém veřejných rejstříků umožnil nezakládat podkladový notářský zápis do sbírky listin.

Tomu lze samozřejmě vytknout, že v notářském zápisu osvědčujícím rozhodnutí valné hromady o souhlasu s převodem podílu je sice dostatečně specifikováno, který podíl

bude převáděn, kým a na koho, tímto rozhodnutím však nedochází k samotné změně společníků. K tomu dochází až na základě samotné smlouvy o převodu podílu (rozlišovat za tímto účelem, zda k podpisu smlouvy došlo před anebo až po rozhodnutí valné hromady, se jeví jako přílišný formalismus).

Tomu lze jistě dát za pravdu, na druhou stranu však podobný problém (dovedeme-li věc ad absurdum) nastává i u změny společenské smlouvy co do sídla společnosti. Pokud valná hromada společnosti např. rozhodne, že sídlem společnosti bude nově Brno namísto Prahy, není tím ještě určena konkrétní adresa sídla společnosti. K tomu opět dochází na základě samostatného právního jednání, v tomto případě rozhodnutím jednatele. Pokud by však i takové rozhodnutí mělo mít formu veřejné listiny, mohlo by to jistě agendu přímých zápisů zcela marginalizovat.

Přes tyto výkladové nejasnosti je již po relativně krátké době fungování přímých zápisů do veřejných rejstříků jasné, že se tato nová kompetence notářů v praxi velice osvědčila a přispěla ke zrychlení a zefektivnění agendy zápisů do veřejných rejstříků a tím i k zmírnění překážek podnikání a celkovému zlepšení podnikatelského prostředí.

Nelze si však nevšimnout jisté legislativní nesystematičnosti, kterou tento stav přináší. Notář je oprávněn provádět zápisy do všech veřejných rejstříků, což je jistě bez nadsázky právní revolucí, zastíněnou jen rekodifikací soukromého práva. Bez možnosti provádět zápisy též do veřejných seznamů však tato revoluce zůstává neúplná.

Důvody, které vedly k umožnění přímých zápisů do veřejných rejstříků přitom lze bez dalšího aplikovat i na agendu zápisů veřejných seznamů. Jde o agendu zcela srovnatelně složitou i významnou, jež se týká srovnatelných majetkových hodnot. Pokud je navíc zápis prováděn na základě veřejné listiny, není tato listina po materiální stránce přezkoumávána, přezkum je toliko formálně-technický (viz § 17 odst. 2 katastrálního zákona). Jde ostatně o listiny, jimž svědčí presumpce správnosti.

Nezanedbatelnou výhodou faktického rázu je i to, že notář provádí přímý zápis na základě veřejné listiny, kterou vyhotovil sám a nehrozí tedy, že by mohl být zápis proveden na základě padělané listiny. Přitom míra, s kterou jsou padělané listiny předkládány zejména katastrálním úřadům, je nezanedbatelná a spolu se skutečností, že podvody na realitním trhu se staly předmětem organizovaného zločinu, vedla k improvizovaným opatřením v podobě zvláštní ochranné lhůty dle § 16 a § 18 odst. 1 katastrálního zákona. Nelze konečně pominout ani to, že orgán, který vede příslušný veřejný seznam nebo rejstřík, má k dispozici pouze listinu, na základě níž má být zápis proveden, zatímco notář má před sebou zpravidla též obě strany smlouvy. ■

Mgr. Šimon Klein, notářský koncipient
v notářské kanceláři JUDr. Ing. Ondřeje Kličky

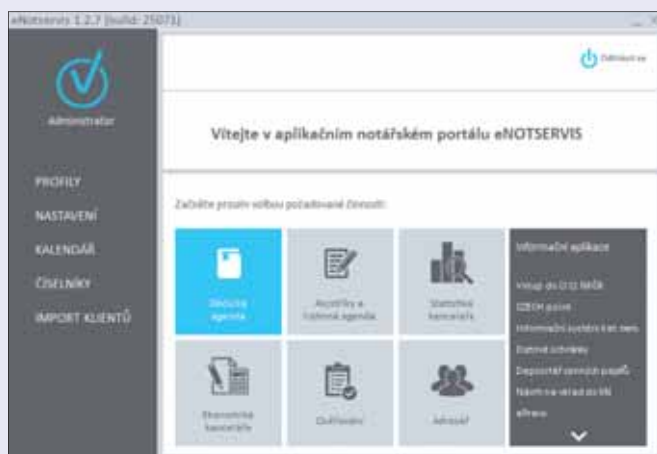
ve veřejnost
ATO
BRIKA
rací notáře

System eNOTSERVIS

SLEDUJEME-LI ČINNOST NOTÁŘŮ OD VZNIKU SAMOSTATNÉHO NOTÁŘSTVÍ JAKO SVOBODNÉHO POVOLÁNÍ, VIDÍME, JAK NOTÁŘŮM POSTUPNĚ PŘIBÝVAJÍ NOVÉ ÚKOLY A SLOŽITĚJŠÍ SE STÁVÁ I JEJICH PLNĚNÍ.

Z notáře, sepisujícího převážně smlouvy občanům a projednávajícího dědictví v období státního notářství před 1. 1. 1993, se notářství postupně změnilo a přibíralo další a další kompetence, zejména v oblasti práva obchodního. Také se podstatně změnil i styl práce notářů, když od psaní na psacím stroji, přes používání počítačů, došlo na tak sofistikované činnosti, jako je užívání certifikátů, časových razítek, až po elektronické zápisy do obchodního rejstříku. Tím vším se zvětšuje zatížení notářů i jejich zaměstnanců a vše to klade zejména značné nároky na vybavení notářských kanceláří a zvyšuje zejména potřebu nových dokonalých počítačových programů, které notářům usnadní a zdokonalí jejich činnost. A z toho důvodu bych se ráda s vámi podělila o zkušenosti s novým produktem společnosti NOTSERVIS a.s., programem, který nazývají eNOTSERVIS. **Systém se skládá z několika základních částí, a to Dědická agenda – elektronický dědický spis, Rejstříkové a listinné agendy a ekonomické agendy.**

1. ÚVODNÍ OBRAZOVKA PROGRAMU

Z této nabídky je možné spustit jednotlivé agendy, v pravé části jsou umístěny odkazy do informačních systémů potřebných pro notářskou činnost – např. Obchodní rejstřík, ARES, CUZK, CIS2. Dále lze také zobrazit adresář klientů a elektronický diář.

2. DĚDICKÁ AGENDA – ELEKTRONICKÝ DĚDICKÝ SPIS

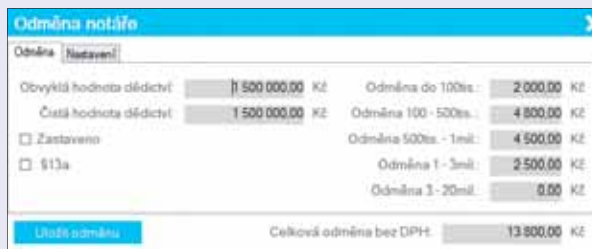
V této části systému je možno vést veškerou dědickou agendu. V prvním kroku je zapsán zůstavitel, systém již v tomto kroku napomáhá např. **kontrolou rodného čísla, automatického převodu na datum narození a informaci o pohlaví, dále automaticky převede jméno a příjmení do druhého pádu pro další využívání při tvorbě dokumentů a zkontroluje v insolvenčním rejstříku.**

Po založení spisu je již možné přistoupit k tvorbě jednotlivých dokumentů. V programu provedeme výběr vzoru, např. „Dotaz ČSOB – zůstatek“, systém **automaticky připraví dokument z uložené šablony a rejstříkových dat**. Po ukončení úprav je možné dokument vytisknout, odeslat e-mailem či datovou schránkou.

Systém dále umožňuje automatický výpočet odměny notáře včetně rozpočítání odměny na jednotlivé účastníky.

Další zajímavou funkcí je vytváření přehledů, rejstříků a výkazů za jakékoliv období. Systém dále za nás hlídá lhůty a při spouštění i aktivně upozorňuje.

3. REJSTŘÍKY A LISTINNÁ AGENDA

Listinná agenda vychází z vedení jednotlivých rejstříků. Základním je rejstřík N. Stejně jako v dědictvé agendě je i v tomto programu možno vést elektronický spis, mít také tedy **veškeré dokumenty na jednom místě a to nejen ty sepsané v programu, ale i ty, které přišly e-mailem či datovou schránkou.**

Vedle sepsaných dokumentů z našich vzorů, které systém **sám automaticky předvyplní daty z rejstříků**, navíc zajistí dočárkování odstavců, stránkování dokumentů, převod na slovní popis datumu či uvedených částek.

Položka *Finance* umožňuje vypočítat odměnu notáře zadáním tarifní hodnoty, vyplnění ostatních položek jako ověření podpisů, stejnopisy, příp. dalších položek notářského tarifu a vytvoří daňový doklad-fakturu. Veškeré výpočty jsou zaneseny do databáze a **systém sám hlídá jejich úhradu.**

Položka ISVR zajistí vygenerování variabilního symbolu, zobrazí datum úhrady poplatku a číslo příslušného OR. Systém dohlídí i na lhůtu úhrady poplatku, navíc zobrazí QR kód pro rychlou platbu a volitelně i připraví elektronický příkaz k úhradě.

4. STATISTIKA KANCELÁŘE

Ve statistice získáte **přehled o veškeré listinné agendě v kanceláři**. Jednoduše lze zvolit, jaké období chcete zobrazit, příp. uložit do MS Word, či PDF. Takto vytvořený dokument splňuje kritéria pro potřebu CIS.

5. EKONOMIKA KANCELÁŘE

Ekonomika kanceláře zajišťuje **finanční přehled jednotlivých agend** a dohled nad platbami. Na jedno kliknutí mohou zjistit a zkontrolovat přijaté platby ze všech částí programu v zadaném období. Systém umožňuje **automatické vytvo-**

ření kontrolního hlášení DPH povinného od 1. 1. 2016 a je připraven i na projekt elektronické evidence tržeb.

6. OVĚŘOVÁNÍ

Po vložení jmen ověřovaných osob je vytisknut **ověřovací štítek**, štítek k nalepení do **ověřovací knihy** a na závěr i **vyplněný příjmový doklad**. Údaje se tedy zadávají pouze jednou do počítače.

7. ADRESÁŘ

V adresáři jsou uloženy údaje o fyzických osobách/firmách, které byly zaznamenány v programu eNOTSERVIS. V adresáři také lze přidávat/upravovat údaje o fyzických osobách/firmách. Při zakládání klienta či firmy systém **automaticky načítá informace z obchodního rejstříku** – postačí tedy zadat IČ, ostatní se automaticky načte. U fyzické osoby systém **provede kontrolu osobních dokladů v databázi neplatných dokladů MVČR a kontrolu v insolvenčním rejstříku**. Údaje uložené v adresáři lze využít ve všech částech programu.

Dále nám společnost nainstalovala užitečné funkce pro MS Word ulehčující běžné činnosti při tvorbě dokumentů – automatické dočárkování odstavců, automatické stránkování a vkládání datumů v číselné i slovní podobě.

V jakékoliv části systému je možno provádět **automatické výpočty odměny notáře dle notářského tarifu a všech jeho možností**, včetně ukládání všech dat a jejich následné zpracování (dohled nad platbami, automatické načítání plateb, podklady pro účetní).

Nasazení programu proběhlo až překvapivě hladce, instalace v celé síti trvalo něco přes hodinu, přenesli nám data z původního programu a s úpravou vzorů pro jejich automatické vkládání údajů z rejstříků nám technik z NOTSERVISu pomohl. Naše kancelář nemusela pořizovat žádný nový či další server, ani nijak upravovat konfiguraci sítě.

Společnost NOTSERVIS a.s. sleduje také finanční dostupnost nabízeného programu a nabízí místo prodeje programu jeho užívání formou licence za přijatelné měsíční platby. Program umožňuje vložení vlastních vzorů, používaných v notářské kanceláři do nabízeného programu a jejich přizpůsobení tak, aby do nich mohla být automaticky vkládána potřebná data účastníků. Samozřejmostí je provedení odborné instalace programu, zaškolení s jeho používáním, upgrade programu a telefonická helpline pomoc v případě potíží. Myslím si, že program minimálně stojí za vyzkoušení. Dle sdělení zástupce společnosti je záměrem společnosti podpora dalšího rozvoje tohoto programu a jeho přizpůsobování změnám právních předpisů, k čemuž je přirozeně zavazuje značný podíl notářských kanceláří využívajících tento systém. ■

Milena Bláhová, notářská tajemnice
JUDr. Sylvy Kotrbové, notářky v Praze

Změny e-mailových adres

Ing. Miroslav Pecháček

PREZIDIUM NOTÁŘSKÉ KOMORY ROZHODLO NA SVÉM ZASEDÁNÍ 12. LISTOPADU 2015 O POSTUPNÉM UKONČENÍ PROVOZU E-MAILOVÝCH ADRES NOTÁŘŮ VE TVARU XXX.NOTAR@NKCR.CZ OD 1. 1. 2017 BUDOU ADRESY PŘEVEDENY DO REŽIMU PŘESMĚROVÁNÍ E-MAILU NA ADRESU, KTEROU SI KAŽDÝ NOTÁŘ URČÍ, TAK, ABY BYLA ZACHOVÁNA KONTINUITA A KLIENTI ZVYKLÍ NA PŮVODNÍ ADRESU MOHLI NOTÁŘE I NADÁLE KONTAKTOVAT.

V době svého vzniku, byl e-mailový server Notářské komory opravdovou novinkou a vybavenost každého notáře vlastní adresou, progresivní krok. Notáři, přestože konzervativní profese, prokázali, že jdou s dobou a sledují trendy v informačních technologiích. Od zavedení centrálního e-mailu však doba pokročila a je nutné se posunout dál.

Množství informačních systémů spravovaných Notářskou komorou na jedné straně roste (CIS2, Seznam listin manželského majetkového režimu, částečně ISVR), na straně druhé je nutné zachovat efektivitu provozu Komory a rušit služby, jejichž uplatnění ztrácí vlivem doby na významu.

Již několik let je zvykem, že každá společnost či firma disponuje vlastní doménou. Tedy vlastní adresou ve formátu kancelar.cz a tedy i e-mailu ve tvaru jmeno.prijmeni@kancelar.cz. Místo slova kancelar dosadíte název vlastní kanceláře. Získat takovou adresu je dnes technicky i finančně nenáročná a nastal tedy čas, aby na takový systém přešly i jednotlivé kanceláře. V očích klientů budí e-mailové řešení s vlastní doménou důvěru a získávají pocit, že jimi zasílaná elektronická korespondence neskončí v nesprávných rukou. Výhodou je, že každý z pracovníků může získat vlastní adresu a jako centrální kontaktní bod pak slouží například adresa info@kancelar.cz. Zároveň můžete, ale nemusíte, využít vlastní doménu ke zřízení webové prezentace se stejnou adresou, tedy www.kancelar.cz.

Je na místě připomenout, že pořízení vlastní domény neznamená nutnost zřídit i webovou prezentaci. Můžete provozovat vlastní e-mailové adresy, ale nic vás nenutí zřizovat webové stránky. Ačkoli, může to být impulz si web konečně pořídit. A není ani nutné to řešit komplikovaně, bohatě postačí jedna stránka s informací, že kancelář existuje, uvedením poštovní adresy, telefonního čísla, e-mailové adresy a úředních hodin.

Pro řadu notářů neznamená ukončení provozu adres xxx.notar@nkcr.cz žádnou změnu. Používají totiž vlastní doménu už dávno. V minulosti existovalo usnesení Prezidia, podle kterého byli notáři povinni využívat adresy ve tvaru xxx.notar@nkcr.cz. Toto rozhodnutí bylo zrušeno.

CO NOTÁŘI ZMĚNA PŘINESE

- Něco jednorázové práce a nulové nebo mírné náklady navíc. To je na straně „nepříjemnosti“ vše. Pak už jen pozitiva.
- Moderní adresu s vlastní doménou
- Adresu pro každého pracovníka v podobě jmeno.prijmeni@kancelar.cz
- Centrální adresu v podobě info@kancelar.cz
- Jednotnou adresu webu i e-mailu info@kancelar.cz a www.kancelar.cz
- E-mailový provoz i přidělování adres pod vlastní kontrolou

CO MÁM JAKO NOTÁŘ NYNÍ UČINIT?

Pokud už provozujete e-mailu na vlastní doméně typu xxx@kancelar.cz, nemusíte dělat vůbec nic. V opačném případě je nutné do konce roku 2016 provést jeden z následujících kroků:

Mám vytisknuté vizitky, desky a další materiál, budu je muset měnit?

Buďte bez obav. Zásobu současného materiálu můžete v klidu spotřebovat. Za prvé, první část útlumu nastane k 1. 1. 2017, je tedy ještě rok času. Za druhé, i po tomto datu vás vaši klienti budou moci kontaktovat na původní adrese. Od počátku roku 2017 už sice nebude e-mailový server ukládat vaše e-mailu, tak, jak je tomu doposud, ale od tohoto data každý e-mail, zaslaný na původní adresu, přepoše server na adresu novou, kterou si mezitím zřídíte. V tomto režimu bude server pracovat minimálně další tři roky. Poté se provoz vyhodnotí a rozhodne se o dalším postupu.

Ing. Miroslav Pecháček

- IT konzultant NK ČR
- zabývá se IT bezpečností a vývojem informačních systémů.
- miroslav.pechacek@seznam.cz

1. ZŘÍDIT SI VLASTNÍ E-MAILOVOU ADRESU NA ZDARMA DOSTUPNÝCH SERVERECH

Tedy adresu xxx@seznam.cz nebo xxx@gmail.com. Nejpozději na konci roku 2016 budou e-maily z adresy xxx.notar@nkr.cz přesměrovány do vaší nové schránky. Výhodou této varianty je, že je zcela zdarma. Nevýhodou je, že e-mailové adresy na Seznamu nebo Google jsou určeny spíše pro soukromé použití a nevypadají dobře. Ani s bezpečností na tom nejsou nejlépe, protože podmínky provozovatelů se zpravidla řídí přístupem „za nic neručíme, s vašimi daty můžeme nakládat podle vlastního uvážení“. Proto tuto možnost nedoporučujeme.

2. ZŘÍDIT SI VLASTNÍ DOMÉNU KANCELAR.CZ A WEBHOSTING

Cena této služby činí zhruba 500 až 1500 Kč /rok. Získáte desítky nebo dokonce neomezené množství e-mailových schránek a prostor pro umístění webových stránek, který samozřejmě nemusíte využít. V uvedené ceně jsou zahrnuty dva poplatky. Poplatek za registraci vašeho doménového jména a poplatek za webhosting, prostor pro web a e-mail. Toto je doporučovaná varianta.

3. ZŘÍDIT SI VLASTNÍ DOMÉNU KANCELAR.CZ A ON-LINE SLUŽBY

Cena této varianty je vyšší než v předchozím bodě, v ceně ale získáte i další služby jako je sdílený elektronický kalendář nebo licence pro Microsoft Office. Jde o služby Google Apps a Microsoft Office 365. Spornou vlastností této varianty je, že vaše data jsou uložena u poskytovatelů služeb, v internetu, mimo vaši výhradní kontrolu.

4. POŘÍDIT SI VLASTNÍ E-MAILOVÝ SERVER

Máte-li v kanceláři server pro ukládání dat, je možné ho o tuto funkci rozšířit. Případně je možné pořídit miniserver, obsahující veškerý nutný hardware i software, za jednorázovou cenu několika tisíc korun. To je samozřejmě nejlepší varianta. Nad svými e-maily máte úplnou kontrolu, můžete si zřídit neomezené množství schránek a pro e-maily máte k dispozici datový prostor mnohonásobně větší, než v předchozích variantách. Nevýhodou je nutnost alespoň minimální správy zařízení. Tu byste měli svěřit spíše odborníkovi, tedy svému správci sítě. Je také nutné stabilní připojení k internetu, a za řádově stokrát měsíčně, pořídit pevnou IP adresu.

NA KOHO SE OBRÁTIT?

Máte-li svého správce sítě, obraťte se na něj. Pro šikovného odborníka je zřízení domény a e-mailových schránek otázka pár hodin.

Můžete také kontaktovat některého z distributorů certifikátů, i ti vám budou schopni pomoci.

Chcete-li se do změny pustit vlastními silami, pak zvolte variantu vlastní domény a webhostingu. Do vyhledávače Seznam nebo Google zadejte heslo webhosting. Najdete řadu společností, které službu webhostingu a registrace domén nabízejí.

Bezpečnost

E-mailové servery zpravidla umožňují přístup k vašim e-mailům buď pomocí webové stránky, ke které se přihlásíte jménem a heslem, nebo propojením s programem pro práci s e-maily, například Microsoft Outlook nebo Mozilla Thunderbird.

V případě přístupu k e-mailům přes web byste měli používat výhradně přístup přes https:// stránku. Důležité je písmeno „s“. V tom případě je provoz šifrovaný a nikdo v síti nemůže zachytit vaše hesla nebo text e-mailu, jak je tomu v případě protokolu http://

I v případě propojení s programy pro práci s e-maily existuje šifrovaná a nešifrovaná varianta. Se stejnými riziky zachycení hesel a textů e-mailu. Používají se protokoly POP3 nebo IMAP pro příjem e-mailů a protokol SMTP pro odesílání. Je nutné volit výhradně jejich šifrované varianty, které k názvu protokolu připojují označení SSL nebo TLS.

Jak vybrat adresu domény?

Než o doménu požádáte poskytovatele e-mailu nebo webhostingu, je nutné ověřit, zdali je volná. Až na výjimky platí, že kdo dříve zaregistruje, tomu doména patří. Za registraci domén s příslušnou koncovkou je vždy odpovědný jeden národní registrátor. To vás však nemusí zajímat, komunikaci s ním obstará poskytovatel webhostingu. Důležité ale je, že registrátoři poskytují www stránku pro ověření obsazenosti domén.

Dostupnost domén s koncovkou .cz zjistíte na stránce našeho národního registrátora, sdružení cz.nic www.nic.cz. Můžete také zkusit dostupnost domén .eu, za ty odpovídá organizace EURid s adresou www.eurid.eu. Obsazenost domén .com ověříte na adrese www.verisign.com/en_US/whois/index.xhtml

Jak zvolit názvy e-mailových adres pro kancelář?

Volbajenavás,aleasinejpřehlednějšíje proadresypracovníků zvolit formát jmeno.prijmeni@kancelar.cz a pro centrální kontaktní bod kanceláře adresu info@kancelar.cz. Pro různé speciální účely nebo činnosti pak můžete zakládat adresy například dedictvi@kancelar.cz.

SHRNUTÍ

Změna e-mailových adres notářů je posun respektující současné trendy. Je zajištěna kontinuita, e-maily zaslané na původní adresy dojdou i po změně správně. Postup nutný na straně notáře je nenáročný a je možné volit z několika variant. ■

Zápočet daru na dědický podíl

I. PŘI ZÁPOČTU DARU NA DĚDICKÝ PODÍL OBDAROVANÉHO DĚDICE VE SMYSLU USTANOVENÍ § 484 OBČ. ZÁK. JE TŘEBA VÝJIMEČNĚ PŘÍHLÉDNOUT KE ZMĚNÁM HODNOTY DARU V OBDOBÍ MEZI BEZÚPLATNÝM NABYTÍM A ÚMRTÍM ZŮSTAVITELE, PŘÍPADNĚ OBDOBÍM, KDY DOŠLO K PŘEVODU VĚCI Z OBDAROVANÉHO NA TŘETÍ OSOBU JEŠTĚ ZA ŽIVOTA ZŮSTAVITELE.

II. Změnu hodnoty daru je možno zohlednit pouze tehdy, nemá-li svůj původ ve změně stavu předmětu daru, jež spočívá v zásluhách obdarovaného (např. v následných investicích či opravách předmětu daru skutečněných obdarovaným po nabytí daru), a jen tehdy, spočívá-li změna hodnoty daru výhradně v mimořádných okolnostech (souvisejících např. se změnou cenových předpisů či situací na trhu), jež způsobí značně rozdílné ceny předmětu daru v době, kdy byl dědici poskytnut a v době smrti zůstavitele, aniž by na tom měl obdarovaný jakoukoliv zásluhu.

III. Přihlédnout je přitom výjimečně možné nejen k mimořádnému zvýšení obvyklé ceny darované věci, ale také k výjimečnému snížení hodnoty daru (k němuž došlo např. v důsledku neočekávaných přírodních či společenských událostí), kdy by nebylo spravedlivé, aby obdarovanému dědici byly započítávány také dary, které mu ve skutečnosti nepřinesly (bez jeho zavinění) žádný prospěch, případně mu dokonce způsobily škodu.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. března 2015, sp. zn. 21 Cdo 1939/2013

Z odůvodnění: Řízení o dědictví po J. K., zemřelém dne 9. 7. 2009, bylo zahájeno usnesením Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 7. 8. 2009, č. j. 27 D 1414/2009-3. Provedením úkonů v řízení o dědictví po zůstaviteli byla pověřena JUDr. Jaroslava Voclová, notářka v Praze (§ 38 občanského soudního řádu).

Obvodní soud pro Prahu 10 usnesením ze dne 13. 2. 2012, č. j. 27 D 1414/2009-299, určil obvyklou cenu majetku zůstavitele částkou 1 502 027,80 Kč, výši dluhů částkou 28 951 Kč a čistou hodnotu dědictví částkou 1 473 076,80 Kč; potvrdil nabytí dědictví tak, že V. K. „nabývá podíl o velikosti 25,62 % na majetku zůstavitele“ J. K. „nabývá podíl o velikosti 74,38 % na majetku zůstavitele“ s tím, že za dluhy zůstavitele, tj. náklady pohřbu zůstavitele, které hradil J. K. ve výši 23 281 Kč a pohledávku J. K. ve výši 5 670 Kč „odpovídají dědicové dle velikosti nabytého jmění“; stanovil odměnu soudní komisařky JUDr. Jaroslavy Voclové částkou 13 450 Kč, hotové výdaje částkou 100 Kč, DPH 20 % částkou 2 710 Kč a náhradu poštovného částkou 2 150 Kč a povinnost k jejich úhradě v celkové výši 18 410 Kč uložil J. K. ve výši 13 693 Kč a V. K. ve výši 4 717 Kč; dále uložil J. K. a V. K. povinnost uhradit „na účet Obvodního soudu pro Prahu 10“ náklady spojené s vypracováním znaleckého posudku č. 1656/10, ze dne 15. 3. 2010, soudního znalce Mgr. Jiřiny Strakové v celkové výši 12 259,50 Kč rovným dílem s tím, že oba již uhradili zálohu na znalečné ve výši 1 500 Kč“, náklady spojené s vypracováním znaleckého posudku č. 1656-II/10, ze dne 7. 8. 2010,

soudního znalce Mgr. Jiřiny Strakové v celkové výši 4 416 Kč, a to rovným dílem, a náklady spojené s vypracováním znaleckého posudku č. 58/531/2010, ze dne 6. 8. 2010, soudního znalce Ing. Jaroslava Semráda v celkové výši 5 562 Kč rovným dílem s tím, že oba dědici již uhradili zálohu na znalečné ve výši 2 000 Kč; a určil, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Soud prvního stupně vycházel ze zjištění, že zůstavitel „byl rozvedený, měl dva syny a dle § 473 odst. 1 obč. zák. náleží dědické právo synům J. K. a V. K.“, ale že „zanechal vlastnoručně psanou závěť ze dne 6. 8. 1999, kterou odkázal J. K. svůj byt č. v domě č.p., v P. 10, V.“, a prohlásil, že „odvolává svou závěť sepsanou v roce 1997“ a že „ohledně ostatního majetku závěť nepořídil“; že V. K. „namítl, že závěť není psána vlastní rukou zůstavitele“, a pro případ, že by byla uznána jako pravá, „namítl její relativní neplatnost z titulu neopomenutelného dědice“, a dále „požádal o započtení daru, který za života zůstavitele od něho obdržel syn J. K. a nejedná se o obvyklé darování“, když zůstavitel poz. synovi J. K. „daroval podíl v rozsahu 1/2 na nemovitostech – rekreační chata ev. č. na parcele č. st. 169/7, parcela č. 169/7 a parcela č. st. 78, vše v obci V., k.ú. V. u V., LV č. 78 (dále také jen „darované nemovitosti“)“; že „cena podílu na darované chatě s pozemky činila v době darování 37 464,50 Kč a hodnota osobního užívání pozemku 619 Kč“ a „nejsou splněny podmínky zápočtu § 484 obč. zák. posl. věta“. Poté, co dovodil, že „ze závěru znaleckého posudku č. 1656/10 ze dne 15. 3. 2010 vyhotoveného soudním znalcem Mgr. Jiřinou Strakovou“ a „ze závěru znaleckého posudku č. 1656/10 (doplňek) ze dne 7. 8. 2010, vyhotoveného soudním znalcem Mgr. Jiřinou Strakovou“, vyplývá, že „spornou závěť ze dne 6.8.1998 napsal a podepsal zůstavitel J. K.“, a co posoudil jako „oprávněnou pohledávku poz. syna J. K. ve výši 5 670 Kč, kterou za zůstavitele uhradil na účet správcovské firmy po úmrtí zůstavitele ze svého účtu“, a ostatní „dodatečné nároky“ poz. syna J. K. odmítl, soud prvního stupně vzhledem k tomu, že dědicové „neodmítli dědictví po zůstaviteli“ a „nedohodli se o jeho vypořádání“, potvrdil nabytí dědictví dědicům „dle jejich zákonných dědických podílů při naplnění závěti zůstavitele ze dne 6. 8. 1999 a akceptování námítky V. K. o započtení daru na dědický podíl poz. syna J. K.“.

K odvolání V. K. Městský soud v Praze usnesením ze dne 20. 9. 2012, č. j. 24 Co 90/2012-357, usnesení soudu prvního stupně ve výroku II. změnil tak, že potvrdil, že „hotovost ve výši 1 560 Kč, opotřeбенé zařízení bytu bez hodnoty, šatstvo, prádlo a obuv bez hodnoty a práva a povinnosti vyplývající z vlastnictví sporožirového účtu č. 0376593123/0800 vedeného u ČS, a.s., na jméno K. J. v hodnotě zůstatku ke dni úmrtí 200 467,80 Kč nabývají jako dědici ze zákona syn V. K. podílem 68,85 % a syn J. K. podílem 31,15 %“, a že „bytovou jednotku č., v domě V. č.p., postaveném na pozemku parc. č. 708/2 a 709/2 (pozemek jiného vlastníka) s podílem 308/25868 (tj. 77/6467) na společných částech domu, zaps. na LV č. 8532 (vlastnictví bytu a nebytového prostoru) a na LV č. 1193 (vlastnictví domu s byty a nebyt. prostory ve vlastnictví), vše v k.ú. V., obec P., Katastrální úřad pro hl.m. Prahu, katastrální pracoviště Praha, nabývají dědici – poz. syn J. K. jako dědic ze závěti podílem 81,08 % a syn V. K. jako neopomenutelný dědic ze zákona podílem 18,92 %, a že za pasiva dědic-

tví odpovídají dědicové podle celkového poměru nabytého majetku, tj. syn V. K. podílem 25,63 % a syn J. K. podílem 74,37 %“; rozhodl, že „ve výroku I. zůstává usnesení soudu prvního stupně nedotčeno“; ve výroku III. je změnil tak, že „odměna soudní komisařky JUDr. Jaroslavy Voclové se určuje částkou 13 820 Kč, hotové výdaje částkou 100 Kč, 20% DPH částkou 2 784 Kč a náhrada poštovního částkou 2 150 Kč a že tyto náklady v celkové výši 18 854 Kč jsou povinni uhradit J. K. částkou 14 022 Kč a V. K. částkou 4 832 Kč“; ve výrocih IV., V. a VI. je zrušil a v tomto rozsahu věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení a dále určil, že „žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů“. Odvolací soud dospěl k závěru, že „dědickým podílem ze zákona ve smyslu ustanovení § 479 obč. zák. je podíl vypočtený z celého dědictví, a nikoliv jen z té části dědictví, která se v konkrétním případě dědí ze závěti, tedy z té části dědictví, o které zůstavitel pořídil závěť“, že „při započtení na dědický podíl dle § 484 obč. zák. se započítává dar v té ceně, kterou měl v době darování, a nikoliv v té ceně, kterou by měl či mohl mít v době úmrtí zůstavitele“, že „závěť se vztahuje na majetek v ceně 1 300 000 Kč (který má podle závěti dědit poz. syn J. K.), ostatní majetek v ceně 202 027,80 Kč se dědí ze zákona“, že „zůstavitel nedal v závěti příkaz k provedení zápočtu tvrzeného daru na dědický podíl J. K.“, že „poz. syn J. K. by byl neoprávněně zvýhodněn oproti V. K.“, a proto „je nezbytné provést zápočet daru na jeho dědický podíl, a to v ceně ke dni darování“. Soudu prvního stupně vytknul, že „nevzal na zřetel cenu osobního užívání pozemku 619 Kč, o kterou je třeba zvýšit cenu započteného daru“ a doplnil, že „při výpočtu podílů je třeba přihlídnout k tomu, že V. K. uplatnil námitku relativní neplatnosti závěti“, že „neopomenutelný podíl představuje podíl z celého dědictví“, že „závěť je neplatná jen v tom rozsahu, v jakém není neopomenutelný podíl uspokojen z dědictví jinak, v tomto případě děděním ze zákona“, a že „je na místě, aby v usnesení o potvrzení nabytí dědictví byl odlišen výrok vztahující se k majetku, o kterém bylo pořízeno závěť, a výrok o majetku, který se dědí ze zákona“, poté odvolací soud dovodil, že „na dědický podíl J. K. má být započteno 38 083,50 Kč“, že „podíly se vypočítávají z tzv. kolační podstaty, kterou představuje součet obvyklé ceny dědictví a ceny započítávaných darů“, že „neopomenutelný podíl V. K. činí 385 027,82 Kč“, že „majetek, který je předmětem dědění ze zákona (v ceně 202 027,80 Kč) nabývají J. K. se zřetelem k započtení podílem v ceně 62 930,40 Kč (tj. 31,15 % tohoto majetku) a V. K. podílem v ceně 139 097,40 Kč (tj. 68,85 % tohoto majetku)“, že „na dorovnání neopomenutelného podílu tak zbývá z dědictví 245 930,42 Kč“, že „pouze v tomto rozsahu je závěť dle § 479 o.z. neplatná“ a že z majetku, na který se vztahuje závěť tedy „J. K. nabývá 81,08 % a V. K. 18,92 %“. Se zřetelem ke změně výroku II. usnesení soudu prvního stupně odvolací soud uzavřel, že je „nezbytné změnit také výrok III., pokud jde o podíly, jakými se účastníci podílejí na úhradě odměny a hotových výdajů soudní komisařky“, která kromě toho „byla nesprávně vypočtena“, a zrušení „závislých výroků IV., V. a VI. usnesení soudu prvního stupně“ odůvodnil tím, že „jsou příliš komplikované a neodpovídají zákonu“.

Proti „výroku I.“ tohoto usnesení odvolacího soudu podal V. K. dovolání. Namítá, že „poz. syn J. K. obdržel v roce 1987

od zůstavitele 1/2 chaty na Š., která měla „v roce 1987 hodnotu 38 083,50 Kč“, že však „v roce 2007 měla celá chata podle znaleckého posudku hodnotu 485 440 Kč“, a odvolacímu soudu proto vytýká, že „při výpočtu dědického podílu započel vůči dědickému podílu J. K. dar v hodnotě, kterou měl v roce 1987, tj. 38 083,50 Kč“, ačkoliv „měl být správně započten dar v hodnotě, kterou měl v době započtení, tj. alespoň 242 720 Kč“, když i podle názoru odborné veřejnosti „by se v zájmu dosažení přibližné majetkové ekvity mezi spoludědici mohlo přihlížet k dalším okolnostem, např. značně rozdílným cenám předmětu daru v době, kdy byl dědici poskytnut a v době smrti zůstavitele“, navíc za situace, kdy „od roku 1987 zůstala chata stavebně v zásadě stejná“, obdarovaný dědic ji „stavebně nijak svými prostředky nezhodnotil“, pouze se „v důsledku makroekonomického vývoje změnilo peněžní vyjádření její hodnoty“. Domnívá se proto, že právě v tomto případě „je nutno k zachování rovnosti mezi dědici přihlížet ke změně hodnoty darované chaty“, a tedy vůči dědickému podílu J. K. „započíst současnou hodnotu 1/2 darované chaty, tj. 242 720 Kč“. Dovolatel navrhuje, aby dovolací soud „výrok I.“ usnesení odvolacího soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Poz. syn. J. K. navrhuje, aby „dovolací soud dovolání odmítl jako nedůvodné, resp. je zamítl“. Nesouhlasí se zápočtem daru v hodnotě 242 720 Kč, neboť jednak „v mezidobí byly učiněny významné práce, které zásadním způsobem změnilly chatu od darování do smrti zůstavitele“, na kterých se zůstavitel nepodílel, a jednak „částka 38 083,50 Kč v roce 1987 je v porovnání s vývojem průměrné hrubé mzdy a spotřebitelských cen v zásadě srovnatelná s částkou 242 720 Kč právě s ohledem na makroekonomický vývoj v ČR“, a že proto nebyl neodůvodněně zvýhodněn.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) věc projednal podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 31. 12. 2012 (dále jen „o.s.ř.“), neboť dovoláním je napadeno usnesení odvolacího soudu, které bylo vydáno přede dnem 1. 1. 2013 (srov. Čl. II bod 7. zákona č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o.s.ř., že jde o usnesení, proti kterému je podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) o.s.ř. dovolání přípustné, přezkoumal napadené usnesení ve smyslu ustanovení § 242 o.s.ř. bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1 věta první o.s.ř.) a dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné.

Vzhledem k tomu, že zůstavitel J. K. zemřel dne 9. 7. 2009, a že při dědění se použije právo platné v den smrti zůstavitele, řídí se dědické právo po zůstaviteli a vypořádání dědictví i v současné době právní úpravou účinnou v době jeho smrti, tedy zákonem č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů účinném do 31. 12. 2013 (dále jen „obč. zák.“, srov. § 3069 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník).

Dědí se ze zákona, ze závěti nebo z obou těchto důvodů (§ 461 odst. 1 obč. zák.). V první skupině dědí zůstavitelovy děti a manžel nebo partner, každý z nich stejným dílem (§ 473 odst. 1 obč. zák.). Nezletilým potomkům se musí dostat aspoň tolik, kolik činí jejich dědický podíl ze zákona, a zletilým potomkům aspoň tolik, kolik činí jedna polovina jejich dědického podílu ze zákona. Pokud závěť tomu odporuje, je v této části neplatná, nedošlo-li k vydědění uvedených potomků (§ 479 obč. zák.). Nedojde-li k dohodě, soud potvrdí nabytí dědictví těm, jejichž dědické právo bylo prokázáno (§ 483 obč. zák.).

V projednávané věci se dědí jednak ze závěti (majetek v hodnotě 1 300 000 Kč), jednak ze zákona (majetek v hodnotě 202 027,80 Kč). Zůstavitelovými dědici ze zákona v první dědické skupině jsou jeho synové J. K. (současně závětní dědic) a V. K. Ve smyslu ustanovení § 473 odst. 1 obč. zák. činí jejich dědický podíl ze zákona u každého z nich jednu polovinu dědictví. Protože V. K. uplatnil námitku relativní neplatnosti závěti, která jej zcela pomíjí, a protože je zletilý, musí se mu z hlediska ustanovení § 479 obč. zák. dostat polovina jeho dědického podílu ze zákona, tedy jedna čtvrtina.

V případech, kdy zůstavitel nepořídí závěti o veškerém svém majetku, dochází k souběhu dvou (obou) dědických titulů (zákoně a testamentární dědické poslušnosti). Jestliže za této situace neopomenutelný dědic vznesl námitku relativní neplatnosti závěti, která jej částečně či zcela pomíjí, a mezi dědici nedojde k uzavření dohody o vypořádání dědictví, je třeba ve vztahu k majetku, o němž bylo pořízeno závěti, dovodit, že se dědí v tom poměru, že zletilý neopomenutelný dědic nabývá 1/4 tohoto majetku (nezletilý 1/2 tohoto majetku) a zbývající část nabývá závětní dědic (závětní dědicové). Ohledně majetku, o kterém zůstavitel závěti nepořídil, nastupuje dědění ze zákona.

Podle již ustálené judikatury soudů, nedojde-li mezi dědici k uzavření dohody o vypořádání dědictví, a má-li být proto dědictví potvrzeno dědicům podle dědických podílů (§ 484 věta první obč. zák.), slouží v závěti provedené určení věcí a práv, které mají dědicům připadnout, pouze k určení výše dědických podílů jednotlivých dědiců. V usnesení o dědictví soud za takových okolností stanoví dědický podíl zlomkem (procentem) odpovídajícím ceně konkrétních věcí nebo práv, jež podle závěti dědici připadají, v poměru k ceně celého dědictví; nepotvrzuje tedy nabytí konkrétních věcí nebo práv jednotlivými dědici, neboť pro takový postup obč. zák. nedává prostor (srov. k tomu zejména usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 5. 2009, sp. zn. 21 Cdo 427/2008, které bylo uveřejněno pod č. 14 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, roč. 2010, usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 6. 2013, sp. zn. 21 Cdo 4136/2011).

V případech souběhu dědických titulů je nezbytné – v souladu s výše uvedenou judikaturou – dovodit, že výsledný dědický podíl musí být pro každého dědice stanoven jednotně (tedy nikoliv zvlášť pro dědění ze závěti a zvlášť pro dědění ze zákona). Při výpočtu dědického podílu každého dědice je proto třeba sečíst částku, která na dědice připadne při dědě-

ní ze zákona, a částku, která témuž dědici náleží podle testamentární posloupnosti; poměr výsledné částky (představující hodnotu majetku, která náleží dědici z majetku, o němž bylo pořízeno závěti, a hodnotu majetku, který by mu připadl při dědění ze zákona) vůči ceně celého dědictví pak představuje (konečnou) výši dědického podílu příslušného dědice. Ve stejném poměru dědic odpovídá za zůstavitelovy dluhy. V zákoně (obč. zák.) nenalezneme oporu pro opačný názor (z něž vychází při svých závěrech odvolací soud), totiž, že povinný díl má být hrazen přednostně či výhradně z majetku, o němž zůstavitel nepořídil závěti. Obč. zák. neumožňuje autoritativní vypořádání dědictví, povinný podíl není pohledávkou neopomenutelného dědice (na rozdíl od platné právní úpravy), a proto – nedohodnou-li se dědicové – nelze potvrdit nabytí dědictví jinak než podle dědických podílů.

V souzené věci tedy majetek, o němž bylo pořízeno závěti, nabývají dědicové v poměru 3 : 1, tedy J. K. nabývá podíl v hodnotě $\frac{3}{4}$ a V. K. v hodnotě $\frac{1}{4}$; ostatní majetek (na němž se závěť nevztahuje) nabývají dědicové v poměru 1 : 1, tedy každý jednu polovinu tohoto majetku. Dědický podíl každého z nich na celkovém majetku, který je předmětem dědění, pak činí u poz. syna J. K. $\frac{3}{4}$ hodnoty majetku, o němž bylo pořízeno závěti a $\frac{1}{2}$ hodnoty ostatního majetku, u V. K. $\frac{1}{4}$ hodnoty závětního majetku a $\frac{1}{2}$ hodnoty zákonného majetku. Protože odvolací soud při vypořádání dědictví po zůstaviteli z uvedených zásad nevycházel, neboť potvrdil nabytí dědictví v jiném poměru pro dědění ze zákona a v jiném pro testamentární posloupnost, je jeho rozhodnutí – co do výpočtu dědických podílů dědiců – již z tohoto důvodu nesprávné.

Nedojde-li k dohodě o vypořádání dědictví, soud potvrdí dědictví těm, jejichž dědické právo bylo prokázáno (§ 483 obč. zák.). Soud potvrdí nabytí dědictví podle dědických podílů (§ 484 věta první obč. zák.). Při dědění ze zákona se dědici na jeho podíl započte to, co za života zůstavitele od něho bezplatně obdržel, pokud nejde o obvyklá darování; jde-li o dědice uvedeného v ustanovení § 473 odst. 2 obč. zák., započte se kromě toho i to, co od zůstavitele bezplatně obdržel dědicův předek (§ 484 věta druhá obč. zák.). Při dědění ze závěti je třeba toto započtení provést, jestliže k němu dal zůstavitel příkaz anebo jestliže by jinak obdarovaný dědic byl proti dědici uvedenému v ustanovení § 479 obč. zák. neodůvodněně zvýhodněn (§ 484 věta třetí obč. zák.).

Z výše uvedeného v první řadě vyplývá, že při dědění ze závěti se provede zápočet na dědický podíl, k němuž nedal zůstavitel příkaz, jen jestliže bude v řízení o dědictví dokazováním prokázáno, že by obdarovaný dědic (dědic, který od zůstavitele za jeho života bezplatně obdržel věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty) byl jinak (tj. aniž by byl proveden zápočet na jeho dědický podíl) neodůvodněně zvýhodněn proti dědici uvedenému v ustanovení § 479 obč. zák. (tzv. neopomenutelnému dědici).

Ustanovení § 484 věty třetí obč. zák. vychází – jak dovodila již ustálená judikatura soudů – z premisy, že jde o ustanovení patřící k právním normám s relativně neurčitou (abstraktní) hypotézou, tedy k takovým právním normám, jejichž hypo-

téza není stanovena přímo právním předpisem, a které tak přenechávají soudu, aby podle svého uvážení v každém jednotlivém případě vymezil sám hypotézu právní normy ze širokého, předem neomezeného okruhu okolností. Pro posouzení, zda obdarovaný dědic byl oproti dědici uvedenému v ustanovení § 479 obč. zák. neodůvodněně zvýhodněn, zákon nestanoví, z jakých hledisek má soud vycházet. V občanském zákoníku ani v jiném předpise není pojem „neodůvodněného zvýhodnění“ definován, přičemž na jeho vymezení závisí závěr soudu o tom, zda při dědění ze závěti a při absenci pokynu zůstavitele k zápočtu má být obdarovanému dědici započítán na dědický podíl dar, který od zůstavitele obdržel. Vymezení hypotézy právní normy tedy závisí v každém konkrétním případě na úvaze soudu; obecně přitom platí, že soud má při zkoumání „neodůvodněnosti“ zvýhodnění obdarovaného dědice přihlídnout zejména k důvodům, které zůstavitele vedly k poskytnutí předmětného daru, k důsledkům, které darování pro obdarovaného dědice mělo, k dalším okolnostem, jež darování „podmiňovaly“, či provázely, k míře (kvantitě) zvýhodnění apod. Zákon zde ponechává soudu širokou možnost uvážení, aby závěr o „neodůvodněnosti“ zvýhodnění obdarovaného dědice korespondoval s představou zůstavitele o přechodu jeho majetku na dědice i se zákonem požadovanou ochranou neopomenutelných dědiců (§ 479 obč. zák.) před nespravedlivým znevýhodněním (srov. např. právní názor uvedený v usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 2. 2009, sp. zn. 21 Cdo 4159/2007, uveřejněném v časopise Soudní judikatura pod č. 144, roč. 2009, v usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 3. 2013, sp. zn. 21 Cdo 3826/2011, v usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 8. 2013, sp. zn. 21 Cdo 187/2012, ale také v usnesení Ústavního soudu ze dne 8. 1. 2010, sp. zn. II. ÚS 1521/09). Pro aplikaci ustanovení § 484 věty třetí obč. zák. není významné to, zda (případně) bylo zvýhodnění obdarovaného dědice proti neopomenutelnému dědici „důvodné“, ale toliko (důkazy podložené) závěr, že zvýhodnění obdarovaného dědice bylo oproti neopomenutelnému dědici „neodůvodněné“, tedy – řečeno jinak – jen prokázání takových skutečností, jejichž právní posouzení by vedlo k závěru, že šlo u obdarovaného dědice o zvýhodnění „neodůvodněné“.

V projednávané věci soud prvního stupně přistoupil k započtení daru na dědický podíl J. K., aniž by se zabýval zkoumáním neodůvodněnosti zvýhodnění obdarovaného dědice ve smyslu ustanovení § 484 obč. zák. Odvolací soud v odůvodnění svého usnesení uvedl pouze to, že „poz. syn J. K. by byl neoprávněně zvýhodněn oproti V. K.“, aniž by se zabýval tím, na jakých skutečnostech neodůvodněné zvýhodnění obdarovaného dědice J. K. oproti V. K. spočívá. Odvolací soud tak postupoval v rozporu s výše uvedenou ustálenou judikaturou, která soudu ukládá, aby při dědění ze závěti provedl zápočet na dědický podíl, k němuž zůstavitel nedal příkaz, jen tehdy, jestliže bude v řízení o dědictví dokazováním prokázáno, že by dědic, který od zůstavitele za jeho života bezplatně obdržel věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty, byl (v případě neprovedení zápočtu) neodůvodněně zvýhodněn proti neopomenutelnému dědici. Tím, že soudy přistoupily k provedení zápočtu, aniž by zjišťovaly, zda by byl obdarovaný dědic neprovedením zápočtu oproti neopome-

nutelnému dědici neodůvodněně zvýhodněn, nevymezily relativně neurčitou (abstraktní) hypotézu ustanovení § 484 věty třetí obč. zák. v souladu se zákonem.

Dále se dovolací soud zabýval námitkou dovolatele, že „v zájmu zachování rovnosti mezi dědici“ bylo třeba v souzené věci „přihlédnout ke změně hodnoty daru“ a vůči dědickému podílu J. K. započíst hodnotu darovaných nemovitostí ve výši 242 720 Kč, kterou měly mít darované nemovitosti v roce 2007, tj. v době, kdy byly převedeny na P. K. (vnuka zůstavitele), nikoliv v částce 38 083,50 Kč (jak učinil odvolací soud).

Obč. zák. výslovně neupravuje otázku, jaká hodnota daru (resp. bezplatně nabytého plnění) se započítává na dědický podíl obdarovaného dědice, zda hodnota v době poskytnutí (odevzdání) tohoto plnění, anebo hodnota v době jiné (zpravidla ke dni smrti zůstavitele). V judikatuře soudů se uplatňuje zásada, že při zápočtu na dědický podíl se vychází z obvyklé ceny věci v době darování (srov. např. právní názor uvedený v rozsudku Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 10. 1991, sp. zn. 4 Cz 55/91, usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 5. 5. 2002, sp. zn. 17 Co 57/2002, uveřejněné v časopise Ad Notam pod č. 2, ročník 2003, usnesení Městského soudu v Praze ze dne 3. 9. 1998, sp. zn. 24 Co 201/98, uveřejněné v časopise Ad Notam pod č. 6, ročník 1998).

Z ustanovení § 484 obč. zák. vyplývá, že požadavek zápočtu (kolace) darování má sloužit spravedlivému rozvržení majetkového přínosu pocházejícího od zůstavitele do majetku dědiců. Cílem je odstranit, resp. snížit majetkové disproporce mezi dědici, pokud mají svůj původ v majetkových zdrojích plynoucích od zůstavitele. Účelem institutu započtení je tedy dosažení alespoň přibližného či částečného srovnání (vypořádání) hodnoty majetku nabytého jednotlivými dědici jak dědictvím, tak bezplatným převodem za života zůstavitele. S ohledem na hlavní smysl a účel institutu započtení starší judikatura (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 28. 2. 1969, sp. zn. 4 Cz 121/68, publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 5, ročník 1970) i právní teorie (dřívější i současná) připouští, že mohou nastat případy, kdy je třeba přihlédnout ke změnám hodnoty daru v období mezi bezúplatným nabytím a úmrtím zůstavitele, případně obdobím, kdy došlo k převodu věci z obdarovaného na třetí osobu ještě za života zůstavitele (srov. např. Holub, R. Komentář k občanskému zákoníku. Část pátá. Právo dědické. Praha: Orbis, 1957, str. 129-130, Holub, M. Občanský zákoník. Komentář. 1. svazek. 2. vydání. Praha: Linde, 2003, str. 713-714, Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Díl II. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 1472). Půjde však o případy výjimečné, kdy je třeba v zájmu dosažení spravedlivého majetkového vypořádání mezi spoludědici zohlednit zvláštní okolnosti každého konkrétního případu odůvodňující, aby soud při zápočtu na dědický podíl postupoval jinak, tedy, aby učinil výjimku z obecného pravidla, že bezúplatně nabytá plnění se započítávají v ceně ke dni poskytnutí předmětu daru obdarovanému. Změnu hodnoty daru je možno zohlednit pouze tehdy, nemá-li svůj původ ve změně stavu předmětu daru, jež spočívá v zásluhách obdarovaného (např. v následných investicích či opravách předmětu daru

uskutečněných obdarovaným po nabytí daru), a jen tehdy, spočívá-li změna hodnoty daru výhradně v mimořádných okolnostech (souvisejících např. se změnou cenových předpisů či situací na trhu), jež způsobí značně rozdílné ceny předmětu daru v době, kdy byl dědici poskytnut a v době smrti zůstavitele, aniž by na tom měl obdarovaný jakoukoliv zásluhu. Přihlédnout je přitom výjimečně možné nejen k mimořádnému zvýšení obvyklé ceny darované věci, ale také k výjimečnému snížení hodnoty daru (k němuž došlo např. v důsledku neočekávaných přírodních či společenských událostí), kdy by nebylo spravedlivé, aby obdarovanému dědici byly započítávány také dary, které mu ve skutečnosti nepřinesly (bez jeho zavinění) žádný prospěch, případně mu dokonce způsobily škodu. Podle dovolacího soudu lze tedy uvažovat jak o variantě, že se započte hodnota daru v hodnotě vyšší, než jaká byla v době odevzdání daru, tak o započtení hodnoty nižší. V obou případech je třeba mimořádnost situace posuzovat individuálně, podle okolností každého konkrétního případu.

V projednávané věci se soudy – vedeny chybným právním názorem, že při zápočtu na dědický podíl se započítává hodnota daru výhradně v ceně, kterou měly předmětné nemovitosti v době darování – při svých úvahách o výši zápočtu (o započitatelné hodnotě darovaných nemovitostí na dědický podíl J. K.) nezabývaly otázkou, zda jsou dány mimořádné důvody pro zápočet předmětu daru v jiné hodnotě než ke dni darování. Protože v souzené věci rozdíl v hodnotě předmětu daru ke dni odevzdání daru (ve výši 38 083,50 Kč) a ke dni, kdy poz. syn J. K. převedl předmětné nemovitosti na svého syna P. K. (podle darovací smlouvy ze dne 12. 9. 2007 byla hodnota darovaných nemovitostí podle znaleckého posudku ve výši 242 720 Kč), je přibližně šestinásobný, tedy nezanedbatelný, a protože mezi účastníky je sporné, zda ke změně hodnoty darovaných nemovitostí došlo výhradně v důsledku tržního vývoje (jak namítá dovolatel), či v důsledku investic, které vynaložil obdarovaný (jak tvrdí poz. syn J. K.), je závěr o opodstatněnosti výše zápočtu daru na dědický podíl J. K. v částce 38 083,50 Kč předčasný. Usnesení odvolacího soudu je proto – i z tohoto důvodu – (zatím) nesprávné.

Z uvedeného vyplývá, že usnesení odvolacího soudu není správné, neboť spočívá na chybném právním posouzení věci. Nejvyšší soud České republiky proto usnesení odvolacího soudu v napadeném výroku, jakož i v akcesorických výrocích (§ 242 odst. 2 písm. b) o.s.ř.] o určení odměny a náhrady hotových výdajů soudní komisařky JUDr. Jaroslavy Voclové a o povinnosti dědiců nahradit náklady odvolacího řízení, zrušil (§ 243b odst. 2 část věty za středníkem o.s.ř.) a věc vrátil odvolacímu soudu (Městskému soudu v Praze) k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3 věta první o.s.ř.).

Právní názor vyslovený v tomto usnesení je závazný (§ 226 odst. 1 a § 243d odst. 1 část první věty za středníkem o.s.ř.). O náhradě nákladů vzniklých v tomto dovolacím řízení bude rozhodnuto v konečném rozhodnutí soudu prvního stupně, popřípadě soudu odvolacího (§ 243d odst. 1 věta druhá, § 151 odst. 1 o.s.ř.). ■

JUDr. Roman Fiala,
místopředseda Nejvyššího soudu ČR

„Jednota českých právníků by měla být strážkyní pozitivních tradic českého právnictví,“

říká v rozhovoru pro Ad Notam JUDr. Jan Kotous, Randovou medailí čerstvě oceněný dlouholetý pedagog na Právnické fakultě Univerzity Karlovy a uznávaný historik práva.

Vážený pane doktore, velice Vám děkuji, že jste si našel čas a v předvánoční atmosféře poskytl rozhovor pro náš časopis. Naši čtenáři to jistě ocení.

V letošním roce Vám byla udělena Jednotou českých právníků stříbrná Randova medaile. Váš kladný vztah k historii, profesní etice a k tradičním hodnotám je všeobecně znám. Jak v těchto souvislostech vnímáte udělení tak významného právníckého vyznamenání a působení Jednoty v právnícké obci?

Popravdě řečeno mne toto ocenění nejen potěšilo, ale také zaskočilo. Osobnost Antonína rytíře Randy by měla být i v dnešní moderní, uspěchané době pro každého českého právníka vzorem. Randa byl po celý svůj život jakýmsi „mixem inteligence, pravdivosti a slušnosti“. Když se v roce 1883 stal rektorem Univerzity Karlovy, analyzoval ve své nástupní řeči příčiny krize tehdejší české společnosti. Základní problém spatřoval v nedostatečném zákonodárství, nepoctivém hospodaření a také absenci přirozené slušnosti. Už z tohoto výčtu je patrná aktuálnost Randova odkazu pro současnost a pro nás právníky také jeho nezastupitelnost. Proto si tohoto ocenění opravdu nesmírně vážím. Mým přesvědčením je, že především Jednota českých právníků by měla být nositelem a propagátorem Randova odkazu a současně také strážkyní pozitivních tradic českého právnictví. Když se v roce 1934 vzpomínalo 100. výročí Randova narození, jiný velký český právník a Randův žák profesor Krčmář vyzdvihl Randův cit pro spravedlnost, krásu a dobro. Podle mého názoru právě tyto věci v současné době dost často pomíjíme.

Dlouhou dobu jste se věnoval jako pedagog sociálně politickým předmětům. Na Právnické fakultě UK, ale i na jiných vysokých školách bývá sociální politika vyučována ruku v ruce s pracovním právem a právem sociálního zabezpečení. Já osobně považuji pracovní právo za oblast, která by se měla stát součástí osnov již základního školství, neboť téměř každý člověk se dříve či později stane účastníkem pracovněprávních vztahů,

ať již na straně zaměstnance nebo zaměstnavatele. Je o výuku tohoto odvětví práva ze strany studentů zájem?

Ano, zájem je skutečně veliký. Mojí parketou byly, v rámci katedry pracovního práva a práva sociálního zabezpečení, předměty Úvod do sociální politiky, kde jsem byl a dosud jsem garantem, dále Politika zaměstnanosti nebo Sociální politika evropských zemí. Konkrétně Úvod do sociální politiky patří k tradičním, povinně volitelným předmětům. Počet jeho posluchačů neklesne každoročně pod 80 účastníků. V některých letech se pohyboval i kolem 120. A tato skutečnost je u volitelných předmětů skutečně pozoruhodná. V této souvislosti je vhodné připomenout jinou osobnost, Randova současníka a kolegu z profesorského sboru právnícké fakulty, Albína Bráfa. Byl zakladatelem tzv. České školy sociální politiky, jejíž představitelé vtiskli nesmazatelnou pečeť našemu sociálnímu zákonodárství, počínaje zákonem č. 221/1924 Sb., který se stal na dlouhou dobu vzorem pro podobné legislativní akty řady států. Mimochodem, Randovým a Bráfovým žákem byl také jiný významný představitel našeho sociálního zákonodárství Josef Gruber, s jehož jménem je spojen nejen vznik Sociálního ústavu Republiky Československé, ale příprava vůbec prvního kodexu pracovního práva u nás. Málokdo ví, že tento osobně velmi skromný vědec a pedagog požíval ve své době takového věhlasu, že po svém předčasném skonu v květnu 1925 byl uložen k poslednímu odpočinku do vyšehradského Slavína. Mimochodem je to jediný představitel právnícké profese, který tam byl pohřben. A ještě poznámka k Vašemu dotazu ohledně

JUDr. Jan Kotous (1948)

- Český právník a historik, dvojnásobný držitel Randovy medaile.
- Dlouholetý pedagog na Právnické fakultě Univerzity Karlovy; vyučuje také na CEVRO Institutu.
- Předseda Společnosti Vyšehrad, jejímž byl zakládajícím členem po roce 1989.

výuky vybraných kapitol práva od základních škol. Tady myslím je pole neorané. Vštěpovat základy právního citění, spolu s pravidly etiky a morálky již od školních let, by určitě přineslo pozitivní výsledky.

Pracovní právo má velmi blízko k právu občanskému. V mnohém vychází ze stejných premis, nicméně se v některých „stejných“ pojmech významně odlišuje. Obyčejný člověk nadaný průměrným rozumem pak může snadno v úpravě ztratit orientaci. Neprospělo by právní úpravě, kdyby jeden právní pojem měl stejný význam v jakékoliv právní disciplíně?

Myslím, že tady by nás opět mohla poučit historie práva. Nakonec známe všechna přísloví „*historia magistra vitae*“ – historie učitelka života. Můj nezapomenutelný učitel, který mne přivedl k právním dějinám, profesor Václav Vaněček, nám studentům vždy připomínal zásadu monarchomachů „*staré-li poznáš, pro nové sílíš.*“ A v tom je, myslím, jádro věci. Každý právník, který se zabývá legislativou, by měl nejprve zvládnout římské právo. Vždyť historickoprávní základem dnešního pracovního práva jsou obecné zásady vyjádřené již ve Všeobecném zákoníku občanském z roku 1811, konkrétně v jeho člancích o námezdní práci, které vznikly pod přímým vlivem římských institucí. Římské a také kanonické právo tvoří základy naší evropské právní kultury. A na to je třeba klást důraz. Někdy bohužel objevujeme již objevené a řešíme už v minulosti vyřešené. A i tady má co říct Antonín Randa, který pochopil souvislost mezi historickými, ekonomickými, sociologickými, politickými a nebojme se říct i privátními elementy společenského systému. A na tomto principu také vytvořil moderní pojetí vlastnického práva. Podle mého názoru je žádoucí, aby naše právní věda tyto věci nejen neustále připomínala, ale také rozvíjela.

V loňském roce vstoupil v účinnost nový občanský zákoník. Při jeho tvorbě autoři koketovali s myšlenkou, že by se jeho součástí stala i úprava pracovního práva, jak je tomu i v některých evropských zemích. Nakonec se tomu ale tak nestalo a pracovní právo dále žije svým vlastním životem, i když doznalo významných novelizací. Považujete tento stav za správný?

Myslím, že na tuto otázku jsem již vlastně odpověděl. Diskuse, zda pracovní právo ano nebo ne, má více než stoletou historii. Počínaje právě již zmíněným profesorem Josefem Gruberem, přes dalšího zastávce samostatného oboru pracovního práva, kterým byl Emil Hácha. České pracovní právo má čtyři historické kořeny, z nichž konkrétně v 18. století vyrůstají naše právní předpisy o práci. Jsou to normy práva cechovního, předpisy práva horního, tzv. čelední předpisy a normy robotních patentů. I po přijetí Všeobecného zákoníku občanského v roce 1811 byly pracovněprávní vztahy u nás většinou řešeny celou řadou autonomních právních předpisů. V tomto směru bych se opravdu řídit názorem Antonína Randy, že podobné otázky je třeba řešit komplexně a za pochopení všech souvislostí. A v současné době také toto dává za pravdu stanovisku zachovat

”

Každý právník, který se zabývá legislativou, by měl nejprve zvládnout římské právo: „staré-li poznáš, pro nové sílíš.“

pracovní právo jako samostatný obor.

Pokud bychom se mohli vrátit k Vaší kariéře pedagogické. Jistě vzpomínáte na dobu, kdy jste byl studentem. Student má zpravidla jiný názor na výuku než kantor. Co Vás vedlo k tomu, že jste se sám ujal úkolu právo vyučovat?

Moje pedagogická kariéra, i když byla poměrně dlouhá, byla dosti skromná. Po absolvování právnické fakulty jsem začal pracovat nejprve jako podnikový právník a po několika letech jsem se stal odborným pracovníkem legislativního a pracovněprávního odboru ministerstva práce a sociálních věcí. Zde jsem vedl oddělení sociální politiky. A právě tato skutečnost byla důvodem, že někdy v polovině 80. let jsme začali spolu s docentem Karlem Pincem připravovat na právnické fakultě UK založení Ústavu sociální politiky. Tady je třeba zdůraznit, že sociální politika byla v období totality popelkou. Obecně platila Engelsova poučka, že vybudováním socialismu mizí sociální problémy a sociální politika je bezpředmětná. Ústav se podařilo založit a na právnické fakultě vyvíjel činnost 8 let. Po sametové revoluci se dokonce uvažovalo, že z fakultního ústavu se stane ústav univerzitní. Bohužel tento záměr se již nepodařilo zrealizovat, vzhledem k vážnému onemocnění a pozdějšímu úmrtí jeho zakladatele. Musím zdůraznit, že předměty vyučované ústavem byly mezi studenty velmi populární. Po smrti Karla Pince splynul ústav s katedrou pracovního práva a práva sociálního zabezpečení a já jsem byl tehdy požádán, abych Pincovy přednášky převzal. Pokud se týká názorů studentů na výuku v uvedených předmětech, nemohu než konstatovat, že naše názory většinou souzněly a prakticky jsem se nikdy nesetkal s odlišným pohledem. Právnická fakulta UK ovšem není jedinou vysokou školou, se kterou i po mém odchodu do důchodu externě spolupracuji. Přednáším rovněž na vysoké škole Cevro Institut, kde se věnuji otázkám soukromého práva. Mám tak jedinečnou možnost porovnávat studenty, kteří studují na veřejné vysoké škole a studenty, kteří se připravují k získání vysokoškolské kvalifikace na škole privátní. Vnímám, že posluchači uvedené

JUDr. Jan Kotous přebírá 2. listopadu letošního roku z rukou JUDr. Pavla Rychetského stříbrnou medaili Antonína Randy. Vše o slavnostním předávání ocenění naleznete na následujících stranách tohoto čísla.

soukromé vysoké školy vykazují ve své většině zvýšenou odpovědnost v přístupu ke studiu. Snad je to dáno i formou výuky a do jisté míry také zvýrazněnou specializací studia.

Jednou z oblastí Vašeho zájmu je i právní historie. Významnou měrou jste se v tomto ohledu podílel na odhalení pamětní desky zakladatele vyšehradské notářské školy a protonotáře v královské kanceláři Přemysla Otakara II. Jindřicha z Isernie. Ale abych se vrátil k otázce. Z dějin a tedy i z dějin právních, nejen těch našich, bychom si měli vzít pro budoucnost poučení. Domníváte se, že tomu tak je v dostatečné míře?

Tady je třeba říct, že jsem za svého profesního života nebyl pouze pedagogem. Jak jsem uvedl, byl jsem řadu let vedoucím odborným pracovníkem ministerstva práce a sociálních věcí, aby mne nakonec láska k historii a příležitost, která se vyskytuje jednou za život, postavila do čela kanceláře Královské kolegiální kapituly sv. Petra a Pavla na Vyšehradě. To mi dalo příležitost po více než 20 let věnovat se s plným nasazením druhému místu české státnosti po Pražském hradu, využívat bohatý kapitulní archiv a kapitulní knihovnu. Práce na Vyšehradě mi dala možnost uspořádat 10 samostatných výstav z restaurovaných sbírkových fondů kapituly, zorganizovat několik historických symposií a seminářů, iniciovat nebo se podílet na vydání řady publikací shromažďujících nejnovější poznatky nejen z národní a církevní, ale i tak trochu právní historie Vyšehradu. Byla to práce nesmírně zajímavá a já jsem za ní hluboce vděčen, i proto, že jsem z ní vytěžil prameny několika svých odborných prací a populárních článků, včetně těch, které se dotýkaly vyšehradské notářské školy a osobnosti Mistra Jindřicha z Isernie. Odborné

práce jsem publikoval většinou v Právněhistorických studiích a některé populární i ve vašem časopise. A za tuto možnost Vám touto cestou vřele děkuji. S Vyšehradem zůstávám spojen i nadále, protože působím jako předseda Společnosti Vyšehrad.

Pro náš časopis jste i píšícím autorem. Budeme se moci těšit na Váš další příspěvek?

Z článků, které jsem ve vašem časopise uveřejnil je patrné, že se zabývám také významnými, i když někdy polozapomenutými, osobnostmi českého notářského stavu. Tady se musím přiznat, že mně tyto lidé fascinují. Obdivuji jejich hlubokou vzdělanost, často propojenou s renesančním rozměrem jejich zájmů, obrovskou pracovitost, vysokou morální úroveň, ale především skromnost. To jsou osobnosti, na které může být český notářský stav právem hrdý. I dnes ve světě globalizace, upřednostňování úzce ohraničené specializace a materiálních aspektů života, mohou být nejen nám právníkům, ale i ostatním vzorem. V současné době se jedním takovým notářem zabývám. Myslím, že o vánocích článek dokončím a uzná-li redakční rada, mohl by vyjít již počátkem příštího roku.

Vážený pane doktore, velice Vám děkuji za rozhovor a přeji příjemné prožití vánočních svátků a vše nejlepší do nového roku 2016.

I já Vám děkuji za Váš zájem a ze srdce přeji Vám, celé redakci, redakční radě a Vaším prostřednictvím celému notářskému stavu radostné Vánoce a do nového roku vše dobré a stále zdraví. ■

JUDr. et Ing. Ondřej Klička,
vedoucí redaktor Ad Notam, notář v Praze

Randova medaile 2015

JEDNOTA ČESKÝCH PRÁVNÍKŮ ZŘÍDILA SVÝM STATUTEM ZE DNE 17. ŘÍJNA 1991 PRO UZNÁNÍ ZÁSLUH ČESKÝCH I ZAHRANIČNÍCH PRÁVNÍKŮ, EVENT. I DALŠÍCH PŘEDSTAVITELŮ POLITICKÉHO, VEŘEJNÉHO A SPOLEČENSKÉHO ŽIVOTA NA ROZVOJI DEMOKRACIE, PRÁVNÍ TEORIE I PRAXE, ZÁKONODÁŘSTVÍ, ORGANIZOVÁNÍ PRÁVNÍHO ŽIVOTA A UPEVNĚOVÁNÍ PŘÁTELSKÝCH VZTAHŮ S ČESKÝMI PRÁVNÍKY, ČESTNOU MEDAILI – „MEDAILE ANTONÍNA RANDY“.

Projev JUDr. Antonína Mokrého, předsedy Pražského sdružení JČP.

Medaile má tvar kruhu o průměru 80 mm, jejím autorem je Lumír Šindelář, medaile má na líci portrét Antonína Randy en face, v opisu pak text JUDr. Antonín Rand 1834 – 1914 a drobně napsaný podpis autora. Na rubu je postava Justitiae se znaky českých zemí a v opisu text Randova medaile Jednoty českých právníků. Podle Statutu z roku 1991 se udělovala pouze stříbrná a bronzová medaile a od roku 1996, kdy došlo k přijetí nového Statutu, se uděluje i zlatá medaile. Současně jsou tyto medaile udělovány podle Statutu schváleného dne 29. 10. 2008. Medaile se předává jednou ročně při vhodné slavnostní příležitosti, především při příležitosti státních svátků.

V letošním roce byly Randovy medaile udělovány dne 2. 11. 2015 a vše tradičně probíhalo ve slavném Karolinu Univerzity Karlovy, tentokrát v malé aule této historické budovy. A jak to letos probíhalo?

Slavnostní akt zahájil člen prezidia Jednoty českých právníků JUDr. Marek Bukva, který úvodem přivítal všechny přítomné a zahájil slavnostní ceremoniál. Poté předal slovo **JUDr. Pavlu Rychetskému**, předsedovi Jednoty českých právníků a předsedovi Ústavního soudu ČR. Slavnostní shromáždění pozdravil při této příležitosti prorektor Univerzity Karlovy prof. JUDr. Aleš Gerloch, CSc. Tematický projev přednesl **JUDr. Antonín Mokrý**, předseda Pražského sdružení JČP. Letos uplynulo 25 let od obnovení Jednoty českých právníků na demokratických základech a rovněž 25 let od založení Pražského sdružení Jednoty českých právníků. JUDr. Mokrý připomenul tato výročí a členy JČP, kteří se o to zasloužili.

Z rukou předsedy Jednoty českých právníků JUDr. Rychetského poté převzali tři ocenění právníci bronzovou medaili Antonína Randy, stříbrná medaile byla udělena pěti osobnostem. Bronzovou medaili Antonína Randy převzal **Mgr. Michal Králík, Ph.D.**, soudce Nejvyššího soudu ČR, a to za aktivní lektorskou činnost a přínos ke vzdělávání všech právních profesí. Mgr. Králík je publikačně a lektorsky činný v oblasti občanského práva hmotného a procesního na úseku vzdělávání soudců, justičních čekatelů, vyššího justičního aparátu, advokátů, notářů, a též se významně podílí na vzdělávacích aktivitách Pražského sdružení JČP.

Bronzová medaile Antonína Randy dále byla udělena **JUDr. Jiřímu Noskovi**, emeritnímu notáři z Kolína, působícímu ve sdružení Jednoty českých právníků Kutná Hora a Kolín, kde se projevuje velmi aktivně a napomáhá rozvíjet činnost místního sdružení.

Bronzovou medaili Antonína Randy převzala též **JUDr. Zuzana Švédová**, působící na Odvolacím finančním ředitelství v Brně, a to za aktivní přínos a působení v oblasti daňového práva a dlouholetou lektorskou činnost a spolupráci s Jednotou českých právníků.

Prvním z oceněných na tomto shromáždění, kteří získali **stříbrnou medaili**, byl **profesor JUDr. Stanislav Balík, CSc.** Toto vyznamenání obdržel **in memoriam** za celoživotní vědecko-pedagogickou činnost a odkaz, který zanechal při výchově a vzdělávání několika českých právnických generací. Profesor Stanislav Balík se podílel na přípravě řady učebních pomůcek a překladů textů právně historických pramenů z řady jazyků do češtiny. Tuto řadu uzavírají Texty ke studiu světových práv-

JUDr. Pavel Rychetský předává ocenění stříbrnou medailí JUDr. Karlu Wawerkovi.

In memoriam byl vyznamenán profesor JUDr. Stanislav Balík, CSc., ocenění převzal jeho syn JUDr. PhDr. Stanislav Balík (vlevo).

Bronzovou medailí Antonína Randy přebírá JUDr. Zuzana Švédová.

ních dějin, které v roce 2014 vydal spolu s JUDr. PhDr. Stanislavem Balíkem mladším. Profesor Stanislav Balík, jenž byl toho času nestorem svého oboru, odešel dne 11. dubna 2015.

Dalším z oceněných stříbrnou medailí Antonína Randy byl **JUDr. Jan Kotous**, který byl odborným asistentem na Právnické fakultě UK, kde externě přednáší dodnes. Působil dvacet let rovněž jako vedoucí kanceláře Královské kolegiální kapituly sv. Petra a Pavla na Vyšehradě a je předsedou společnosti „Vyšehrad“. Dr. Jan Kotous publikoval řadu odborných prací z dějin státu a práva a z teorie sociální politiky. Výsledky jeho studií na úseku historie práva přinesly mj. nové poznatky o notářské škole na Vyšehradě v období vlády Přemysla Otakara II. Tato studie se stala podkladem pro odhalení pamětní desky Mistru Jindřichu z Isernie, protonotáři krále Přemysla Otakara II. a prvnímu veřejnému notáři v Praze, za účasti vrcholných představitelů notářského stavu ze zahraničí v říjnu loňského roku na Vyšehradě.

Stříbrnou medailí Antonína Randy převzala i **JUDr. Alice Sedláková**, notářka v Brně, viceprezidentka Notářské ko-

mory v Brně, která v notářské samosprávě pracuje po celou dobu od jejího vzniku. Členkou Jednoty českých právníků je od poloviny 80. let minulého století a po mnoho let velice obětavě pracuje ve výboru Městského sdružení JČP v Brně. S JUDr. Otakarem Motejlem úspěšně zorganizovala sloučení dvou sdružení jednoty v Brně. Byla jedním z hlavních organizátorů a zpracovatelem doprovodných materiálů při pořádání výstavy „Zrod novodobého občanského práva“ v roce 2003 a na ni navazujícího slavnostního shromáždění, uspořádaného u příležitosti 250. výročí zahájení prací na kodifikaci občanského práva zemí habsburské monarchie.

Dalším z oceněných, kteří převzali stříbrnou medaili Antonína Randy, byl **JUDr. Jiří Spáčil, CSc.**, soudce Nejvyššího soudu ČR. Publikoval řadu statí v odborném tisku a je autorem či spoluautorem několika monografií z oblasti občanského práva. Spolu s prof. Jiřím Švestkou byl vedoucím kolektivu, který zpracoval pro nakladatelství C. H. Beck velký komentář k občanskému zákoníku z roku 1964, nyní je vedoucím kolektivu, jenž pro toto nakladatelství připravil komentář k věcným právním v novém občanském zákoníku. Inicioval založení edice Klasická právníká díla, ve které jsou vydávána významná česky psaná právníká díla z doby Rakousko-Uherska a první republiky; byl též prvním editorem této řady, jejíž vydávání bylo zahájeno díly A. Randy o držbě a vlastnictví.

Posledním z oceněných stříbrnou medailí byl emeritní notář **JUDr. Karel Wawerka**. Celá jeho aktivní činnost byla spojena s notářstvím a notářskou problematikou. Dvanáct let byl členem prezidia Notářské komory ČR. Byl činný i publicisticky, od vzniku notářského časopisu Ad Notam byl členem jeho redakční rady. V posledních letech se velmi angažoval v oblasti rekodifikace dědického práva, a to zejména svým podílem při tvorbě prvního komentáře k novému občanskému zákoníku. Publikoval také řadu odborných článků a v posledních letech i řadu fejetonů s notářskou tematikou. JUDr. Wawerka je několik funkčních období členem výboru Pražského sdružení Jednoty českých právníků, kde výraznou měrou přispívá k plnění všech úkolů, zvláště pak na úseku vzdělávacích aktivit.

Za oceněné právníky poděkoval syn profesora Stanislava Balíka, oceněného in memoriam, JUDr. PhDr. Stanislav Balík mladší. Ve svém vystoupení odkázal na krédo svého otce, který často citoval před studenty i ve svých publikacích slova skotského advokáta a spisovatele Waltera Scotta z románu Guy Mannering, že „*právník bez dějin a literatury je řemeslník, pracující zedník. Má-li však znalost z těchto oborů, může se nazývat architektem.*“ a zdůraznil, že naplnění hodnot profesní etiky se neobejde bez znalosti právních dějin a hledání vzorů těch, kteří je v minulosti tvořili. Hranice historie je tak dána včerejškem a zítra bude již zahrnovat dnešek. Na závěr Stanislav Balík mladší použil další otcův oblíbený citát, tentokrát Jana Wericha, který pravil, že „*království bez tradic je horší než republika s tradicemi.*“

Všem oceněným, obzvláště třem notářům, srdečně blahopřejeme. ■

JUDr. Hana Kantorová, předsedkyně stavovské komise JČP, notářka ve Žďaru nad Sázavou

Setkání právníček 2015

DNE 23. ŘÍJNA 2015 SE KONAL ČTVRTÝ ROČNÍK TRADIČNÍHO SETKÁNÍ PRÁVNÍČEK V MRAMOROVÉM SÁLE PALÁCE ČESKÉ SPOŘITELNY, a.s., V RYTÍŘSKÉ ULICI V PRAZE 1, JEHOŽ HLAVNÍM TÉMATEM BYLO „PROSAZOVÁNÍ PRÁVA“.

Setkání opět nabídlo řadu zajímavých přednášek a bylo určeno zejména notářkám, státním zástupkyním, soudním exekutorkám, podnikovým právníčkám a soudkyním. V úvodním slovu soudní exekutorka JUDr. Jana Tvrdková zdůraznila význam společného setkávání právníček a poděkovala přítomné ředitelce společnosti Renomia Jiřině Nepalové, za jejíž podpory bylo možné akci uskutečnit. Se svými příspěvky vystoupily prezidentka Exekutorské komory České republiky Mgr. Pavla Fučíková, prezidentka Soudcovské unie České republiky Mgr. Daniela Zemanová a emeritní ústavní soudkyně JUDr. Vlasta Formánková.

Přítomné právníčky pozdravil prezident Notářské komory České republiky Mgr. Radim Neubauer, který informoval přítomné o aktuálním dění v českém notářství v kontextu s evropským i světovým vývojem. Zajímavým referátem na téma kybernetických rizik a kriminálního jednání na sociálních sítích vystoupila vrchní státní zástupkyně v Praze JUDr. Lenka Bradáčová, Ph.D. Přítomné zaujala také přednáška doc. PhDr. Dr. phil. Laury Janáčkové, CSc. s tématem dotýkajícím se psychologie lidských vztahů. Svoji přednáškou i praktickým výkladem přispěla fyzioterapeutka Petra Opočenská.

Účastnice Setkání právníček 2015 podpořily další možnost společného setkání v příštím roce. Jak vyjádřila prezidentka Unie podnikových právníků JUDr. Marie Brejchová během setkání: „Jsem ráda, že se jednotlivým komorám a uniím daří takto spolupracovat. Akce je důkazem, že ženy v právnických profesích jsou schopny komunikovat i na tak neformální bázi.“

Jedním z partnerů Setkání právníček 2015 se stala i Notářská komora České republiky. ■

JUDr. Helena Divišová, notářka v Hradci Králové

Organizátoři akce (zleva):
 Mgr. Petra Báčová, tisková mluvčí Českého statistického úřadu,
 JUDr. Vlasta Formánková, emeritní soudkyně Ústavního soudu,
 JUDr. Marie Brejchová, LL.M., prezidentka Unie podnikových právníků ČR,
 JUDr. Lenka Bradáčová, Ph.D., vrchní státní zástupkyně v Praze,
 JUDr. Jana Tvrdková, soudní exekutorka Exekutorského úřadu Praha 4,
 Mgr. Radim Neubauer, prezident Notářské komory České republiky,
 Jiřina Nepalová, ředitelka a zakladatelka společnosti RENOMIA, a. s.,
 Mgr. Pavla Fučíková, prezidentka Exekutorské komory ČR a
 JUDr. Helena Divišová, notářka v Hradci Králové

Zleva JUDr. Blanka Čechová, notářka v Praze Mgr. Radim Neubauer, prezident Notářské komory České republiky, JUDr. Alena Procházková, notářka v Praze a JUDr. Zuzana Procházková, notářská kandidátka, zástupce JUDr. Aleny Procházkové, notářky v Praze.

Vystoupení prezidenta Notářské komory České republiky Mgr. Radima Neubauera

Podvanácté o historii advokacie

VÝBOR PRO HISTORII ADVOKACIE ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY SPOLU S FAKULTOU PRÁVNICKOU ZÁPADOČESKÉ UNIVERZITY A STUDENTSKÝM SPOLKEM IUS INFINITUM KONAL 13. LISTOPADU V ZASTUPITELSKÉM SÁLE PLZEŇSKÉ RADNICE DVANÁCTÝ ROČNÍK MEZINÁRODNÍ KONFERENCE O HISTORII ADVOKACIE. TATO JIŽ TRADIČNÍ AKCE BÝVÁ HOJNĚ NAVŠTĚVOVÁNA ADVOKÁTY, SOUDCI, HISTORIKY, STUDENTY A DALŠÍMI ZÁJEMCI O DĚJINY PROFESE, JEŽ BYLA A JE POVAŽOVÁNA ZA NOBLESNÍ POVOLÁNÍ.

Advokácii si nelze představit bez soudních budov, jejichž zdi pamatují slavné procesy, brilantní závěrečné řeči i smutné osudy. Brněnský advokát Lubomír Činka letos účastníkům představil další část své bohaté sbírky dobových pohlednic, tentokrát historických soudních budov na území města Plzně a soudních okresů v působnosti Krajského soudu v Plzni v období let 1850-1949. Referát byl doplněn o současné fotografie a výklad o dalších osudech těchto budov.

V průběhu konference byla prezentována Maticí moravskou nedávno vydaná monografie moravského historika a stálého účastníka konferencí Martina Ráji „V čele občanských elit. Advokáti a společnost na Moravě v letech 1869-1914“. Autor se pak ve svém příspěvku zaměřil na první prezidenty Moravské advokátní komory Rudolfa šlechtice Otta a Eduarda Rafaela Ulricha, jimž je věnována pozornost i v Rájově publikaci.

Varšavská advokátka Ewa Stawicka vzpomenu na vybrané osobnosti polských advokátů – filosofů, umělců a spisovatelů. Zaujal především příběh Zygmunta Hofmokla – Ostrowského, který proslul jako obhájce, jenž střílel na svědka u soudu. Namířil přitom tak, aby svědkovi neublížil. Šlo přitom o vyřizování starých vojenských účtů a svědek byl nižší armádní hodnosti než advokát. Soud potrestal obhájce pouze týdenním vězením, Hofmokl o této události napsal dodnes prodáváný a čtený autobiografický román Výstřely u soudu. Stawicka zmínila i osudy dlouholetého šéfredaktora polského advokátského časopisu Palestra Stanisława Mikkeho, který tragicky zahynul 10. dubna 2010 při havárii polského Tu-154 u Smolenska na cestě k uctění památky 70. výročí katyňského masakru.

Konference se zúčastnila i početná slovenská delegace. Místopředsedkyně Slovenské advokátní komory Viktória Hellenbart popsala podle překladu z maďarsky psaného díla Lajose Kralika advokátní praxi podle prvního uherského advokátního řádu z roku 1874. Vysvětlila mimo jiné, proč musel dosáhnout advokát titulu JUDr., zatímco soudce nikoliv. Soudcovské privilegium bylo motivováno i tím, že do uherské justice byli protekčně přijímáni absolventi právnických fakult z tzv.

dobrých rodin, pro něž by byla těžká zkouška doktorská složitou překážkou. Spoluautoři monografie História advokácie na Slovensku Peter Kerecman a Rudolf Manik pojednali tentokrát o advokátech davistech a Jánú Robovi Poničanovi či o soubojích advokátů a advokátech šermířích.

Absolvent Fakulty právnické ZČU Antonín Fürst se dlouhodobě, počínaje diplomovou prací, zabývá osudy advokátů v nacistickém Německu, tentokrát referoval o advokátech v protinacistickém odboji a jejich tragických osudech. Regina Chládková přiblížila osobnost meziválečného a poválečného prezidenta Advokátní komory v Čechách Antonína Kloudy a životní příběhy jeho synů – advokátů. Poutavé líčení vyústilo v závěr, že advokátská rodina Kloudů byla perzekvována jak režimem nacistickým, tak komunistickým.

Na pomezí paměti a historie bylo vyprávění advokáta a předsedy zkušební komise České advokátní komory Jana Luhana, jenž vzpomínal na branná cvičení středočeských advokátů. Ta byla od 70. let 20. století ve skutečnosti zástěrkou pro letní i zimní společné výlety do hor, jež oficiálně byly vykazovány jako plnění pracovních úkolů a služební cesty. Tyto akce přetrvávají do současnosti a vzpomínky jejich účastníků jsou bohaté a mnohdy velmi humorné.

Kárným řízením ze zorného úhlu zpráv v Bulletinu advokacie se zabýval Tomáš Friedel. Naznačil tak, jak by pohlížel na tuto problematiku historik, který by tímto tématem v budoucnu procházel pouze na základě písemných pramenů. Na úplný závěr konference odezněl zkrácený příspěvek Stanislava Balíka o advokátu Václavu Boučkovi, který je považován za spoluvůdce československé ústavní listiny z roku 1920.

Účastníci si shodně pochvalovali, že překonali počtem uskutečněných konferencí společnost advokátů a historiků z Toulouse, jejichž setkání v 90. letech se stala pořadatelům inspirací. V příštím roce by se konference měla konat v Českém Krumlově. ■

JUDr. PhDr. Stanislav Balík,
člen redakční rady Ad Notam,
foto JUDr. Jan Syka

Zpráva z Generálního shromáždění Rady notářství Evropské unie (CNUE)

20. 11. 2015, Brusel

POSLEDNÍ GS CNUE ROKU 2015 SE KONALO V „HLAVNÍM MĚSTĚ“ EVROPY, BRUSELU. DEN PŘED KONÁNÍM GS, TEDY 19. 11., SE ODEHRÁLA SPOLEČNÁ KONFERENCE EVROPSKÉ KOMISE A CNUE, JEJÍMŽ TÉMATEM BYLO NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (EU) Č. 650/2012 ZE DNE 4. ČERVENCE 2012 O PŘÍSLUŠNOSTI, ROZHODNÉM PRÁVU, UZNÁVÁNÍ A VÝKONU ROZHODNUTÍ A PŘIJÍMÁNÍ A VÝKONU VEŘEJNÝCH LISTIN V DĚDICKÝCH VĚCECH A O VYTVOŘENÍ EVROPSKÉHO DĚDICKÉHO OSVĚDČENÍ. KONFERENCI ZAHÁJILA KOMISAŘKA EK PRO SPRAVEDLNOST, OCHRANU SPOTŘEBITELŮ A OTÁZKY ROVNOSTI POHLAVÍ MGR. ET MGR. VĚRA JOUROVÁ, ZA CNUE SE POTÉ UJAL SLOVA JEJÍ PREZIDENT, PAŘÍŽSKÝ NOTÁŘ JEAN TARRADE.

O d 16.00 hodin se pak uskutečnilo jednání Iniciativy středoevropských notářství (Hexagonály), jejímiž členy je české, rakouské, maďarské, slovenské, chorvatské a slovinské notářství. Ve večerních hodinách se v krásném prostředí knihovny Solvay konal první ročník informačního večera („rencontres notariales“), který byl za-

měřen na poskytnutí právních rad vystěhovalcům žijícím v Bruselu. Hlavním tématem bylo rovněž již tři měsíce účinné nařízení o dědictví. Každé z 22 členských notářství CNUE mělo svůj informační stánek, kde bylo zastoupeno svým národním notářem, který byl vždy spárován s belgickým kolegou. Večera se zúčastnilo více než 200 zájemců o právní poradenství, a CNUE proto již plánuje druhý ročník.

V pátek 20. 11. 2015 se konalo Generální shromáždění CNUE, naposledy za předsednictví Jeana Tarrada.

HLAVNÍ BODY JEDNÁNÍ:

1) VOLBA PREZIDENTA, VICEPREZIDENTA CNUE PRO ROK 2016 A ČLENŮ SPRÁVNÍ RADY

Dle článků 21 a 22 stanov CNUE připadlo právo navrhnout kandidáta na prezidenta chorvatskému notářství a na viceprezidenta španělskému notářství. Souhlasně s návrhy těchto dvou notářství byl prezidentem CNUE zvolen italský notář Paolo Pasqualis a viceprezidentem španělský notář Garcia Collantes.

Členy Správní rady pro rok 2016 budou holandské, estonské, maďarské, lotyšské a polské notářství.

2) VOLBA GENERÁLNÍHO TAJEMNÍKA CNUE

Na červnovém GS CNUE, které se konalo v Sofii, bylo oznámeno, že byl ukončen pracovní poměr paní Clarisse Martin, která byla Generální tajemnicí CNUE více než dvacet let. V říjnu tohoto roku bylo tedy vyhlášeno výběrové řízení na pozici Generálního tajemníka. Přihlásilo se 63 kandidátů, z nichž bylo vybráno deset, kteří byli pozváni k pohovoru se Správní radou CNUE. Do užšího výběru postoupilo pět kandidátů, kteří pak vystoupili před GS. Následovala tajná volba, ve které byl nakonec zvolen Raul Radoi, stálý zástupce rumunské notářské komory a koordinátor Evropské notářské sítě.

3) PRÁVNÍ OTÁZKY

V rámci tohoto bodu se jednalo o aktuálním stavu předběžné otázky C342-15 rakouského Nejvyššího soudu, návrhu nařízení o zjednodušení přijímání některých veřejných listin v EU, návrhu směrnice o jednočlenné společnosti s ručením omezeným, návrhů nařízení o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech majetkových poměrů v manželství a o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech majetkových důsledků registrovaného partnerství. Dále se pak projednávala role notáře v oblasti mediace a dohody o volném obchodu, resp. důležitost zachování vyloučení notářské profese z TTIP (Transatlantic Trade and Investment Partnership).

4) KRIZOVÝ ŠTÁB CNUE

Dne 4. listopadu 2015 se konalo poslední jednání pracovní skupiny „Krizový štáb“ (Jednotka pro akce a opatření), o jejímž založení bylo rozhodnuto na březnovém GS, a to z důvodu, že mnohá notářství, zejména pak Francie, čelila

útokům na národní úrovni. Na tomto GS pracovní skupina představila výsledek své několikaměsíční práce, a to návrh praktické brožury o kladech a užitečnosti notářství latinského typu. Aktivním členem této pracovní skupiny bylo i české notářství, které bylo zastoupeno JUDr. Martinem Foukalem, čestným prezidentem NK ČR a JUDr. Berenikou Ullmannovou Wünschovou, asistentkou pro mezinárodní vztahy NK ČR.

5) PŘESHRAŇNÍČNÍ NOTÁŘSKÉ STÁŽE

Na základě iniciativy belgického notářství (v souvislosti s jejich zkušeností s nadací „Ventose“), byla CNUE vyzvána, aby přispěla k usnadnění realizace přeshraničních stáží mladých absolventů aspirujících na povolání notáře.

CNUE se zavázala, že bude dělat vše pro zjednodušení přeshraničních stáží, a to zejména schválením „modelové dohody“, která byla vypracována Správní radou CNUE a měla

by výrazně usnadnit organizaci těchto stáží.

Dále se na GS projednával grant EK pro Evropskou notářskou síť na rok 2016, výzva EK k podávání návrhů v oblasti e-Justice, výsledky ekonomické studie a další dílčí témata.

NK ČR byla na všech výše uvedených událostech zastoupena svým prezidentem Mgr. Radimem Neubauerem, Mgr. Martinem Říhou, předsedou Mezinárodní komise prezidia NK ČR a JUDr. Berenikou Ullmannovou Wünschovou, asistentkou pro mezinárodní vztahy NK ČR. ■

JUDr. Berenika Ullmannová Wünschová,
asistentka pro mezinárodní vztahy NK ČR

Časopis českého notářství Ad Notam
objednávejte na predplatne.adnotam@nkr.cz

Cena předplatného činí pro rok 2016 (šest čísel) 720 Kč vč. poštovného a DPH (uvedená cena platí pro doručování na území ČR)

Notářství v...

NĚMECKO

DNE 23. LEDNA 2015 BYL NOVÝM PREZIDENTEM NĚMECKÉ SPOLKOVÉ NOTÁŘSKÉ KOMORY (BNK) ZVOLEN DR. JENS BORMANN, LL.M. (HARVARD), NOTÁŘ V RATINGENU. DR. BORMANN BYL OD ROKU 2006 DO ROKU 2011 VEDOUČÍM PRACOVNÍKEM BNK A VE FUNKCI PREZIDENTA NAHRADIL DR. TIMMA STARKEHO. DR. BORMANN PŘEDNÁŠÍ NA PRÁVNICKÝCH FAKULTÁCH V HANNOVERU A GÖTTINGENU A JE AUTOREM ŘADY ODBORNÝCH PUBLIKACÍ.

Vážený pane prezidente, nejprve bych Vám chtěla poděkovat za to, že jste si našel čas na rozhovor pro časopis českého notářství. Než jste byl zvolen do funkce prezidenta BNK, pracoval jste po mnoho let jako vedoucí manažer Spolkové notářské komory. Co tato pozice znamená v organizaci Komory a za co jsou vedoucí pracovníci Komory odpovědní?

Činnost vedoucího pracovníka Komory je velmi různorodá. U vedoucího manažera se sbíhají všechny nitky: Musí mít velmi dobrý přehled o veškerém dění v Komoře, což zahrnuje monitorování politických materiálů s potenciálním dopadem na notářství jak v Berlíně, tak v Bruselu, stejně jako sledování služeb pro jednotlivé notáře. Za mého působení v pozici vedoucího manažera Komory byly mimo jiné započaty projekty, které mají v současné době velký význam a usnadňují život právnické i neprávnické veřejnosti. Patří mezi ně Centrální evidence závětí a Centrální registr předběžných prohlášení pro případ nezpůsobilosti. Oba registry jsou zastřešovány Spolkovou notářskou komorou. Tyto registry mají na svědomí také rostoucí počet zaměstnanců Komory, jichž je v současné době asi sto.

Oficiální název státu: Spolková republika Německo

Hlavní město: Berlín

Rozloha: 357 023 km²

Počet obyvatel: 81 084 000

Hust. zalidnění: 227 ob. / km²

Měna: Euro

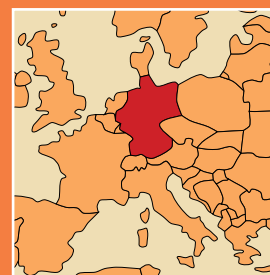
Vznik:

- 18. ledna 1871 (Sjednocení Německa)
- 23. května 1949 (vyhlášení na základě Trizónie)
- 3. října 1990 (Znovusjednocení Německa)

Nezaměstnanost: 4,7% (duben)

Inflace: 0,5%

Notáři v Německu: cca 8000

Každý z vedoucích pracovníků Komory má na starosti samostatnou oblast, za kterou je zodpovědný. Vedoucí manažer Komory potom také pravidelně vystupuje na veřejnosti vedle prezidenta Komory jako zástupce Spolkové notářské komory, a to jak na národní, tak i mezinárodní úrovni.

Ještě předtím, než jste se stal vedoucím manažerem Komory, jste studoval na Harvardu. Bylo to hodně odlišné od studií v Německu? Čeho si na této zkušenosti ceníte nejvíce?

Také pro notáře je důležité podívat se za hranice a seznámit se blíže s jinými právními systémy. Vzhledem k tomu, že i Evropská unie se opakovaně zaměřuje na americký systém, byl pobyt ve Spojených státech nasnadě. Místní systém vzdělávání, ale i filozofie práva se v některých případech velmi liší od našich kontinentálně-evropských představ. Zatímco my se snažíme o to, aby se preventivní právní péčí zabránilo vzniku škody, a systematicky chráníme slabší strany, v americkém systému je nahlíženo na náhradu škody jako na trest a v zásadě dostačující prostředek kompenzace, který uvaluje na jednu stranu kontraktu větší odpovědnost při uzavírání smluv, jež by jinak zatěžovala slabší stranu.

Velmi zajímavým institutem, jímž by se mohli inspirovat čeští notáři, je Německý notářský institut, který slouží jako poradní orgán pro německé notáře a notářky. Jak byl tento institut zřízen a jak přesně funguje?

Německý notářský institut (DNotI) ve Würzburgu byl založen v roce 1993 jako vědecká instituce Spolkové notářské komory pro poradenství notářské praxi. DNotI má specializovaná oddělení ve všech právních oblastech (obchodního, korporátního a daňového práva, dědického a rodinného práva a mezinárodního práva soukromého), jež jsou zčásti obsazena notářskými kandidáty, kteří jsou jmenováni na omezenou dobu a přispívají svými zkušenostmi z praxe. Každý německý notář, který ve své praxi narazí na zvláště složitý nebo nezvyklý právní problém, může případ konzultovat s notářským institutem. DNotI potom v krátkém časovém horizontu (v naléhavých případech i telefonicky) vydá právní posudek. Dokonce i požadavky na použití cizího práva, mohou být, zejména díky rozsáhlé knihovně a spolupráci se zahraničními akademickými institucemi, zvláště pak zahraničními notářskými ústavy, zodpovídaný rychle a kompetentně. Za rok projde Německým notářským institutem 8000 žádostí. Vybrané posudky a odpovědi umísťuje DNotI anonymně v databázi, jež je přístupná všem německým notářům a která je v současnosti díky své vysoké odborné kvalitě a velkému praktickému zaměření na právní otázky notářské praxe, prvním místem, na který se notáři obrací. Krom toho DNotI posílá notářům na vyžádání odbornou literaturu a informuje notářskou praxi jednou za čtrnáct dnů prostřednictvím zpravodaje o relevantních stanoviscích, rozsudcích, knihách a vzdělávacích kurzech, které také DNotI sám periodicky nabízí. Tímto způsobem Spolková notářská komora významně přispívá k zajištění kvality notářských služeb a zvyšování úrovně odborné praxe.

Spolková notářská komora spolupracuje mimo jiné s Německým fondem pro mezinárodní právní spolupráci (IRZ-Stiftung). Jak tato spolupráce probíhá?

Spolková notářská komora je členem spolku IRZ. Z tohoto členství se rozvinula dlouholetá úspěšná spolupráce. Za zmínku určitě stojí od roku 2000 společně organizovaná multilaterální stáž pro notáře. Tento hospitační program umožňuje každý rok vybraným notářům a notářským kandidátům z východní a jihovýchodní Evropy a Turecka s dostatečnou znalostí němčiny účast na týdenním úvodu do německého právního systému a zahrnuje rovněž stáž v německé notářské kanceláři. Tímto způsobem účastníkům nabízí přímý pohled do německé notářské praxe. Stáž je velmi zajímavá také pro místní notáře a těší se dlouhodobě velké oblibě. Spolková notářská komora spolupracuje úzce s IRZ-Stiftung rovněž na dalších projektech rozvoje práva ve státech jižní a východní Evropy a v severní Africe. To se děje prostřednictvím vysílání přednášejících na vzdělávací konference nebo vydáváním stanovisek k zamýšlené legislativě.

Jaké reformy zažilo německé notářství v posledních letech? V České republice je v současné době znatelný

trend k úlevě zátěže soudů. Toto je také diskutované téma v Německu. Jaké jsou další úkoly, které by podle Vás mohli převzít notáři?

V posledních letech došlo v Německu k několika reformám, které se přímo dotýkají notářské činnosti. Především byl v roce 2013 revidován předpis o notářských poplatcích a byl přijat nový zákon o soudních a notářských poplatcích (GNotKG – das Gerichts- und Notarkostengesetz). Shrnutí notářských a soudních poplatků v jednom zákoně se sdílenými obecnými pravidly zdůrazňuje postavení notáře jakožto svrchovaného orgánu preventivní justice, který je začleňován do soudní organizace.

Za zmínku také stojí další posílení ochrany spotřebitele při sepisování notářských zápisů. Vzhledem k postavení notáře jakožto orgánu preventivní justice je ochrana spotřebitelů důležitým úkolem notářské činnosti. Ochrana spotřebitele je zajištěna nejen požadavkem formy notářského zápisu pro určitá právní jednání, ale také samotným procesem notářského osvědčení. V této souvislosti zakotvuje tzv. Beurkundungsgesetz (zákon o notářském osvědčení) výslovně povinnost notáře postupovat při sepisu notářského zápisu tak, aby slabší účastník nebyl znevýhodněn. Zejména v případech spotřebitelských smluv, tzn. smluv uzavíraných mezi spotřebitelem a podnikatelem, bylo stanoveno, že notář by měl působit na to, aby právní prohlášení spotřebitele byla učiněna osobně spotřebitelem nebo jeho důvěrníkem, a aby měl spotřebitel dostatečnou příležitost seznámit se s předmětem notářského osvědčení; u určitých smluv, především smluv o zcizení nemovitosti, by měl spotřebitel dostat návrh kupní smlouvy nejméně dva týdny před sepisem notářského zápisu, tak, aby měl dostatek času seznámit se s obsahem smlouvy.

Odlehčení soudnictví je v Německu diskutovanou otázkou. Jako orgán dobrovolného výkonu spravedlnosti notář již v současné době k odlehčení soudů podstatně přispívá. Sepisováním listin s vysokou právní jistotou a vyšší důkazní silou působí notář k předcházení sporů z právních vztahů. Krom toho plní notář také důležitou funkci při zápisech do obchodního rejstříku a pozemkové knihy. Zajištění správného podání návrhu příslušnému orgánu, výběr a elektronické zpracování relevantních dat nestranným odborníkem přispívá k tomu, že moderní právní transakce jsou komplexně zaznamenány a potřebná data jsou rychle a bezproblémově zapsána v příslušném rejstříku. Pouze spolehlivé ověření totožnosti účastníků, důkazní zaprotokolování jejich právních prohlášení a preventivní právní přezkum ujednání zachycených v notářském zápise poskytují potřebné základy pro správné a úplné zápisy do rejstříku. K přenosu dalších kompetencí soudů na notáře dochází prostřednictvím spolkového zákonodárce v oblasti návrhů na vydání dědického osvědčení stejně jako návrhů na vydání Evropského dědického osvědčení. Spolkové země mohou tuto kompetenci přenést zcela na notáře, aby tak zmírnily zatížení soudů.

Němečtí notáři a notářky mají mnoho kompetencí v oblasti převodu nemovitostí. Notářská kancelář by měla fungovat jako „one-stop-shop“. Jak převod nemovitostí v Německu probíhá?

Notář po sepsání smlouvy o prodeji nemovitosti ve formě notářského zápisu přebírá veškeré navazující úkoly a úkony vůči úřadům. Strany smlouvy tak ušetří administrativní záležitosti spojené s převodem nemovitosti. Zejména podání daňového přiznání příslušným daňovým orgánům (finančnímu úřadu pro darovací daň nebo daň z nabytí nemovitosti) a získání příslušného pro převod vlastnictví nutného potvrzení o úhradě daní. Notář rovněž plní veškeré další zákonné oznamovací a ohlašovací povinnosti, obstará potřebná úřední povolení a prohlášení o předkupních věcných právech. Nakonec zastupuje účastníky smlouvy v registračním řízení (zejména podává návrh na zápis a výmaz jménem účastníků). Tím německý notář poskytuje stranám kupní smlouvy všestrannou podporu.

Preventivní prohlášení pro případ vlastní nezpůsobilosti, preventivní plné moci, prohlášení o ustanovení opatrovníka a prohlášení pro případ nemoci jsou v Německu dlouhodobě populární. V České republice máme obdobný právní institut teprve od začátku loňského roku. Jsou tato prohlášení sepsávána většinou ve formě notářského zápisu nebo upřednostňuje většina lidí formu soukromé listiny? Jak vypadá samotný proces ustanovení zástupce?

Tato pořízení jsou často sepsávána ve formě notářského zápisu. Přibližně devět z deseti prohlášení registrovaných v Centrálním registru předběžných prohlášení pro případ nezpůsobilosti Spolkové notářské komory je notářsky osvědčených. Ačkoli podle německého práva není forma notářského zápisu v zásadě vyžadována. Nicméně je třeba poznamenat, že některá právní jednání mohou být prováděna pouze na základě plné moci ve formě notářského zápisu. Zejména při dispozicích s nemovitostmi nemůže být změna zapsána do pozemkového registru bez plné moci ve formě notářského zápisu. Z tohoto důvodu se v každém případě doporučuje zmocnitelům, kteří vlastní nemovitý majetek, sepsat notářsky osvědčenou plnou moc. Účast

notáře poskytuje i další výhody, které hrají pro mnohé občany rozhodující roli: Notář ověřuje totožnost a svéprávnost účastníka, proto se notářský zápis v právních vztazích těší větší důvěře. Dále notář sepisuje listinu v souladu se zákonem dle individuálního přání klienta a poučuje ho o právních důsledcích listiny. Vedle toho povinnost dlouhodobé archivace listin notářem a registrace pořízení v Centrálním registru předběžných prohlášení pro případ nezpůsobilosti BNK zajišťuje jejich dohledatelnost za všech okolností. Díky zákonem stanovenému systému notářských poplatků, které se počítají z hodnoty úkonu, je přístup k notáři zaručen také méně majetným občanům.

V procesu jmenování zástupce je třeba rozlišovat mezi tzv. preventivní plnou mocí a prohlášením o opatrovnictví. Zatímco v preventivní plné moci zmocnitel sám bezprostředně ustanoví zmocněnce, v prohlášení o opatrovnictví pouze určí osobu, která má být opatrovnickým soudem určena jako opatrovník. V případě prohlášení o ustanovení opatrovníka je v zásadě potřeba součinnosti opatrovnického soudu.

Zvláštností německého korporátního práva je tzv. Unternehmergeellschaft (UG). Jaká jsou specifika této právní formy? Je využívána častěji než normální společnost s ručením omezeným? Jaký druh podnikatelů upřednostňuje tuto formu?

Podnikatelská společnost (UG) dle § 5a GmbHG vznikla v roce 2008 jako německý protějšek anglické společnosti „Limited“. Cílem bylo zejména usnadnit zakládání společností, aniž by se podnikatelé museli uchýlit ke komplikované a pochybné formě „Limited“. Podnikatelská společnost je variace společnosti s ručením omezeným (GmbH) a do značné míry se řídí právními předpisy platnými pro společnosti s ručením omezeným. Nicméně v kritických bodech existují rozdíly: UG nemá minimální základní kapitál (v GmbH činí minimální základní kapitál 25 000 euro). Stejně jako při zakládání GmbH je při založení UG nutný notářský zápis. Přitom je ale založení za použití vzorové zakladatelské listiny

UG cenově zvýhodněno. Na rozdíl od GmbH jsou zakladatelé povinni složit základní kapitál při založení UG v plné výši v hotovosti. S cílem postupně vynutit zvýšení vlastního kapitálu zákon omezuje rozdělení a výplatu zisků společnosti: Čtvrtina zisku se musí povinně odvést do zákonného rezervního fondu. Ke zvýšení ochrany při právních transakcích musí být společnost označena dodatkem „UG (ručení omezené)“ nebo „podnikatelská společnost (ručení omezené)“. Po zvýšení základního kapitálu na 25 000 euro (k tomu obvykle nedochází z povinně ukládaných prostředků v rezervním fondu), se UG stane standardní GmbH. Zvláštní pravidla platná pro UG se pro ni nadále nepoužijí. Obchodní firmu si může společnost ponechat. Statisticky má UG daleko k titulu nejpobulárnější německé firmy. A to nejen kvůli vyšší důvěře, které se těší GmbH, a to zejména z důvodu vyššího základního kapitálu. Podnikatelské společnosti jsou v Německu využívány hlavně zakladateli, kteří nemohou splatit vklad 12 500 euro do základního kapitálu GmbH. Tento podnikatelský profil může být také důvodem, proč mnoho UG nepřekročí ani první etapu založení, protože zakladatelé často nezaplatí soudní poplatky za registraci společnosti do obchodního rejstříku. Dokonce i po zápisu do obchodního rejstříku je mnoho UG během krátké doby zrušeno vzhledem k nedostatku minimálního kapitálu často v důsledku platební neschopnosti, nebo proto, že neměly dobře promyšlený podnikatelský záměr. Konečně bývá forma UG také používána v některých případech, kdy je třeba dosáhnout zdání podnikatelské nezávislosti s cílem obcházet sociální a pracovněprávní předpisy.

Německo je etnický velmi pestré. Máte již nějaké zkušenosti s nařízením (EU) č. 650/2012 (nařízení o dědictví) a evropským dědickým osvědčením?

Dědické nařízení ovlivňuje sepisování notářských zápisů již od roku 2012. Kolizní normy nařízení o dědictví, od 17. srpna 2015 bezprostředně použitelné, tedy již nějakou dobu vrhají svůj stín na naši práci. Osobně zatím žádnou zkušenost s žádostí o vydání evropského dědického osvědčení nemám. Zatím mi ani nebyla žádná žádost na vydání dědického osvědčení předložena. Myslím ale, že první případ na sebe nedá dlouho čekat. Většinu občanů se musí ale nejprve existence tohoto osvědčení dostat do povědomí. A toto je práce pro právníky a zejména pro nás notáře.

Pro Německo bude právní situace nastolená nařízením o dědictví poměrně jednoduchá. Vzhledem k tomu, že dříve platné mezinárodní právo soukromé odkazovalo na národní právní předpisy zůstavitele, byla aplikace cizího hmotného dědického práva častým úkolem německých notářů při přípravě žádosti o vydání německého dědického osvědčení. V budoucnu by právě základní navázání evropského nařízení o dědictví na právo místa obvyklého pobytu zůstavitele mělo přinést spíše úlevu.

V Německu, na rozdíl např. od Francie či Belgie, není evropské dědické osvědčení (EDO) vydáváno notáři, ale okresními soudy, jež jsou pozůstalostními soudy a které jsou již nyní odpovědné za vydávání německého dědického osvědčení. Jedinou výjimkou jsou notáři Bádenska-Württemberska, kteří na základě přenosu kompetencí na zemské úrovni vy-

konávají až do 31. 12. 2017 povinnosti pozůstalostních soudů, a zejména vystavují EDO. Obecně jsou notáři odpovědní za osvědčování žádosti o vydání EDO.

Jaké jsou současné výzvy německého a evropského notářství? Jaké jsou Vaše cíle a priority pro příští roky?

V době progresivní digitalizace bude důležité zachovat přísně regulovaný postup notářského osvědčení, tak, aby bylo možné zabezpečit ochranu právní jistoty i v budoucnu. V Německu je notářství lídrem v nových technologiích v oblasti justice a používá elektronické komunikace zejména v interakci s rejstříky. To je cesta, ve které budeme pokračovat, ale jen do té míry, dokud se digitalizace bude zdát rozumná a proveditelná, aniž by byly obětovány základní principy působení notáře při právním jednání.

Další výzvou je zvyšující se internacionalizace a europeizace právních vztahů. Notáři se budou stále častěji potýkat s přeshraničními otázkami. Do budoucna je proto nutné, aby notáři disponovali hlubší znalostí mezinárodního práva soukromého a základní znalostí cizích jurisdikcí. Významně k tomuto přispívají dvoustranné a nadnárodní vzdělávací programy pro notáře, jako např. vzdělávací program CNUE „Notáři pro Evropu, Evropa pro notáře“, který po 14 dobře navštěvovaných seminářích po celé Evropě začíná v roce 2016 své druhé kolo. Jsem obzvláště potěšen, že budeme společně s Notářskou komorou České republiky pořádat vzdělávací seminář o evropském nařízení o dědictví, který se bude konat v Norimberku v červnu roku 2016, a doufám v hojnou účast českých kolegů. Tyto semináře podporují interakci mezi notáři a vznik osobních vztahů, které jsou později přínosné i v profesním životě. Šíření těchto společných vzdělávacích seminářů je proto podle mého názoru důležitým prvkem pro zajištění právní jistoty v přeshraničních situacích.

Vaše funkce ve Spolkové notářské komoře, přednášková činnost a práce ve Vaší notářské kanceláři Vám jistě zabírají spoustu času. Jak trávíte, pane prezidente, rád svůj volný čas?

Nejraději trávím svůj volný čas s rodinou. Kromě toho chodím pravidelně běhat a rád si vychutnám dobrou knihu.

Vážený pane prezidente, mám ještě poslední otázku: Co Vás vedlo k tomu stát se notářem? Co se Vám na práci notáře líbí nejvíce?

V mé profesi pro mě bylo vždy důležité být v přímém kontaktu s občany. Pestrá právní praxe notáře zaručuje, že každý den přináší nové, zajímavé a náročné úkoly.

Pane prezidente, děkuji Vám za Váš čas a vyčerpávající odpovědi. Budeme se těšit na další výměnu zkušeností s našimi německými kolegy. ■

JUDr. Daniela Machová, notářská kandidátka
JUDr. Heleny Divišové, notářky se sídlem v Hradci Králové,
členka Mezinárodní komise prezidia
Notářské komory České republiky

PRÁVNÍ RÁDCE 10/2015:

Struktura Evropské společnosti

Klára Obrová, advokátní koncipientka ACCATE LEGAL

Svěřenský správce a obmyšlený

Jan Dudák, advokátní koncipient HOLEC, ZUSKA & PARTNEŘI

PRÁVNÍ RÁDCE 11/2015:

Kauzální námitky a směnka pro soluto v judikatuře

Radim Chalupa, odborný asistent na katedře občanského práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity a advokát

Účel a praktické využití svěřenských fondů

Jan Dudák, advokátní koncipient HOLEC, ZUSKA & PARTNEŘI

Vybrané instituty dědického práva: Odkaz

Petra Polišenská, Marie Hrabalová, Hana Wolfová, Radka Feberová, Alžběta Perejdová, Oddělení dokumentace a analytiky judikatury ČR, Nejvyšší soud ČR

SOUDNÍ ROZHLEDY 10/2015:

99. Změna stanov SVJ vzniklého před 1.1.2014. Odvolá-

ní proti rozhodnutí o námitkách proti rozhodnutí vyššího soudního úředníka

§ 1200 odst. 3 ObčZ

§ 9 odst. 2 ÚřSZ

1. Zákonný požadavek notářského zápisu ohledně změny stanov vycházející z § 1200 odst. 3 ObčZ platí jen pro společenství vlastníků vzniklá dle ObčZ od 1.1.2014; na dříve vzniklá společenství vlastníků jednotek § 1200 odst. 3 ObčZ ze zákona nedopadá.

2. Proti rozhodnutí předsedy senátu o námitkách podaných proti rozhodnutí učiněnému vyšším soudním úředníkem o odmítnutí námitek nebo o zastavení námitkového řízení není odvolání přípustné.

Usnesení VS v Praze z 28. 7. 2015, sp. zn. 7 Cmo 79/2015

PRÁVNÍ ROZHLEDY 19/2015:

Zamyšlení nad přirůstáním uvolněného dědického podílu

JUDr. Pavel Salák jr., Ph.D., Brno

JUDIKATURA

Nejvyšší soud České republiky: K obnovení v exekuci zaniklého členství v družstvu či účasti společníka v obchodní společnosti

§ 52 odst. 1, § 55 EŘ

§ 268 OSŘ

§ 231 odst. 2 ObchZ

§ 714 ObčZ 1964

K obnovení členství v družstvu, které zaniklo kvůli postižení členských práv a povinností v exekuci, i k obnovení účasti

společníka zaniklé na základě exekučního příkazu postihujícího jeho podíl v obchodní společnosti, může dojít jak v důsledku pravomocného usnesení o zastavení exekuce, tak i v důsledku zrušení exekučního příkazu postihujícího členská práva a povinnosti v družstvu či podíl v obchodní společnosti, dobrovolného splnění vymáhané povinnosti i jejího vymožení z jiného majetku než z členských práv a povinností v družstvu či z podílu v obchodní společnosti. Termín „zastavení exekuce“ obsažený v § 231 odst. 2 ObchZ zahrnuje kromě zastavení exekuce též další způsoby zániku účinků exekučního příkazu postihujícího členská práva a povinnosti člena družstva.

K obnovení účasti společníka obchodní společnosti nebo člena družstva dochází bez dalšího již v okamžiku zániku účinků exekučního příkazu, jímž byly členská práva a povinnosti postiženy.

Rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu České republiky z 20. 5. 2015, sp. zn. 31 Cdo 2827/2012

PRÁVNÍ ROZHLEDY 21/2015:

JUDIKATURA

Nejvyšší soud České republiky: Vypořádání SJM: Právní režim vypořádání společného jmění zaniklého před 1. 1. 2014. Ocenění věci zaniklé či poškozené. Ocenění zastavěného pozemku. Zanedbání péče o společný majetek. Kritika názoru o oceňování věci podle jejího stavu v době zániku SJM

§ 149 odst. 2 ObčZ 1964

§ 740, § 742 odst. 1 písm. f), § 3082 odst. 2 ObčZ

Vypořádání SJM se řídí stejným právním režimem jako jeho zánik, nestanoví-li zákon výslovně něco jiného.

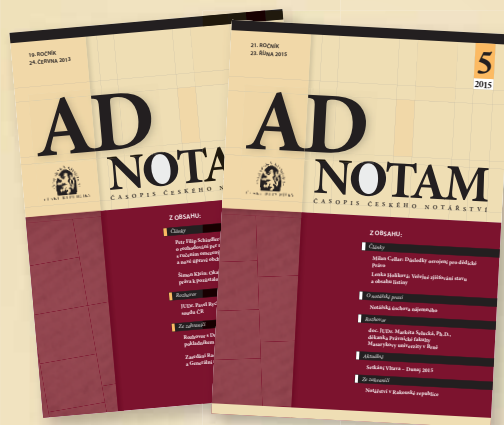
Jestliže věc bez zavinění některého z účastníků v době mezi zánikem SJM a jeho vypořádáním zanikla, resp. byla poškozena či nadměrně znehodnocena živelní událostí, je třeba ji ocenit podle jejího stavu v době rozhodování soudu o vypořádání společného jmění.

Cena nezastavěného pozemku je jiná než cena pozemku zastavěného a ta je zase jiná podle toho, zda je na něm zřízena funkční stavba či zda se tam nachází objekt v havarijním stavu, který bude nutno odstranit. Zpravidla bude rozdíl mezi obecnou cenou pozemku s polorozpadlou stavbou a cenou stejného pozemku, na kterém žádná stavba není, a tudíž není třeba vynaložit náklady na její odstranění; tento problém neřeší pouhé ocenění stavby „nulovou částkou“.

Jestliže jeden z manželů o společný majetek nijak nepečoval, a tím přispěl ke zhoršení jeho stavu, může to být podle okolností důvodem k tzv. disparitě podílů.

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky z 3. 6. 2015, sp. zn. 22 Cdo 4276/2014 ■

Rubriku zpracoval Mgr. Erik Mrzena, notář v Praze,
člen redakční rady Ad Notam

Instrukce autorům

Vážení autoři časopisu Ad Notam,
věnujte prosím pozornost následujícím instrukcím:

Příspěvky

Vaše příspěvky prosím zasílejte výhradně elektronicky na adresu prispevky.adnotam@nkr.cz, a to ve formátu .doc nebo .rtf, nikdy ve formátu .pdf.

Texty a tabulky:

Odstavce textu oddělujte pouze enterem. Vyznačování v textu provádějte pouze tučně nebo kurzívou, nikoliv tučnou kurzívou, nikoliv proložení, podtržením, ani verzálkami, s vyznačováním pokud možno šetřete. Poznámky a vysvětlivky k textu tvořte výhradně pomocí funkcionality programu MS Word „Poznámky pod čarou“. Použití tabulek je možné, např. i vložením tabulky z MS Excel.

Fotografie a ilustrace:

Pokud k článku chcete připojit obrazové podklady, zašlete je zvlášť ve formátu .jpg, .tif nebo .eps. Fotografie musejí mít rozlišení nejméně 300 dpi. Obrazový materiál nekládejte přímo do dokumentů.

Ke každému příspěvku, prosím, připojte

- čestné prohlášení, že článek nebyl dosud publikován, pokud publikován byl, uveďte prosím kde a kdy
- telefonické a e-mailové spojení na Vás
- korespondenční adresu
- rodné číslo
- bankovní spojení pro vyplacení honoráře
- informaci o Vašem profesním působení, případné akademické, pedagogické či vědecké tituly
- sdělení, zda jste plátcem DPH
- zda požadujete zaslání příspěvku k autorizaci (je možné pouze při zaslání příspěvku do redakční uzávěrky)

(Jednoduchý formulář pro autory naleznete na www.nkr.cz/autorsky_formular/)

Redakce si vyhrazuje právo stylistických, jazykových a technických úprav textů. ■

Redakce Ad Notam

Z mezinárodního tisku aneb Novinky od zahraničních kolegů

**NOTAIRESVIEPROFESSIO-
NNELLE (FRANCIE)
– ZÁŘÍ/ ŘÍJEN 2015**

Dotazník

Francouzští notáři mohli vyjádřit své názory, myšlenky a návrhy týkající se budoucnosti notářství v odpovědích na dotazník vytvořený Vyšší notářskou radou (le CNS) na přelomu června a července tohoto roku. Notáři byli pozváni, aby zhodnotili výzvy pro celou profesi a vyjádřili představu svých priorit pro vlastní kanceláře. Z celkového počtu 9667 notářů své odpovědi na 23 otázek zaslalo 3453 notářů. Za největší výzvu notáři označili status a organizaci profesce (51 %), dále komunikaci (24 %), kvalitu služeb a klientský vztah (22 %), tarif (12 %), veřejnou listinu (8 %), konkurenceschopnost (7 %) a profesní vzdělávání (3 %).

Stáže nově jmenovaných notářů

Nově jmenovaní notáři ve Francii jsou od roku 2012 povinni věnovat dvacet hodin speciálnímu vzdělávání organizovanému z části Vyšší notářskou radou (leCNS) a z části jedenácti Centry profesního vzdělávání notářů. Stáž nových notářů probíhá ve třech modulech. Druhý a třetí modul v celkové délce 14 hodin zajišťují spolupracující notáři. Hlavní náplní vzdělávací stáže je téma deontologie, kár-

ného řízení, kontrol, profesní odpovědnosti, informačních a komunikačních technologií, tarifu a vedení úřadu.

Bezplatná rada

Ve dnech 1. – 3. října tohoto roku opustili francouzští notáři své kanceláře, aby zodpověděli dotazy občanů a dokázali tak, že jejich služby jsou dostupné. Pan Laurent Mompert, notář ve Fontenay-le-Comte a prezident pro notářská setkávání, označil za hlavní cíl této akce přiblížení povolání notáře občanům a vysvětlení toho, že notáři jsou přímo ze zákona nejpopovolanější osobou k poskytování nestranného poradenství. Veřejnost mohla položit notářům své dotazy prostřednictvím internetu nebo speciálně zřízené telefonní linky.

**ÖSTERREICHISCHES RECHT
DER WIRTSCHAFT (RDW)
– 9/2015 (RAKOUSKO)**

Modernizace ABGB

Na univerzitě ve Štýrském Hradci (Graz) v Rakousku byl pod vedením Prof. Petera Bydlinského v ročníku 2014/ 2015 spuštěn vědecký projekt modernizace základní právní normy soukromého práva, Všeobecného občanského zákoníku (ABGB). Tedy normy, jejíž některá ustanovení zůstala nezmě-

něna od nabytí účinnosti v roce 1811. Od té doby došlo nespočetněkrát k novelizacím tohoto předpisu, avšak vždy pouze jeho určitých částí (poslední významnou novelou byla reforma dědického práva z roku 2015, která změnila na 250 paragrafů).

Cílem tohoto projektu je zajistit lepší přístup k právu prostřednictvím nové míry srozumitelnosti normativních textů jejich převedením do srozumitelné jasně „řeči“ (něm. „Klarsprache“ nebo ang. „plainlanguage“). Tato metoda je s úspěchem používána v zahraničí. Např. norské fondy pro vzdělávání zaznamenaly snížení dotazů prostřednictvím internetových formulářů během jednoho roku z 1.500 tis. na 500 tis. Další příklady jsou k dispozici na internetových stránkách sdružení po celém světě, např. Clarity International (Jižní Afrika), ThePlainLanguageAssociation International (Kanada/USA), PlainEnglishFoundation (Velká Británie), a další. Jazykovým garantem tohoto projektu je Prof. Rudolf Muhr, jazykovědec zabývající se dlouhodobě prosazováním „Klarsprache“ v Rakousku.

Projekt je plánován na tři roky a míří na 1400 (z celkových 1500) paragrafů současného textu ABGB.

První texty (zhruba 300 paragrafů) jsou k dispozici na adrese <http://abgb-modernisierung.uni-graz.at/>. Po ukončení projektu bude vydána publikace, která postaví vedle sebe text stávající úpravy a navržená nová znění, včetně vysvětlení normativního smyslu a účelu jednotlivých ustanovení.

Autoři si slibují přínos pro studenty v podobě snadnější práce s texty zákona, snadnější orientaci v textech zákona pro každého a vytvoření podnětů pro další novelizace ABGB v moderní podobě.

Nezbývá než si přát, aby i český normotvůrce se tímto přístupem k tvorbě práva inspiroval.

INTRANET CNUE – 11/2015

První výročí Srbského notářství

Dne 12. října 2015 oslavilo Srbské notářství své první narozeniny. Při této příležitosti se v Bělehradě konala mezinárodní konference za účasti ministra spravedlnosti pana Nikoly Selakovice. Na této konferenci vystoupil také prezident Rady notářství Evropské unie (CNUE) pan Jean Tarrade, který uvedl, že evropské notářství pomohlo srbskému notářství zavést postupy pro přesné vedení rejstříků souvisejících s notářskou agendou, postupy pro organizaci, archivaci apod. Prezident Tarrade vyzval srbské notářství k vybudování a zajištění účinného systému pojištění.

V Srbsku je přibližně 140 notářů. Srbské notářství by se mělo připojit k Mezinárodní unii notářství v říjnu 2016. Vzhledem k tomu, že Srbsko je kandidátskou zemí na členství v EU, mohlo by požádat CNUE o status člena pozorovatele. ■

Připravili: JUDr. Irena Bischofová, členka MK,
notářka v Prostějově

Mgr. Ivana Legová, členka MK, notářská kandidátka,
zástupkyně JUDr. Josefa Burdy, notáře v Plzni

Mgr. Daniel Borský, notářský kandidát,
zástupce JUDr. Jany Borské, notářky v Praze

VŠEHRD – časopis českých právníků
– online verze časopisu na <http://casopis.vsehrd.cz>

Časopis Spolku českých právníků Všeherd navazuje na historickou tradici apolitického vědeckého periodika. Je zaměřen na právní sektor a celou oblast práva soukromého i veřejného.

Případní zájemci, kteří by v časopise rádi publikovali svůj článek, mohou příspěvek zaslat redakci na: casopis@vsehrd.cz

Zahájení a ukončení činnosti notářů

Ministr spravedlnosti jmenoval ke dni 1. 11. 2015 na základě výsledku konkurzu nového notáře Mgr. Karla Uhlíře notářem notářského úřadu v obvodu Okresního soudu v Semilech, se sídlem v Semilech.

S účinností od 15. 11. 2015 ministr spravedlnosti jmenoval na základě výsledku konkurzu nového notáře Mgr. Ludvíka Vinopala, notářem notářského úřadu v obvodu Okresního soudu Pardubicích, se sídlem v Pardubicích.

JUDr. Radim Duda byl jmenován ministrem spravedlnosti ke dni 1. 1. 2016, na základě výsledku konkurzu, novým notářem notářského úřadu v obvodu Okresního soudu v Karviné, se sídlem v Orlové - Lutyni.

Dále od 1. 1. 2016 ministr spravedlnosti jmenoval na základě výsledku konkurzu novou notářku Mgr. Petru Vymazalovou notářkou notářského úřadu v obvodu Městského soudu Brně, se sídlem v Brně.

Nové notáře a novým notářům přejeme hodně úspěchů v jejich pracovní činnosti.

Ministr spravedlnosti odvolal na vlastní žádost, ke dni 30. 9. 2015, Mgr. Vladimíru Kratochvílovou, notářku v Olomouci. Dále na vlastní žádost ministr spravedlnosti odvolal další notáře. Ke dni 28. 2. 2016 JUDr. Marii Kuželkovou, notářku v Plzni, ke dni 31. 3. 2016 JUDr. Zdenku Šťastnou, no-

Mgr. Karel Uhlíř

Mgr. Ludvík Vinopal

JUDr. Radim Duda

Mgr. Petra Vymazalová

tářku v Chrudimi, ke dni 31. 12. 2016 JUDr. Janu Šteklovou, notářku v Plzni.

Za dlouholetou činnost ve prospěch notářství děkujeme a do dalšího života přejeme pevné zdraví a osobní spokojenost. ■

Redakce Ad Notam

NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY

vyhlašuje podle § 8 odst. 6 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „notářský řád“), a podle § 2 odst. 1 předpisu Notářské komory České republiky o postupu při vyhlašování a organizaci konkurzu na obsazení notářského úřadu (konkurzní řád),

KONKURZ

na obsazení notářského úřadu

pro obvod Městského soudu v Brně se sídlem v Brně.

Jde o uvolněný notářský úřad po notářce Mgr. Martě Ilievové, která ukončí činnost notářky ke dni 31. 12. 2015. Notářská komora České republiky přijímá přihlášky do konkurzu ve svém sídle v Praze 2, Apolinářská 12, nejpozději do 18. ledna 2016.

Jednání před konkurzní komisí se bude konat ve středu 17. února 2016 a ve čtvrtek 18. února 2016 v době od 9:00 hodin v sídle Notářské komory České republiky v Praze 2, Apolinářská 12.

Přehled předpokladů pro zařazení uchazeče do konkurzu ve smyslu § 7 odst. 1 notářského řádu:

- 1) státní občanství České republiky,
- 2) plná způsobilost k právním úkonům,
- 3) vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu oborů práva na vysoké škole v České republice, nebo pokud tak stanoví mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, vzdělání získané v oborech práva na vysoké škole v zahraničí, anebo toto vzdělání uznané podle zvláštních právních předpisů; za toto vzdělání se považuje též vzdělání získané na právnické fakultě vysoké školy se sídlem na území České a Slovenské Federativní Republiky nebo jejich právních předchůdců,
- 4) bezúhonnost,
- 5) vykonání alespoň pětileté notářské praxe,
- 6) složení notářské zkoušky.

Přehled praxí považovaných ve smyslu § 7 odst. 2 notářského řádu za praxi notářskou:

Notářskou praxí se rozumí praxe notáře, notářského kandidáta a notářského koncipienta podle notářského řádu a praxe státního notáře a notářského čekatele podle dřívějších předpisů. Do notářské praxe Notářská komora České republiky započte zcela praxi soudce, prokurátora, státního zástupce, advokáta, komerčního právníka, soudního exekutora, soudce Ústavního soudu, asistenta soudce Ústavního soudu nebo Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu, exekutorského kandidáta, justičního čekatele, asistenta soudce, asistenta veřejného ochránce práv, asistenta státního zástupce, právního čekatele prokuratury, právního čekatele státního zastupitelství, advokátního koncipienta, exekutorského koncipienta nebo právního čekatele u komerčního právníka, činnost zaměstnance Ministerstva spravedlnosti, který získal vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole a který se samostatně podílel na tvorbě návrhů obecně závazných právních předpisů; do notářské praxe ministr spravedlnosti na návrh Notářské komory České republiky z jiné právní praxe může započítat nejvýše 2 roky.

Přehled zkoušek považovaných ve smyslu § 7 odst. 3 notářského řádu za zkoušku notářskou:

Notářskou zkouškou se rozumí notářská zkouška podle notářského řádu a notářská zkouška podle dřívějších předpisů. Za osobu, která složila notářskou zkoušku, se považuje i ten, kdo složil odbornou justiční zkoušku, soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou a advokátní zkoušku, prokurátorskou zkoušku, odbornou závěrečnou zkoušku právních čekatelů, advokátní zkoušku, exekutorskou zkoušku a profesní zkoušku na komerčního právníka.

Podmínkou zařazení uchazeče do konkurzu je podání přihlášky a předložení těchto dokladů:

- 1) doklad o státním občanství,
- 2) prohlášení o plné způsobilosti k právním úkonům,
- 3) výpis z evidence Rejstříku trestů s datem vydání ne starším tří měsíců,
- 4) doklad o vzdělání ve smyslu § 7 odst. 1 písm. b) notářského řádu,
- 5) doklad o složení notářské zkoušky nebo jiné zkoušky (§ 7 odst. 3 notářského řádu),
- 6) doklad o alespoň pětiletém trvání notářské praxe nebo jiné praxe (§ 7 odst. 2 notářského řádu),
- 7) osvědčení podle zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů, jde-li o uchazeče narozeného před 1. 12. 1971,
- 8) doklad o zaplacení účastnického poplatku (kopie výpisu z účtu, kopie ústřížku poštovní poukázky, kopie příjmového dokladu Notářské komory České republiky).

Podmínkou zařazení uchazeče – notáře se sídlem v České republice do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladu uvedeného shora pod bodem 8). Podmínkou zařazení uchazeče – notářského kandidáta do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladů uvedených shora pod body 6), 7), 8) a dokladu o tom, že je zapsán v seznamu kandidátů příslušné notářské komory.

Notářskou praxí dokládá potvrzením notářské komory o době zápisu v seznamu notářských koncipientů a seznamu notářských kandidátů a potvrzením notáře o době trvání pracovního poměru.

Výše účastnického poplatku za podání přihlášky do konkurzu činí 12 000 Kč a je třeba jej zaplatit nejpozději při podání přihlášky do konkurzu. Poplatek se platí převodem nebo složením na účet Notářské komory České republiky u UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s., č. ú. 45818009/2700, variabilní symbol rodné číslo uchazeče, převodem poštovní poukázku nebo v hotovosti v sídle Notářské komory ČR v Praze 2, Apolinářská 12.

Notářská komora České republiky odešle účastníkům zařazeným do konkurzu nejpozději desátý den před jednáním konkurzní komise pozvánku k jednání na adresu uvedenou v přihlášce ke konkurzu.

Notářská komora České republiky předloží na základě výsledku konkurzu ministru spravedlnosti návrh na jmenování notáře do notářského úřadu.

Strípky z historie 37.

U příležitosti 20. výročí obnovení notářství ve Slovinsku vydala Notářská komora Slovinska v červnu letošního roku zvláštní číslo časopisu *Notarski vestnik*. Profesor právnické fakulty v Mariboru Borut Holcman zde pojednal o historii notářství ve Slovinsku. Dějiny tamějšího notářství se počínají převzetím Maxmiliánova notářského řádu z r. 1512 a konče rozpadem Rakousko-Uherska odehrávaly ve stejném právním prostředí jako historie notářství v českých zemích. Čtenáře tak zaujmou citace z reklamního letáku notáře ve městě Škofja Loka Janeze Trillera z r. 1856, popisující dobovou agendu a roli notáře. V meziválečné Jugoslávii byl v rámci unifikace v r. 1930 vydán další notářský řád, ve Slovinsku pak do r. 1944 působilo 239 notářů. K úplnému zrušení notářství došlo v poválečné Jugoslávii, obnoveno bylo až v r. 1995. Článek je dostupný na: http://issuu.com/amadej/docs/notaski_vestnik_2015-opt__1_.

Pod názvem *Důsledky sporu mezi advokáty a notáři o sepisování listin* přinesl časopis *Česká advokacie* v r. 1935 článek, v němž autor, skrytý pod zkratku *dnk*, kritizuje vyhlášku ministra financí č. 252/1935 Sb. z. a n., podle níž peněžní ústavy mohly nově účtovat náklady spojené s vyhotovením dlužního úpisu zápisem do pozemkových knih či se sepišem výmazní kvittance knihovní žádosti apod. Totéž platilo i pro veřejnoprávní sociálně pojišťovací ústavy a soukromé pojišťovny. „*Tak nyní se stalo, že neblahým sporem mezi advokáty a notáři o sepisování listin, když notáři chtějí míti výlučnou agendu listinnou, a nechťejí připustiti k tomu také advokáty, nemají to právním řádem zajištěno ani jeden, ani druhý stav, avšak dostaly to zajištěno peněžní ústavy, a to dokonce veřejně vyhlášeným tarifem,*“ posteskl si autor a uzavřel: „*Prosíme proto opět, aby notáři a advokáti nechali věci, které je dělí a hleděli společnou silou uhájit to, co jim ještě zbývá.*“

Starostou Plumlova byl v letech 1913-1918 tamější notář Emanuel Liska (1866-1927). Kroměřížský rodák po studiích na vídeňské právnické fakultě praktikoval v Místku, Moravské Ostravě, Kroměříži a Brně, notářem v Plumlově byl jmenován v r. 1902. „*V mladých letech pracoval horlivě v různých právnických i dobročinných spolcích, v Sokole v Brně, miloval hudbu, v mladých letech pokoušel se i o samostatné kompozice, na Plumlově zúčastnil se horlivě kulturního ruchu,*“ napsal v jeho nekrologu Josef Tognier. Jako starosta Plumlova se zasloužil o postavení budovy měšťanských škol. Liska byl aktivní i v notářské samosprávě, byl mimo jiné místopředsedou Notářské komory v Brně, místopředsedou Spolku notářů československých, zkušební komisařem při notářských zkouškách a členem disciplinárního senátu. „*O jeho nesmlouvavém českém smýšlení svědčí, že důsledně odmítal rakouská vyznamenání.*“

Od roku 1351, kdy neapolská královna Jana I. prodala toskánské město Prato Florencii, do r. 1430 zde působilo 171 veřejných notářů. Jejich biografické údaje podrobně zpracoval italský historik Francesco Bettarini. Ukazuje se, že zdejší notáři měli nezřídka i politické ambice, působili například jako praporečníci spravedlnosti (*gonfalogiere di giustizia*) či členové nejruznějších rad. Písemnosti těchto notářů, z nichž Francesco Bettarini čerpal i životopisné údaje notářů samých, jsou uloženy ve florentském Archivio di Stato di Firenze.

Problematicke *Vymáhání poplatků notářských* se na stránkách časopisu *České právo* v r. 1934 věnoval kandidát notářství Otakar Hanna. „*Dnešní doba hospodářské krise uvolnila značně dlužnickou morálku a mnozí, kteří s krísí nemají naprosto nic společného, vymlouvají se na poměry – neplatí,*“ konstatoval v úvodu svého článku. „*Z toho pramení dnešní katastrofální záplava našeho soudnictví spory, vedenými „ze svévole“ dlužníky; z toho vznikají též četné finanční nesnáze u příslušníků povolání svobodných, ke kterým patří též notáři i advokáti.*“ ■

JUDr. PhDr. Stanislav Balík,
člen redakční rady Ad Notam

Kvantová fyzika a soudní spisy

Kvantová fyzika patří mezi ty fenomény, které je většina běžných smrtelníků schopna vzít na vědomí, nikoli však pochopit. Celá teorie má být založená na myšlence, že „určité fyzikální veličiny nejsou spojitě a libovolně dělitelné, nýbrž kvantované“ (podle Wikipedie). V hodinách fyziky nám tato zajímavá vlastnost byla vysvětlována na elektronech, jejichž energie se též nemění plynule, ale po určitých kvantech, protože obíhají okolo jádra po určitých drahách, ale nikdy se nevyskytují mezi nimi. K důsledkům kvantové fyziky patří též jevy, jako je Schrödingerova kočka a teorie paralelních realit. O to, jak tyto fascinující fenomény fungují, jsem se přestal zajímat, jakmile mi byl doručen dopis o přijetí ke studiu práv. Možná to však byla chyba.

Mezi méně známé kvantové jevy totiž patří kvantová teorie soudních spisů. Že jste o ní neslyšeli? Je to prosté – i koloběh soudních spisů je totiž „kvantovaný“. Má-li např. soudce, nebo třeba notář v jeden okamžik řekněme tři sta živých spisů na starosti, za den stihne jednání či učinit úkon ne více než v sedmi nebo osmi spisech (v průměru řekněme 7,5), pak je jasné, že spis, který opustí pracovní stůl, se na něj opět vrátí za čtyřicet pracovních dnů. Délka celého řízení tedy bude v násobcích dvou měsíců, protože každý spis projde rukama soudce jen jednou za dva měsíce.

Praktické důsledky jsou nedožrnné. Nejde jen o to, že každé nedopatření či neúplnost v podkladech je náležitě odměněno dvouměsíčním prodloužením. Kvantová teorie spisů vy-

volává i mnohem záhadnější důsledky, takřka filosofického charakteru.

Podobně jako Schrödingerova kočka se spis, do kterého není právě nahlíženo (není pozorován), nutně nachází v tzv. superpozici stavů, tj. ve stavu, kdy na něm pracováno zároveň je a není. Z toho však též nutně plyne, že není-li spis pozorován, může se nacházet na několika místech najednou, ba dokonce v různých stavech a podobách, přičemž však za běžných okolností je jen jedna pro nás přímo pozorovatelná. Jde o takzvanou teorii paralelních spisů.

V justiční realitě však existují i mimořádné události, které dokáží otřást samotnou podstatou soudního časoprostoru. V takových případech je teoreticky předvídatelné, že oddělení paralelních realit spisu může být narušeno. Takovou mimořádnou událostí může být například ztráta nebo násilné zničení spisu. Pokud máte po rekonstrukci pocit, že máte v rukou zcela jiný spis, pak vězte, že právě v praxi pozorujete tento zajímavý fyzikální jev.

Tím ovšem celá věc není vyčerpána. Pozorný čtenář si jistě všimne, že i soudce nebo notář, který pracuje i nepracuje na všech svých spisech zároveň, musí být na několika místech najednou. Proto není třeba si zoufat, pokud nevíte, kde Vám hlava stojí. V našem oboru je to zcela přirozené. ■

Mgr. Šimon Klein, notářský koncipient
v notářské kanceláři JUDr. Ing. Ondřeje Kličky

CONTENTS

ARTICLES

Ondřej Horák: Acquisition of assets of the testator and accidental destruction of things	3
David Kittel: Counterfoil - some experience from practice	8
Eva Kolláriková: A few notes on the right of lien	12

ON NOTARIAL PRACTICE

Entry into a public registry by a notary	15
--	----

IT

System eNOTSERVIS	17
Changes of e-mail addresses	20

CASE LAW

Inclusion of a gift into an inheritance share	22
---	----

INTERVIEW

JUDr. Jan Kotous, Czech lawyer, educator and historian	27
--	----

INHALTSVERZEICHNIS

ARTIKEL

Ondřej Horák: Erwerb des Vermögens von dem Erblasser und die zufällige Vernichtung einer Sache	3
David Kittel: Stammbblatt - einige Erfahrung aus der Praxis	8
Eva Kolláriková: Einige Bemerkungen zum Pfandrecht	12

ÜBER DIE NOTARIATSPRAXIS

Eintrag in ein öffentliches Register von Notar	15
--	----

IT

System eNOTSERVIS	17
Änderungen von E-Mail-Adressen	20

JUDIKATUR

Einrechnung des Geschenkes an den Erbanteil	22
---	----

GESPRÄCH

JUDr. Jan Kotous, tschechischer Jurist, Pädagoge und Historiker	27
---	----

AKTUELL

Randa's Medaille 2015	30
-----------------------	----

CONTENU

ARTICLES

Ondřej Horák: L'acquisition de biens du disposant et l'anéantissement d'objet accidentel	3
David Kittel: Le document principal - certaines expériences de la pratique	8
Eva Kolláriková: Plusieurs commentaires au droit de gage	12

QUELQUES MOTS SUR LA PRATIQUE NOTARIALE

L'enregistrement au registre public par notaire	15
---	----

IT

Le système eNOTSERVIS	17
Les changements des adresses électroniques	20

JURISPRUDENCE

L'inclusion du don sur la part d'héritage	22
---	----

ENTRETIEN

JUDr. Jan Kotous, avocat tchèque, pédagogue et historien	27
--	----

ACTUELLEMENT

La médaille de Randa 2015	30
---------------------------	----

CURRENT EVENTS

Randa's medal 2015	30
Women lawyers' meeting 2015	32
On the history of the legal profession for the twelfth time	33

FROM ABROAD

Report from the General Assembly of the Council of the Notariats of the European Union (CNUE)	34
Notary's office in Germany	36

WORTHY OF ATTENTION

	40
--	----

MONITORING OF INTERNATIONAL PRESS

	42
--	----

INFORMATION UPDATE FROM NOTARY CHAMBER

Commencement and termination of notary activity	44
Competitions for filing of vacant Notarial Offices	45

EXCERPTS FROM HISTORY

Stanislav Balík: Excerpts from history 37	46
---	----

FEATURE ARTICLE

Šimon Klein: Quantum Physics and court files	47
--	----

Treffen der Rechtsanwältinnen 2015	32
Zum zwölften Mal über die Geschichte des Rechtsanwaltsberufs	33

AUS DEM AUSLAND

Bericht von der Generalversammlung des Rates der Notariate der Europäischen Union (CNUE)	34
Notariat in Deutschland	36

WISSENSWERTES

	40
--	----

MONITORING DER INTERNATIONALEN PRESSE

	42
--	----

INFORMATIONEN AUS DER NOTARIATSKAMMER

Beginn und Ende der Tätigkeit von Notaren	44
Stellenausschreibung zur Besetzung freier Notarämter	45

GESCHICHTSSPLITTER

Stanislav Balík: Geschichtssplitter 37	46
--	----

FEUILLETON

Šimon Klein: Quantenphysik und Gerichtsakten	47
--	----

La réunion des avocats 2015	32
Pour la douzième fois - l'histoire de la profession d'avocat	33

À L'ÉTRANGER

Le rapport de l'Assemblée générale de Chambre des notaires de l'U.E. (CNUE)	34
L'étude de notaire en Allemagne	36

MÉRITE VOTRE ATTENTION

	40
--	----

REVUE DE PRESSE INTERNATIONALE

	42
--	----

INFORMATIONS DE LA CHAMBRE DE NOTAIRES

DE LA RÉPUBLIQUE TCHÈQUE	
Début et cessation d'activités des notaires	44
Concours en vue d'occuper des études de notaires vacantes	45

FRAGMENTS D'HISTOIRE

Stanislav Balík: Fragments d'histoire 37	46
--	----

FEUILLETON

Šimon Klein: La physique quantique et les dossiers judiciaires	47
--	----

Pojišťovací
maklér roku

**RENOMIA, největší pojišťovací maklér
v České republice, je partnerem
Notářské komory ČR pro oblast pojištění.**

Ceníme si své nezávislosti, která nám umožňuje stát vždy na straně klienta

Spolupracujeme se stabilními pojišťovacími společnostmi a pečlivě posuzujeme desítky pojišťovacích produktů. S Vámi pak vybíráme tu nejvhodnější kombinaci a zároveň využíváme své velikosti k vyjednání těch nejvýhodnějších podmínek. Rychle, pro Vás a s radostí.

- Pracujeme ve Vašem zájmu
- Detailně známe český i mezinárodní pojišťovací trh
- Přinášíme objektivní informace
- Zajistíme rychlou likvidaci škod
- Poskytujeme všechny druhy pojištění podle potřeby

Mgr. Tereza Poláková
mobil: +420 602 555 983
tereza.polakova@renomia.cz

Členům Notářské komory, jejich rodinným příslušníkům a zaměstnancům nabízíme velmi **výhodné programy** soukromého pojištění vozidel, nemovitosti, domácnosti, cestovního pojištění a životního pojištění

Rádi Vám zpracujeme nezávaznou nabídku pojištění.

Nechat si nevýhodnou
hypotéku není řešení.

Hypotéka

Převeďte si ji
k nám a ušetřete
až dvě splátky
ročně.

www.unicreditshop.cz

speciální tel. linka: 726 600 337

Jednou jste dole, jednou nahoře.
S námi zvládnete obojí.

Vítejte v
 UniCredit Bank

Úspora byla určena porovnáním průměrné tržní úrokové sazby před 5 lety a sazby nabízené Bankou pro refinancování hypotéky zohledňující slevu za aktivně využívaný osobní účet a kreditní kartu a dále za sjednání jednorázově zaplaceného pojištění schopnosti splácet.

Toto sdělení slouží pouze pro informační účely a není návrhem na uzavření smlouvy.